

**T.C.
ANTALYA BİLİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

**KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ**

**BÜYÜKŞEHİRDE YAŞAYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE GÜNCEL
EKONOMİK DURUMDAN ENDİŞELENME, GELECEK KAYGISI,
ANKSİYETE VE DEPRESYON İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Haşim Berkay UYANIK

HAZİRAN 2023

ANTALYA

T.C.
ANTALYA BİLİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

**BÜYÜKŞEHİRDE YAŞAYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE GÜNCEL
EKONOMİK DURUMDAN ENDİŞELENME, GELECEK KAYGISI,
ANKSİYETE VE DEPRESYON İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Haşim Berkay UYANIK

HAZİRAN 2023

ANTALYA

T.C.
ANTALYA BİLİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

**BÜYÜKŞEHİRDE YAŞAYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE GÜNCEL
EKONOMİK DURUMDAN ENDİŞELENME, GELECEK KAYGISI,
ANKSİYETE VE DEPRESYON İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ**

Haşim Berkay UYANIK

PSİKOLOJİ ANA BİLİM DALI KLİNİK PSİKOLOJİ PROGRAMI tezi olarak
..../...../202.... tarihinde jüri tarafından (oybirliği / oyçokluğu ile) kabul edilmiştir.

Dr. Öğr. Üyesi Cumhur AVCİL (Danışman)

Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan HERDİ

Dr. Öğr. Üyesi Hatice Yıldız BURKOVİK

Enstitü Müdürü

Prof. Dr. İbrahim Sani MERT

Tez Teslim Tarihi: ..../...../202....

BEYAN

Yüksek Lisans Tezi olarak sunduğum “Büyükşehirde Yaşayan Üniversite Öğrencilerinde Güncel Ekonomik Durumdan Endişelenme, Gelecek Kaygısı, Anksiyete ve Depresyon İlişkisinin Değerlendirilmesi” adlı bu çalışmanın hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğunu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğunu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, bu çalışmanın herhangi bir kısmının başka bir akademik çalışma olarak sunulmadığını beyan ederim.

09 / 06 / 2023

[imza]

Haşim Berkay UYANIK

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
ABSTRACT.....	ii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	iv
TABLOLAR LİSTESİ.....	v
ÖNSÖZ	vii
1. GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Kavramsal Çerçevesi.....	1
1.1.1. Araştırmanın Amacı.....	1
1.1.2. Araştırmanın Önemi	2
1.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları.....	2
1.1.4. Araştırmanın Varsayımları	2
1.1.5. Araştırmanın Hipotezleri	2
2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE	4
2.1. Büyükşehir.....	4
2.1.1. Büyükşehir Tanımı	4
2.1.2. Türkiye’de Büyükşehirlerin Oluşum Süreci	5
2.2. Ekonomi	6
2.2.1. Ekonominin Tanımı	6
2.2.2. Ekonomi Çalışmaları	7
2.3. Depresyon.....	9
2.3.1. Depresyonun Tanımı	9
2.3.2. Depresyon Sıklığı (Epidemiyoloji).....	9
2.3.3. Depresyonun Nedenleri (Etiyoloji).....	10
2.3.4. Depresyon ve DSM-5	10
2.3.4.1. Yeğin (Majör) Depresyon Bozukluğu Tanı Kriterleri	10
2.3.4.2. Süregiden Depresyon Bozukluğu (Distimi) Tanı Kriterleri	12
2.3.5. Depresyon Çalışmaları	12
2.4. Anksiyete.....	13
2.4.1 Anksiyetenin Tanımı	13
2.4.2. Anksiyete Sıklığı (Epidemiyoloji).....	14
2.4.3. Anksiyetenin Nedenleri (Etiyoloji).....	14

2.4.4. Anksiyete ve DSM-5	15
2.4.4.1. Panik Bozukluğu Tanı Kriterleri	15
2.4.4.2. Yaygın Kaygı Bozukluğu Tanı Kriterleri	16
2.4.5. Anksiyete Çalışmaları.....	17
2.4.6. Anksiyete-Depresyon Çalışmaları	18
2.5. Gelecek Kaygısı	19
2.5.1. Gelecek Kaygısının Tanımı	19
2.5.2. Gelecek Kaygısının Nedenleri (Etiyoloji)	19
2.5.3. Gelecek Kaygısı, Anksiyete ve Depresyon Çalışmaları	21
3. YÖNTEM.....	23
3.1. Araştırmanın Modeli	23
3.2. Araştırma Evreni ve Örnekleme	23
3.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları	23
3.3.1. Demografik Bilgi Formu	23
3.3.2. Beck Anksiyete Ölçeği	24
3.3.3. Beck Depresyon Envanteri	24
3.3.4. Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Ölçeği	24
3.4. Verilerin Toplanması.....	24
3.5. Verilerin Analizi.....	25
4. BULGULAR	26
4.1. Sosyodemografik Bilgiler.....	26
4.2. BAÖ, BDE ve ÜÖGKÖ'nün Betimsel Bulguları.....	27
4.3. Ölçeklerin Birbiri Arasında ve Yaşa Göre Korelasyon Bulguları.....	27
4.4. Sosyodemografik Bilgilere Göre BAÖ, BDE ve ÜÖGKÖ Ölçümlerinin Farklılıklarına Ait Analiz Bulguları	28
4.5. Yaşadıkları Şehirlere Göre Ölçek Sonuçlarına Ait Analiz Bulguları.....	31
4.6. Yaşadıkları Bölgelere Göre Betimsel ve Analitik Bulgular	33
4.7. Ekonomi Yanıtlarına Göre BAÖ, BDE ve ÜÖGKÖ'ye İlişkin Bulgular	35
5. TARTIŞMA	47
5.1. Sosyodemografik Özelliklerin Değerlendirilmesi	47
5.2. Ölçeklerin ve Korelasyonun Değerlendirilmesi	50
5.3. Ölçek Sonuçlarına Göre Şehir ve Bölgelerin Değerlendirilmesi	51

5.4. Ölçek Sonuçlarına Göre Ekonomi Yanıtlarının Değerlendirilmesi	52
6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER	55
7. KAYNAKÇA	57
8. EKLER	64
EK 1. ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU	64
EK 2. DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU	65
EK 3. BECK ANKSİYETE ÖLÇEĞİ	71
EK 4. BECK DEPRESYON ENVANTERİ	72
EK 5. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE GELECEK KAYGISI ÖLÇEĞİ	73
EK 6. ETİK KURUL İZİNİ	74
EK 7. ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ	75

ÖZET

BÜYÜKŞEHİRDE YAŞAYAN ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE GÜNCEL EKONOMİK DURUMDAN ENDİŞELENME, GELECEK KAYGISI, ANKSİYETE VE DEPRESYON İLİŞKİSİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Haşim Berkay UYANIK

Yüksek Lisans Tezi, Psikoloji Anabilim Dalı

Danışman: Dr. Öğr. Üyesi Cumhur AVCİL

Haziran 2023; 75 sayfa

Bu tez çalışmasında büyükşehirde yaşayan üniversite öğrencilerinde güncel ekonomik durumdan endişelenme, gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Araştırma 18-30 yaş arası üniversite öğrencilerinden oluşmaktadır. Katılımcı sayısı 390'dır. Kartopu yöntemiyle veriler toplanmıştır. Verilerin analizinde bağımsız örneklem t-testi, tek yönlü ANOVA ve korelasyon kullanılmıştır. Analiz sonuçlarına göre anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısı arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. En güçlü anlamlılık anksiyete ve depresyon puanları arasındadır. Katılımcıların anksiyete puanları ve depresyon puanları orta düzeydedir. Kadınlar erkeklere göre, devlet üniversitesinde okuyanlar özel üniversitede okuyanlara göre, lisans öğrencileri yüksek lisans öğrencilerine göre, bir işte çalışmayanlar çalışanlara göre, yurttan kalanlar evde yaşayanlara göre ve daha önce psikiyatrik ilaç kullananlar kullanmayanlara göre daha anksiyeteli, depresif ve gelecek kaygılı oldukları tespit edilmiştir. Katılımcılar çoğunlukla ekonomiden hiç memnun olmadığını, mevcut ekonomik durumdan çok endişelendiğini, ekonomik durumdan genellikle endişelendiğini ve mevcut ekonomik durumdan parasal ve/veya zihinsel açıdan çok etkilendiğini belirtmişlerdir. Çok endişelenen katılımcılar, daha az endişe bildiren katılımcılara göre daha anksiyeteli, depresif ve gelecek kaygılı oldukları tespit edilmiştir. Her zaman endişelenen katılımcılar genellikle endişelenenlerden daha anksiyeteli, depresif ve gelecek kaygılı oldukları bulunmuştur. Ekonomiden hiç memnun olmayan öğrenciler; memnun olmayan ve kararsız-memnun olanlara göre daha gelecek kaygılı ve depresiftir. Fakat ekonomik memnuniyet ile anksiyete skorlarında anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Üniversite öğrencilerine ekonomik desteklerin artırılması önerilmiştir.

ANAHTAR KELİMELER: Depresyon, Anksiyete, Gelecek Kaygısı, Ekonomi, Büyükşehir, Üniversite Öğrencisi

JÜRİ: Dr. Öğr. Üyesi Cumhur AVCİL
Dr. Öğr. Üyesi Oğuzhan HERDİ
Dr. Öğr. Üyesi Hatice Yıldız BURKOVİK

ABSTRACT

EVALUATION OF THE RELATIONSHIP BETWEEN WORRYING ABOUT CURRENT ECONOMIC SITUATION, FUTURE ANXIETY, ANXIETY AND DEPRESSION IN UNIVERSITY STUDENTS LIVING IN METROPOLITAN

Haşim Berkay UYANIK

MSc Thesis in Clinical Psychology

Supervisor: Asst. Prof. Cumhuri AVÇİL

June 2023; 75 pages

In this thesis study, the relationship between worrying about the current economic situation, future anxiety, anxiety and depression of university students living in metropolitan cities was evaluated. The research consists of university students between the ages of 18-30. The number of participants is 390. Data were collected using the snowball method. Independent sample t-test, one-way ANOVA and correlation were used in the analysis of the data. According to the results of the analysis, there is a positive and significant relationship between anxiety, depression and future anxiety. The strongest significance is between anxiety and depression scores. The anxiety scores and depression scores of the participants were moderate level. It was determined that women compared to men, those who study at a state university than those who study at a private university, undergraduate students compared to graduate students, those who do not have a job compared to those who work, those who live in dormitories compared to those who live at home, and those who use psychiatric drugs before are more anxious, depressed and more anxious about the future than those who do not use them. Participants mostly stated that they were not satisfied with the economy at all, they were very worried about the current economic situation, they were generally worried about the economic situation, and they were greatly affected by the current economic situation financially and/or mentally. Participants who worried a lot were found to be more anxious, depressed, and anxious about the future than participants who reported less anxiety. Participants who were always worried were generally found to be more anxious, depressed, and anxious about the future than those who were worried. Students who are not at all satisfied with the economy; are more future anxious and depressed than those who are dissatisfied and indecisive-satisfied. However, no significant difference was found between economic satisfaction and anxiety scores. It has been suggested to increase economic support for university students.

KEYWORDS: Depression, Anxiety, Future Anxiety, Economy, Metropolitan, University Student

COMMITTEE: Asst. Prof. Cumhuri AVÇİL
Asst. Prof. Oğuzhan HERDİ
Asst. Prof. Hatice Yıldız BURKOVİK

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

Kısaltmalar

- APA** : American Psychology Association
- DSM** : The Diagnostic And Statistical Manual Of Mental Disorders
- BAÖ** : Beck Anksiyete Ölçeği
- BDE** : Beck Depresyon Envanteri
- ÜÖGKÖ** : Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Ölçeği

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4.1. Sosyodemografik Özelliklerin Dağılımı.....	26
Tablo 4.2. Ölçeklerin Betimsel Bulguları.....	27
Tablo 4.3. Ölçeklerin Birbiri Arasında ve Yaşa Göre Korelasyon Bulguları.....	27
Tablo 4.4. BAÖ, BDE ve ÜÖGKÖ Puanlarının Demografik Özellikler ile Karşılaştırılmasına Ait Bulgular.....	30
Tablo 4.5. Yaşadıkları Büyükşehirlerin Dağılımı.....	31
Tablo 4.6. Şehirlerin Ölçeklere Göre Betimsel Bulguları.....	32
Tablo 4.7. Şehirlerin Ölçeklere Göre Analizi.....	32
Tablo 4.8. Şehirlerin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	33
Tablo 4.9. Yaşadıkları Bölgelere Göre Betimsel Bulgular.....	34
Tablo 4.10. Bölgelerin Ölçeklere Göre Analizi.....	34
Tablo 4.11. Doğu Anadolu Bölgesinin Diğer Üç Bölge ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular.....	35
Tablo 4.12. Ekonomi Sorularına İlişkin Bilgiler.....	36
Tablo 4.13. Ekonomi Soruları ile Ölçekler Arasındaki Bulgular.....	38
Tablo 4.14. Ekonomik Memnuniyet Düzeyleri ile BAÖ İlişkisine Göre Bulgular.....	39
Tablo 4.15. Ekonomik Memnuniyet Düzeyleri ile BDE İlişkisine Göre Bulgular.....	40
Tablo 4.16. Ekonomik Memnuniyet Düzeyleri ile ÜÖGKÖ İlişkisine Göre Bulgular.....	40
Tablo 4.17. Ekonomik Endişe Düzeyleri ile BAÖ İlişkisine Göre Bulgular.....	41
Tablo 4.18. Ekonomik Endişe Düzeyleri ile BDE İlişkisine Göre Bulgular.....	42
Tablo 4.19. Ekonomik Endişe Düzeyleri ile ÜÖGKÖ İlişkisine Göre Bulgular.....	42
Tablo 4.20. Ekonomik Endişelenme Sıklığı ile BAÖ İlişkisine Göre Bulgular.....	43
Tablo 4.21. Ekonomik Endişelenme Sıklığı ile BDE İlişkisine Göre Bulgular.....	44
Tablo 4.22. Ekonomik Endişelenme Sıklığı ile ÜÖGKÖ İlişkisine Göre Bulgular.....	44
Tablo 4.23. Parasal ve/veya Zihinsel Açından Etkilenme Seviyeleri ile BAÖ İlişkisine Göre Bulgular.....	45

Tablo 4.24. Parasal ve/veya Zihinsel Açıdan Etkilenme Seviyeleri ile BAÖ İlişisine Göre Bulgular.....	46
Tablo 4.25. Parasal ve/veya Zihinsel Açıdan Etkilenme Seviyeleri ile BAÖ İlişisine Göre Bulgular.....	46

ÖNSÖZ

Tez konumu bulma aşamasından tezimi bitirinceye kadar pek çok insanın yardımını oldu. Başta Gamze GÖKKAYA, Mert AKSOY, Atakan YÜCEL, Sıla ÇETİN, Rumeysa SEK, Yulet İLHAN, Yeliz LÜLECİ, Sacit Alaeddin DEMİRCİ, hocam Sayın Oğuzhan HERDİ ve süpervizyon-danışman hocam Sayın Cumhuriyet AVCİL olmak üzere yardım eden özellikle veri toplama aşamasında katılımcı bulmama imkân sağlayan herkese ve çalışmaya katılan üniversite öğrencilerine şükranlarımı sunuyorum. Babam Faruk UYANIK'a, annem Vildan UYANIK'a, amcam Haluk UYANIK'a ve yengem Gülçin UYANIK'a teşekkür ediyorum.

Bu çalışmamı annem Vildan UYANIK'a ithaf ediyorum.

09 / 06 / 2023

Haşim Berkay UYANIK

İmzası

1. GİRİŞ

Ülkemizde eğitim gören milyonlarca üniversite öğrencisi vardır. Bu öğrenciler çoğunlukla 20’li yaşlardadır ve üniversite çağındadır. Ergenlik döneminin sona erdiği ve ilk yetişkinlik dönemine adım attıkları bu zaman diliminde bağımsız olmayı, gelecek planı yapmayı, insan ilişkilerini geliştirmeyi öğrenirler.

Üniversite öğrencileri çoğunlukla büyükşehirde yaşamaktadır. Büyükşehirler nüfusun sıklaştığı yerleşim yerleridir. Nüfusun sıklaşması imkanların daha fazla olmasına olanak sağlar. Büyükşehir yaşamı sanattan spora, teknolojiden bilime öğrencilerin kendilerini geliştirebilecekleri pek çok olanağı beraberinde getirir. Bu olanaklardan biri ulaşım kolaylığıdır. Bir başka olanak ise hizmetlere hızlı erişimin olmasıdır. Fakat olumsuz olarak büyükşehirde yaşamak harcamaların daha fazla gerçekleşmesi olasılığıdır. Olumlu ve olumsuz taraflarının çok çeşitli olması, ekonomiden doğrudan etkilenen ilk yerleşim yerlerinin metropoller olduğunu göstermektedir. Barnett ve Phares, *büyükşehir öğrencileri* kavramına işaret etmektedir. Gelişen dünya ile yerleşim çevresi hızla değişmiştir ve üniversiteler şehir merkezlerinde kalmıştır. Bu üniversiteler artık daha az geleneksel eğitim vermektedir. Üniversitelerin şehir merkezlerinde bulunması toplumda yeni bir güç dengesi olarak kendini göstermiştir (Barnett ve Phares, 1990).

Yeni bir güç dengesi olarak yerini alan üniversite toplumun yapısını değiştirebilmektedir. Toplumun yansıması olabilmektedir. Üniversitenin bu kadar etken olması üniversitede okuyan öğrencilerin geleceği oluşturmakta ne kadar etkili olduğunu göstermektedir. Bu yüzden öğrencilerin bilimsel çalışmalara konu olması her geçen yıl artmaktadır.

Öğrencilerin depresyon, anksiyete ve gelecek kaygısı düzeylerini tespit etmek, ekonomik gelişim hakkındaki düşüncelerini öğrenmek, ekonomiye ilişkin memnuniyet derecesini ve endişelerini değerlendirmek bilim dünyası ve toplum adına yararlı olacaktır.

Bu tez çalışmasında Ocak ve Mart 2023 aralığında toplanan verilerin Türkiye’deki metropollerde yaşayan üniversite öğrencilerindeki güncel ekonomik duruma ilişkin algılarının depresyon, anksiyete ve gelecek kaygısı ile ilişkisi değerlendirilmiştir.

Bu tez çalışmasının ilerleyen bölümlerinde sırasıyla büyükşehir, Türkiye’de büyükşehirlerin oluşum süreci, ekonomi, ekonomi çalışmaları, depresyon, depresyon sıklığı, depresyonun nedenleri, DSM-5 majör depresyon bozukluğu ve süregiden depresyon bozukluğu tanı kriterleri, depresyon çalışmaları, anksiyete, anksiyete sıklığı, anksiyetenin nedenleri, DSM-5 panik bozukluk ve yaygın kaygı bozukluğu tanı kriterleri, anksiyete çalışmaları, anksiyete-depresyon çalışmaları, gelecek kaygısı, gelecek kaygısının nedenleri, gelecek kaygısı-anksiyete-depresyon çalışmaları ve büyükşehir kavramının oluşum sürecine değinilmiştir.

1.1. Araştırmanın Kavramsal Çerçevesi

1.1.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı depresyon, anksiyete ve gelecek kaygısı değişkenlerinin ekonomik memnuniyet ve ekonomik endişe ile nasıl bir ilişkide olduğunu belirlemektir. Bununla

birlikte öğrencilerin bu değişkenler hakkında nasıl bir algıya sahip olduklarını tespit etmek araştırmanın amacını oluşturmaktadır.

1.1.2. Araştırmanın Önemi

Araştırmanın önemi geçmişte yapılan benzer çalışmaların devamı niteliğinde olan bu çalışma ile geleceğe bilimsel nitelikte bir veri kazandırmaktır. Pandemi sonrası dünyada ve ülkemizde yaşanan ekonomik sıkıntılar, maddi kazanç düzeyleri, gelir gider dengeleri hızlı değişime uğramıştır. Bu değişimden en çok etkilenenler ise kuşkusuz genç bireyler olan üniversite öğrencileridir. Araştırmanın önemi güncel ekonomik durumun üniversite öğrencilerinde nasıl bir psikolojik etkiye sahip olduğunu tespit etmektir.

1.1.3. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmada katılımcıların verdiği yanıtlar kendi bildirimlerine dayanmaktadır. Çalışmada katılımcıların herhangi bir psikiyatrik tanısı olup olmadığı dışlanmıştır. Katılımcıların beyanı esas alınarak veri toplanmıştır. Araştırmanın en önemli sınırlılığını bu oluşturmaktadır.

Ekonomiye ilişkin soruların üretilmiş sorular olması bir sınırlılıktır. Bu durum katılımcıların yaşam algısına göre yanıtlarının şekillendiği anlamına gelmektedir. Örneğin aynı ilde yaşayan öğrencilerin harcamaları farklı olabildiği gibi bakış açıları da farklı olabilmektedir. Bu durum başka illerde yaşayanlar için de geçerlidir. Katılımcıların kişisel farklılıklardan dolayı ekonomik memnuniyet ve endişeye ilişkin verdikleri yanıtlar farklılık içerebilmektedir. Maddi durumu daha iyi olan biri daha endişeli yanıt verebilirken maddi durumu daha iyi olmayan katılımcı daha endişesiz yanıt verebilir. Buna ek olarak, doğal afet gibi ani olayların gerçekleşmesi de verilerin sonuçlarına doğrudan etkide bulunabilir. Bu durum bir sınırlılık teşkil etmektedir.

Büyükşehirlerin hepsine ulaşmak amacıyla çevrimiçi anket uygulanmıştır. Bu şekilde veri toplanması bir sınırlılık oluşturmaktadır. Katılımcılar soruları yanıtlarken bulunduğu ortamdaki karıştırıcı değişkenler katılımcıların yanıtlarını etkilemiş olabilir.

1.1.4. Araştırmanın Varsayımları

Araştırmaya katılım sağlayan bireylerin sosyodemografik form, Beck Anksiyete Ölçeği (BAÖ), Beck Depresyon Envanteri (BDE) ve Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Ölçeği'ni (ÜÖGKÖ) dürüstlük ilkesiyle hareket ederek doldurdukları varsayılmıştır. Aynı zamanda araştırmada oluşturulan örneklemin evreni temsil ettiği varsayılmıştır.

1.1.5. Araştırmanın Hipotezleri

H: Büyükşehirde yaşayan üniversite öğrencilerinde güncel ekonomik durumdan endişelenme, gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır.

H_{1a}: Güncel ekonomik durumdan endişelendiğini bildiren kişilerin anksiyete düzeyleri, daha az endişe bildiren kişilere oranla anlamlı derecede yüksektir.

H_{1b}: Güncel ekonomik durumdan endişelendiğini bildiren kişilerin depresyon düzeyleri, daha az endişe bildiren kişilere oranla anlamlı derecede yüksektir.

H_{1c}: Güncel ekonomik durumdan endişelendiğini bildiren kişilerin gelecek kaygısı düzeyleri, daha az endişe bildiren kişilere oranla anlamlı derecede yüksektir.

H_{2a}: Güncel ekonomik durumdan etkilendiğini bildiren kişilerin anksiyete düzeyleri, daha az etkilenme bildiren kişilere oranla anlamlı derecede yüksektir.

H_{2b}: Güncel ekonomik durumdan etkilendiğini bildiren kişilerin depresyon düzeyleri, daha az etkilenme bildiren kişilere oranla anlamlı derecede yüksektir.

H_{2c}: Güncel ekonomik durumdan etkilendiğini bildiren kişilerin gelecek kaygısı düzeyleri, daha az etkilenme bildiren kişilere oranla anlamlı derecede yüksektir.

H₃: Gelecek kaygısı ile depresyon puanları arasında pozitif olarak anlamlı ilişki vardır.

H₄: Gelecek kaygısı ile anksiyete puanları arasında pozitif olarak anlamlı ilişki vardır.

H₅: Depresyon ile anksiyete puanları arasında pozitif olarak anlamlı ilişki vardır.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Büyükşehir

2.1.1. Büyükşehir Tanımı

Büyükşehir kalabalık nüfuslu şehir yapılanmasını ifade etmektedir. Metropoller yani büyükşehirler nüfusun köy, kasaba, ilçe ve illere kıyasla daha sık olduğu nüfus birimleridir. Nüfusun fazla oluşu çeşitli temsiller yaratmaktadır. Büyükşehir kültürel ve imgesel anlamda bir imaj göstermektedir. Bu anlamda öncelikle şehir olgusuna bakmak yerinde olacaktır.

Modern kent olgusu sadece üzerinde yaşanılan bir coğrafyayı anlatmamaktadır. Bunun ötesinde aidiyet duygusunun yaşandığı, kültür çeşitliliğinin gözlemlendiği, farklı sosyal katmanlara ev sahipliği yaptığı bir yeri anlatmaktadır. Şehir, kentsel bir dinamik taşımaktadır. Yeni bir kimlik ve yeni bir kültür inşa etmektedir. Her şehrin kendine özgü sosyal ilişkileri, siyasi eğilimleri ve normatif formları vardır. Bu yüzden modern toplum, içinde bulunulan şehrin dokusuyla oluşmaktadır. Çünkü bireylerin zaman ve mekân algısındaki deneyim ile toplum değişime açık hale gelmektedir (Aytaç, 2017).

Metropol yani büyükşehir, kent gibi, temelinde karmaşık toplum tabakalarını içinde barındırmaktadır. Sürekli bir yenilik içinde, daimî surette devinim içerisinde. Kültürel bir öneme sahip olması bu anlamda bir kilit noktadır. Çünkü bireyler büyükşehirde birey olmaya dair kendilerini geliştirme imkânı bulmaktadırlar. Bundan dolayı büyükşehirde sürekli bir yenilik hali kaçınılmaz olmaktadır. Daimî olarak yenilenme hali ihtiyaçları ortaya çıkarmaktadır. Önceden planlanmamış birtakım aksaklıkların ortaya çıkması metropolün doğal bir sürecidir. Bu yüzden yeniden inşa ve kimlik kazanımı söz konusudur (Aytaç, 2017).

Dünya hızlı değişmektedir ve bu değişimde dünyanın merkezini büyükşehirler temsil etmektedir. Büyükşehirde yaşanan her değişim içinde barındırdığı mekanlarında kendini göstermektedir. Bu değişim yeni değerleri, davranışları ve yaşam tarzlarını meydana getirmektedir. Büyükşehir; kimi zaman toplulukçu anlayışın egemen olduğu, kimi zaman da bireyselliklerin öne çıktığı bir yapı olmaktadır. Bundan dolayı farklı kültürel kodlar ortak deneyimler içinde yeni bir anlam kazanmaktadır (Aytaç, 2017).

Büyükşehirler ulaşım ve teknolojiye ileri olması sebebiyle bireylerin fiziksel hareketliliğini artırmıştır. Küreselleşmenin sonucu olan bu durum sabit yer hissini aşındırmıştır. Mekân algısı değişime uğrayarak soyut mekân anlayışı hız kazanmıştır. Bu sürecin doğal sonucu olarak şehir mekânı eski görünümünü kaybetmiştir. Yeni fonksiyonlar, imaj ve prestij kazanmıştır. Dolayısıyla küreselleşme mekâna ilişkin alışkanlıkları ve bakış açısını değiştirmiştir. Bundan dolayı yeni anlamlar, yeni kavramlar ve fonksiyonel vizyonlar ortaya çıkmıştır. Metropol bu durumun bir örneği ve sonucudur (Aytaç, 2017).

Sonuç olarak küreselleşme ve teknolojinin etkisiyle 21. yüzyılda mekân algısı değişimi yaşanmıştır. Bu mekanlardan biri de büyükşehirlerdir. Büyükşehirlerin sosyal temsiliği şehir imajına göre kültürel ve imgesel manalarda farklılaşmaktadır. Yaşam hızlanmış, ilişkiler yoğunlaşmış, iletişim, ulaşım ve teknolojiye hızlı gelişmelerden etkilenmiştir. Şehir ve büyükşehir imajının sunduğu farklı sosyal temsiller değişimin kaçınılmaz parçası

olmuştur. Bu anlamda büyükşehir yenilikler açısından farklı vurguya sahip olmaktadır. Bu farklı vurgu kültürel ve imgesel anlamlarda kendini göstermektedir (Aytaç, 2017).

2.1.2. Türkiye’de Büyükşehirlerin Oluşum Süreci

Türkiye tarihine baktığımızda şehirlerin büyüdükçe idari sorunların ortaya çıktığı görülmektedir. Nüfus arttıkça hizmetler artışa geçmiştir fakat hizmetlerin aksamasının önüne geçilememiştir. Koordinasyon sıkıntıları oluşmuştur ve planlamaya ilişkin sorunlar baş göstermiştir. Bundan dolayı tartışmalar başlamıştır ve 1960’lı yılların ikinci yarısından itibaren çözüm aranmıştır. Bu çözüm arayışı için yapılan tartışmalar 1980’lere kadar devam etmiştir. Bu dönem bir tür arayış dönemi olarak yaşanmıştır (Arıkboğa, 2013).

Sorunların çözümü için tartışılan bu büyümüş şehirlere bakıldığında nüfusun sıklaştığı görülmektedir. Nüfus artışı ile hizmetler artışa geçmiştir. Bu durum maliyetlerin fazlaşmasına yol açmıştır (Karakaya, 2012). Sonuç olarak büyükşehir modeline geçilmesine karar verilmiştir. 1984’te alınan kararlar İstanbul, Ankara ve İzmir büyükşehir olmuştur. Bu dönem 1. Dönem olarak adlandırılmıştır. 2. Dönem ise 1986 ile 1988 yıllarını kapsamaktadır. 1986’da Adana; 1987’de Bursa, Konya ve Gaziantep; 1988’de Kayseri büyükşehir olmuştur. Büyüyen diğer şehirlerde de ihtiyaçların karşılanması amacıyla 3. Dönem adı verilen yeni bir dönem başlamıştır. 1993 yılında başlayan bu dönemde Kocaeli, Samsun, Erzurum, Eskişehir, Antalya, Mersin ve Diyarbakır büyükşehir statüsüne ulaşmıştır. 4. Dönem olarak adlandırılan dönem ise 1999 yılıdır ve Sakarya büyükşehir olmuştur. 2012 yılında ise büyükşehir nüfus şartı 750.000 kişiye indirilmiştir. Aynı yıl içerisinde 14 yeni büyükşehir ilan edilmiştir. Tekirdağ, Balıkesir, Manisa, Aydın, Denizli, Muğla, Hatay, Kahramanmaraş, Malatya, Şanlıurfa, Mardin, Van, Trabzon ve Ordu büyükşehir belediyesi statüsüne yükseltilmiştir (Arıkboğa, 2013; Bıyıkoğlu, 2018).

Büyükşehirlerin oluşum süreci bu şekilde gerçekleşirken şehir merkezlerine yakın olan üniversiteler de bu sürecin bir parçası olmuştur. Büyükşehirde bulunan üniversiteler yirminci yüzyıldaki üniversite algısından farklılaşmıştır. Şehir merkezlerine nispeten daha uzak olan üniversiteler zamanla şehir merkezlerinde yer almıştır. Bu yüzden yirmi birinci yüzyıl diğer yüzyıla kıyasla başka sorun ve zorluklar ile karşı karşıya kalmıştır. Modern dünya hızlı gelişmiştir. Demografik yapı değişime uğramıştır. Geleneksel yapının gücü azalmış, ekonominin etkisi bu üniversitelerde duyumsanır olmuştur (Barnett ve Phares, 1990). Bu kadar hızlı değişen bir yapının ihtiyaçlara ve zorluklara vereceği yanıtlar önceki yüzyıla göre değişmektedir.

Amerika’da kent bölgelerindeki gelişim, hızlı değişen şehir yapısı karşısında aynı zamanda banliyölerin ortaya çıkışı şeklinde olmuştur. Ülkemizdeki şehir gelişimi hızlı olması sebebiyle Amerika ile benzerlik taşımaktadır. Bu süreçte şehirler kalkındıkça üniversite yerleşkeleri şehir merkezlerinde kalmıştır. Bu durum farklı zorlukları beraberinde getirmiştir. Ulaşım rahatlığı sağlamasına rağmen yoğun insan nüfusu içinde yaşamayı zorunlu kılmıştır. Bu yüzden üniversite çağındaki öğrencilerin nerede yaşadıkları önem teşkil etmektedir. Büyükşehirde yaşayan öğrenciler metropollerin olumlu ve olumsuz yönlerinin etkisini direkt hissetmektedir.

Büyükşehirde yaşamaya başlamış üniversite çağındaki bireyler ayrıca genç yetişkinlik dönemine adım atmışlardır. Yetişkin psikolojisinin ilk adımı olan bu çağda dünyayı

değerlendirmeleri yeniden şekillenmektedir. Üniversite çağı ailesinden nispeten ayrıştığı ya da tamamen koptuğu, önemli olarak ergenlik dönemine kıyasla daha bağımsız kararlar aldığı bir zaman dilimini kapsamaktadır. Dolayısıyla geleceğe ilişkin kaygıları, zorluklar karşısında depresif ve kaygılı tutumları bu dönemin psikolojisini şekillendiren kavramlar olarak karşımıza çıkmaktadır. Psikososyal gelişim evreleri açısından öğrencilerin üniversite çağında büyükşehirde yaşamaları önem arz etmektedir.

2.2. Ekonomi

2.2.1. Ekonominin Tanımı

Ekonomi; kişilerin ve kurumların, seçimlerindeki kararları değerlendirerek ortaya çıkan sonuçları inceleyen bir bilim dalıdır. Kişi ve kurumların imkanları ve alınan kararları incelemektedir. Ekonomi birey, şirket ya da devletin üretim, tüketim ve bölüşüm üzerine olan etkileşimini esas almaktadır (Kubilay, 2021).

Ekonominin ortaya çıkış nedenine bakıldığında gereklilikten kaynaklandığı görülmektedir. Kaynaklar, insanların ihtiyaçları ve istekleri karşısında yetersiz kalmaktadır. Burada kurulan denge, kaynakların kıt olması ile ortaya çıkmaktadır. Bu kaynaklar fiziksel mal olarak, kalınan yerde otel hizmeti olarak, finansal olarak kredi kullanarak veya çalıştırılan personelin emeği olarak düşünülmelidir. Bu noktada üretim ile tüketimin farkını bilmek önemlidir. Günlük ihtiyaçlar için kullanılan araba bir tüketim fonksiyonu görmektedir. Öte yandan ticari taksiler üretim fonksiyonundadır. Ekonominin konu olabilmesi için ürünün veyahut kaynağın kıt olması gerekliliği ilkesi vardır. Ekonomik bir mala dönüşmesi açısından kıt kaynak olarak hava buna örnektir. Hava, herkesin kullanımına açık olan ve ekonomiye konu olmayan bir kaynaktır. Fakat su altında dalış için kullanılan hava, tüpün içerisine doldurularak kullanıldığı yani kıt bir kaynak haline geldiği için bir mala dönüşmektedir (Kubilay, 2021).

Kıt kaynaklar üretim faktörleri olarak tanımlanmaktadır. Ekonomiye ilişkin yapılan faaliyetlerin tamamı toprak, sermaye, emek ve girişimcilik üzerinden gerçekleştirilmektedir. Toprak; yeryüzünde arsa olarak, yeraltında maden olarak kullanılmaktadır. Bir diğer üretim faktörü sermayedir. Buradaki sermaye, anapara olarak düşünülmemelidir. Bir şeyi üretebilmek için gerekli olan vasıtaları ifade etmektedir. İşyerinde kullanılan bilgisayarlar, işçilerin kullandığı alet edevat gibi araçlar sermayeyi oluşturmaktadır. Sermaye doğal değildir ve üretilmiştir. Toprak kaynağı ile arasındaki en önemli fark budur. Emek ise insan gücü sonucunda elde edilmektedir. Fiziksel katkılar gibi düşünsel katkılar da emeğin içinde gösterilmektedir. Son olarak toprak, sermaye ve emeği bir araya getiren ve ticari risk almayı gerektiren kaynak ise girişimciliktir. Kıt kaynağı oluşturan bu dört üretim faktörü iç içedir. Farklı sahalarda iş yapılırken farklı sırayla bu kıt kaynaklar kullanılmaktadır (Kubilay, 2021).

Son olarak bu başlık altında mikro, makro ekonomiden ve arz, talep kavramları tanımlanacaktır. Mikro ekonomi, ekonomiye dair alınan kararların bireyler ve firmalar üzerinden olmasıdır. Bireyler bu noktada fayda ilkesini temel almaktadır. Makro ekonomi ise iktisadi politikaları ve ekonomik krizleri inceleyen bir türdür. Makro ekonomide enflasyon ve işsizlik gibi kavramlara bakılmaktadır (Kubilay, 2021). Arz, ürünün satış fiyatındaki başlıca etmendir. Üretimdeki girdi fiyatları göz önüne alınarak oluşturulmaktadır. Talep ise ana etken olarak ürünün fiyatını oluşturmaktadır. Bu talebin oluşmasında rakip ürünlerin fiyatı ve niteliği de etkili olmaktadır. Arz ve talep piyasa

ortamında karşılaşmaktadır ve zaman içerisinde fiyat ve miktarı tekrar belirlemektedir (Kubilay, 2021).

2.2.2. Ekonomi Çalışmaları

Üniversiteler kuruldukları şehirlere ekonomik katkı sağlamaktadır. Çünkü kurulan üniversite şehre yapılan yatırımın önünü açmaktadır. Bu yatırımların yanında aynı zamanda o şehre yaşamaya gelen öğrenciler de yaptığı harcamalar ile ekonomik katkı sağlamaktadırlar. Şehir ne kadar çok olanağa sahip olursa öğrencilerin harcamaları bir o kadar artmaktadır.

Ekonomik harcamalar öğrencilerin ekonomik seviyesi ile yakından ilişkilidir. Bu durum yaşamdan aldıkları doyumunu etkilemektedir. 2010’da yapılan bir çalışmada öğrenciler ekonomik durumlarını çoğunlukla “ne iyi ne kötü” olarak ifade etmişlerdir. Ekonomik durumlarını kötü olarak değerlendiren öğrencilerin yaşamdan aldıkları doyumun daha düşük düzeyde olduğu bulunmuştur. Yaşam kalitesini oluşturan etmenlerin en belirleyicisinin ise ekonomik koşulların olduğu bildirilmiştir (Özgür, Babacan Gümüş ve Durdu, 2010).

Gelir ve istihdam oluşturan üniversite, doğrudan ve dolaylı etkilerden beslenmektedir. Üniversitenin işletiminde ve bakımında yapılan harcamalar doğrudan harcamaları oluşturmaktadır. Öğrencilerin ve ziyaretçilerin harcamaları da doğrudan harcamalar sınıfında yer almaktadır. Öğrencilerin ve ziyaretçilerin doğrudan yaptıkları harcamalar ile tetiklenmiş taleplerin ortaya çıkışı ise dolaylı etkileri oluşturmaktadır. Üniversitenin doğrudan veya dolaylı etkilerine baktığımızda yerel sermayeyi geliştirdiği, iş ortaklıkları ile girişimci faaliyetlerde bulunduğu anlaşılmaktadır. Üniversitenin bu yolla ekonomiye katkı sağladığı görülmektedir (Sen, 2005).

Çankırı’da yapılan bir çalışmaya göre şehir dışından gelen öğrencilerin harcamaları, üniversite öğrenimi öncesi şehir içinden olup kaydolun üniversite öğrencilerine göre bazı durumlarda daha fazla harcama yapmaktadırlar. Bu harcamalar barınmayı, gıdayı ve ulaşımı kapsamaktadır. Fakat giyim ve eğlence kriterlerinde tam tersi bir durum gözlenmektedir. Şehir içinden kaydolun yani başka bir şehirden gelmeyen öğrencilerin giyim ve eğlence harcamaları daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Şehir dışından gelen öğrencilerin temel ihtiyaçlar noktasında daha çok harcama yaptıkları tespit edilmiştir (Arslan, 2014). Üniversite öğrencilerinin ekonomik harcamalarına bakılan bir başka çalışmada öğrencilerin en çok eğlenceye harcamaya yaptığı saptanmıştır. Aylık bütçe olarak hesaplanan bu harcamalarda eğlenceden sonra barınma-elektrik-su-gaz ve iletişim harcaması takip etmektedir. Ardından yiyecek-içecek, giyim, ulaşım ve son olarak kırtasiye harcaması yaptıkları gözlenmiştir (Kaşlı ve Serel, 2008).

Bursa Uludağ Üniversitesinde Karacabey Meslek Yüksekokulunda okuyan öğrencilerin şehre yaptıkları ekonomik katkı düzeyleri incelenmiştir. Öğrencilerin şehre ekonomik olarak orta seviyede katkı sağladıkları saptanmıştır. Yüksekokulun yaptığı ekonomik katkının ise öğrenci beklentilerini karşılayacak düzeyde olmadığı belirlenmiştir. Bununla birlikte öğrencilerin aylık gelir düzeyleri; barınma, gıda ve sosyal harcama tutarlarına göre farklılık içerdiği görülmektedir. Öğrenciler aylık harcama tutarlarında artış gösterdiklerinde genel olarak yüksekokulun Karacabey’e yaptığı katkı seviyesinin arttığına ilişkin bir algı söz konusudur. Bu sonuçtan harcama etkisinin önemi anlaşılmaktadır (Sezer, 2017).

Üniversiteler yerel kalkınmada öncü ve aktif bir rol oynamamaktadır. Bununla birlikte üniversite, bulunduğu şehrin ekonomisi üzerinde önemli etkileri vardır. Üniversitenin sağladığı ekonomik katkının büyüklüğünü orada çalışan işçilerin sayısı belirlemektedir. Aynı zamanda öğrencilerin yaptığı harcamanın doğrudan bir etkisi olduğu görülmektedir. Çünkü öğrencilerin harcama etkisi ekonomiye gelir sağlanmaktadır ve iş istihdamını artırmaktadır. Aynı zamanda üniversite, yan şirketlerin gelişimini teşvik etmektedir. Bu durum ekonomiyi besleyen bir diğer unsurdur (Sen, 2005).

Üniversiteler sadece bilgi üretimi ve bilgi aktarımından ibaret değildir. Aynı zamanda hizmetlerde işverici ve tüketicisi olma konumuna sahip olmaktadır. Bu yüzden yerel ekonomi üzerinde önemli etkilere sahiptir. İzmir Ekonomi Üniversitesinin İzmir ekonomisine harcama etkisini belirlemek üzere bu doğrultuda bir çalışma yapılmıştır. Nitelikli mezun yetiştirilmesi ile yerel sermayeye katkıda bulunulduğu, yerel girişimcilik kültürünü teşvik ettiği ve küçük şirketlerin oluşumunu desteklediği ortaya konmuştur. Bu yönleriyle İzmir Ekonomi Üniversitesi yerel ekonomiyi geliştirmede bir potansiyele sahip olduğu görülmektedir (Sen, 2005). Sen'in 2011 çalışmasında da benzer sonuçlara ulaşılmıştır. İzmir Ekonomi Üniversitesi, İzmir'in büyükşehir ekonomisine direkt katkıda bulunmaktadır. Üniversite, gelir üretiminin teşvik edildiği büyük bir işletmedir (Sen, 2011). Üniversitelerin buldukları şehre sağladıkları ekonomik katkıya bir başka örnek ise Konya'da yapılmıştır. Yapılan harcamaların doğrudan ve dolaylı katkıları sağladığı belirlenmiştir. Selçuk Üniversitesi direkt veya dolaylı olarak istihdam ve gelir katkıları sağlamaktadır. Bütçe, öğrenci, döner sermaye ve vakıf harcamalarının bu katkıda rolü önemli olduğu anlaşılmaktadır (Görkemli, 2009).

Yurtdışından gelen öğrenciler de ülke ekonomisine katkı sağlamaktadır. Bu anlamda yabancı uyruklu öğrencilerin ekonomik problemlerine bakıldığında öğrencilerin ekonomik olarak zorluk yaşadıkları tespit edilmiştir. Yaşam maliyetlerinin geldikleri ülkelere göre daha pahalı olduğunu belirtmişlerdir. Sağlık sigortası maliyetinin kısmen yüksek olduğunu düşünmektedirler. Kendi imkanlarıyla okumak isteyen öğrencilerin ekonomik olarak zorlandıkları görülmektedir. Ekonomik olarak aldıkları bursun yetmediğini ifade etmektedirler (Yardımcıoğlu, Beşel ve Savaşan, 2017). Bir başka çalışmada benzer olarak yabancı uyruklu üniversite öğrencilerin yaşadığı sorunlar incelenmiştir. Araştırmada ailelerinden gelen harçlıkların yetersiz olduğu tespit edilmiştir (Kıroğlu, Kesten ve Elma, 2010).

Günümüzdeki ekonomik duruma COVID-19 pandemisinin de etki ettiği bilinmektedir. New York'taki öğrencilerin ekonomik durumlarına COVID-19 etkisi üzerinden bakılmıştır. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin ekonomik istikrar konusunda yüksek düzeyde sıkıntı yaşadıkları belirlenmiştir. Öğrenciler çoğunlukla pandemi nedeniyle kendilerinin veya hanedeki bir başka bireyin gelir kaybına uğradığını bildirmiştir. Öğrencilerin yaklaşık yarısı haftalık ev harcamalarında artış olduğunu belirtmiştir. Ev harcamalarındaki bu artışı temizlik malzemeleri ve gıda malzemeleri oluşturmaktadır. Öğrencilerin bu sürecinde yüksek düzeyde anksiyete ve depresyon eşlik etmektedir. Bu durum kadınlarda erkeklere kıyasla daha yüksektir (Jones ve ark., 2021).

Son olarak kaygı ile ekonomi ilişkisine baktığımızda ise ekonomik kaygının toplum üzerinde önemli bir etkiye sahip olduğu görülmektedir. Satın alma gücü düştüğünde olumsuz etkiler ortaya çıkmaktadır. Bu olumsuz etkilerde kayıp söz konusudur ve bu durumlarda ekonomik kaygı ortaya çıkmaktadır. Bu noktada tüketici üzerindeki en güçlü

etki gayrisafi milli hasıla olmaktadır. Ekonomik kaygıya eşlik eden diğer etkiler ise seçimde oy verme eğilimini, siyasi güveni, toplumsal memnuniyeti ve yaşam kalitesini belirlemektedir (Bechtel, 2012).

2.3. Depresyon

2.3.1. Depresyonun Tanımı

Amerikan Psikiyatri Birliği (APA) tarafından depresyon, en az iki hafta boyunca süren, çökkün bir duygudurumun olduğu, etkinliklere dair ilgide belirgin bir azalmanın görüldüğü ve/veya zevk almama durumunun yaşandığı, uykusuzluk ya da aşırı uyumanın gözlemlendiği, bitkinlik, içe çekilme, odaklanmada güçlük, yineleyen ölüm düşünceleri gibi belirtilerin yaşandığı bir dönemi kapsadığı şeklinde açıklamıştır (APA, 2013). Bu dönemde bireyler normal düzeye göre daha çökkün bir ruh yapısına sahiptir. Hayattan zevk almamaya karakterizedir. Kendini izole etme ihtiyacında olup toplumdan uzaklaşır. Depresyonda olan bireylerin kendini kınadığı da görülebilmektedir. Bu konuda kendilerine karşı acımasız olabilirler. Etkinliklere karşı ilgisizlik vardır veya herhangi bir etkinlik göstermeyebilir. Gösterse bile ilgisizliği devam eder. Enerjisi düşük, psikomotor aktivitelerinde gecikme söz konusudur (Köroğlu, 2020).

Depresyon Bozuklukları içerisinde majör depresyon bozukluğu, süregiden depresyon bozukluğu (distimi), premenstrüel disfori bozukluğu, maddenin/ilacın yol açtığı depresyon bozukluğu ve başka bir sağlık durumuna bağlı depresyon bozukluğu vardır. Bunlardan kısaca bahsetmek gerekirse majör depresyon bozukluğu depresyon bozuklukları içinde en bilinenidir. Belirtilerin en az iki hafta sürmesi şartı vardır. Bununla birlikte eğer birey bir yas süreci içindeyse bu kriter dışlanmaktadır. Süregiden depresyon bozukluğu bir duygudurum bozukluğudur ve en az iki yıl sürme şartı vardır. Premenstrüel disfori bozukluğu ise yumurtlama sonrası zamanlarda başlayıp menstrüasyon ardından birkaç gün içinde etkisi azalan depresif bir bozukluktur. Maddenin/ilacın yol açtığı depresyon bozukluğu ise kötüye kullanılan ilacın veya maddenin ortaya çıkardığı depresyon benzeri belirtilerin görüldüğü bir depresyon türü olarak karşımıza çıkmaktadır (Köroğlu, 2020).

2.3.2. Depresyon Sıklığı (Epidemiyoloji)

Majör depresyon bozukluğun görülme sıklığı 12 ay içinde yaklaşık %7 olarak saptanmıştır. Bu yüzdelik yaşlara göre farklılık içermektedir. 18-29 yaş aralığındaki bireylerde görülme sıklığı, 60 ve üzeri yaştaki bireylere oranla üç kat daha yüksektir. Ergenlik döneminden itibaren kadınlarda görülme sıklığı erkeklere kıyasla 1.5-3 kat fazladır. Buna rağmen tedavinin gidişatı ve tedaviye verilen yanıtta cinsiyetler arası bir fark bulunmamaktadır. Kadınlarda intihar girişimi daha fazla olmaktadır. Fakat bu girişimin ölümle sonuçlanması erkeklerde daha çok görülmektedir (Köroğlu, 2020).

Süregiden depresyon bozukluğun 12 ay içinde görülme sıklığı ise yaklaşık %0.5 olarak bulunmuştur. Süregiden depresyon bozukluğun bir duygudurum olarak en az 2 yıl sürme koşulu vardır. En az 2 hafta süren majör depresyon bozukluğun tanı kriterine göre karşılaştırıldığında toplumda süregiden depresyon bozukluğun görülme sıklığı daha az olmaktadır. Premenstrüel disfori bozukluğunda 12 aylık süreçte görülme sıklığında oran % 1.8-5.8 arasında değişmektedir. Maddenin/ilacın yol açtığı depresyon bozukluğun ömür boyu görülme sıklığı ise %0.26 olarak tespit edilmiştir (Köroğlu, 2020).

2.3.3. Depresyonun Nedenleri (Etiyoloji)

Olumsuz duygulanımsallık depresyonu ortaya çıkaran en önemli etmenlerden biridir. Olumsuz duygulanımsallık çeşitli seviyelerde kendini gösterebilir. Bu seviye ne kadar yüksek olursa bireyin geliştireceği depresyon dönemi o kadar şiddetli olabilmektedir. Bir diğer etken zorlayıcı deneyimlere maruz kalmaktır. Bu durum depresyon döneminin oluşmasına yatkınlık sağlar. Çocuklukta yaşanmış olumsuz yaşam deneyimleri, anne ya da baba kaybı, ebeveyn boşanması gibi durumlar depresyonu ortaya çıkaran etkenler arasındadır. Ayrıca birinci dereceden aile bireylerinde görülen depresyon tanısı, bireylerin depresyon bozukluğu tanısı alma olasılığını artıran genetik bir faktör olarak karşımıza çıkmaktadır (Köroğlu, 2020).

Depresyonda genetik faktörlerin yanı sıra çevresel faktörlerin etkisi de önemlidir. Kişilerarası ilişkilerde yaşanan travmatik olaylar depresyonu besleyebilmektedir. Kişinin bulunduğu ortam, çeşitli toplumsal ve kültürel roller depresyonu ortaya çıkaran etmenler arasında gösterilmektedir. Bunun sebebi bireyin yaşadığı olay ya da durumları zorlayıcı olarak algılamasıdır. Algıladığı negatif yaşam deneyimleri bireyde sonuç olarak çökkünlük hissini ortaya çıkarabilir. Yaşamdan zevk almama ve değersizlik duygusu yaşayarak toplumdan kendini uzaklaştırabilir. Kendini izole edişi çevresinde bir karşılık bulmazsa toplumdan uzaklaşması şiddetlenebilir. Sonuç olarak olumsuz yaşam deneyimleri kendini izole etmesi şeklinde devam eden bir süreci besleyebilmektedir (Köroğlu, 2020).

2.3.4. Depresyon ve DSM-5

DSM-5'e göre depresyon bozukluklarının 7 türü belirtilmiştir (APA, 2013). Bunlar:

- 1) Yıkıcı Duygudurum Düzensizliği Bozukluğu
- 2) Yeğın (Majör) Depresyon Bozukluğu
- 3) Süregiden Depresyon Bozukluğu (Distimi)
- 4) Aybaşı Öncesi (Premenstrüel) Disfori Bozukluğu
- 5) Maddenin/İlacın Yol Açtığı Depresyon Bozukluğu
- 6) Tanımlanmış Diğer Bir Depresyon Bozukluğu
- 7) Tanımlanmamış Depresyon Bozukluğu

DSM-5'e göre Depresyon Bozukluklarının 7 belirleyicisi vardır (APA, 2013). Bunlar:

- a) Karma özellikler gösteren
- b) Melankoli özellikleri gösteren
- c) Değişiktür (atipik) özellikleri gösteren
- d) Psikoz özellikleri gösteren
- e) Katatoni ile giden
- f) Doğum zamanı (peripartum) başlayan
- g) Mevsimsel örüntü gösteren

2.3.4.1. Yeğın (Majör) Depresyon Bozukluğu Tanı Kriterleri

DSM-5'e göre majör depresyon bozukluğun tanı kriterleri aşağıda bahsedildiği şekildedir (APA, 2013).

A. Art arda iki hafta boyunca, aşağıdaki semptomların en az beşi vardır ve işlevsellik seviyesinde önceki zamanlarına göre bir değişiklik söz konusudur. Bu semptomlardan en az biri çökkün duygudurum veya ilgi yitimi, zevk almama olması gerekmektedir.

1. Çökkün bir duygudurum neredeyse her gün görünürdür. Günün büyük bir bölümünde bu hal görülmektedir. Kişi bu durumunun farkında olabilir (örneğin, kendini üzgün hissetme, boşluktaymış gibi görme, hayata karşı umutsuz olma) ya da başkaları tarafından bu durum gözlenebilir (örneğin, dışarıdan sürekli ağlamaklı bir görünüm).
2. Etkinliklerin bütününe veya büyük bir çoğunluğuna karşı ilgi duymasındaki belirgin düşüş veya etkinlik gösterse de zevk alamama durumu yaşanır. Bu hal neredeyse her gün ve günün çoğunluğunda bu ruhsal durum yaşanır.
3. Kilo alıp vermayla ilgilenmemesine rağmen çok kilo kaybı veya alımı. Neredeyse her gün yemek isteğinin çok fazla veya çok az olması.
4. Neredeyse her gün çok fazla uyuma veya uykusuzluk sorunu yaşama.
5. Neredeyse her gün, ajitasyon veya aşırı yavaşlama durumunun olması.
6. Neredeyse her gün, enerji azlığı durumu yaşama. Kendini bitkin ve enerjisinin kalmadığını düşünme olarak kendini gösterir.
7. Neredeyse her gün, değersizlik hissi yaşaması. Normalden fazla ve uygunsuz suçluluk duygusu içinde olması.
8. Neredeyse her gün, konsantrasyondaki belirgin düşüş ve odaklanırken zorlanma veya kararsızlık içinde olma.
9. Kendini tekrar eden ölüm düşüncelerinde olması. İntihar düşüncesi veya intihar teşebbüsü veya kendini öldürmek için plan hazırlaması.

B. Yaşanılan semptomların klinik açıdan bakıldığında belirgin bir şekilde sosyal alanlarda işlevsellikte düşüş söz konusudur.

C. Süren bu dönemin bir maddeye veya başka bir sağlık durumunun nedenlerine bağlanamaz.

Not: A ve C maddeleri majör depresyon dönemini oluşturmaktadır.

Not: Yas, doğal afet sonucu yaşanılan yitim, hastalık gibi durumlara verilen tepki A maddesinde değinilen semptomlar olabilmektedir. Bu semptomlar majör depresyon döneminin olabileceğini vurgulayabildiği gibi yaşanılan doğal sürecin sonucu da olabilir. Kişinin kendi öyküsü ve kültürel kıstaslara göre değerlendirilmesi gerekir.

D. Majör depresyon döneminin ortaya çıkması şizofreni ve psikozla giden diğer durumlarla daha iyi açıklanamıyor olması gerekmektedir.

E. Bu tanının konabilmesi için bireyin hiç mani dönemi ve hipomani dönemi geçirmemiş olma şartı vardır.

Not: Mani ve hipomaniye benzeyen dönemler görülmüşse ve bu dönemler içerisinde madde kullanımına veya bir sağlık durumunun fizyolojisi etkisi söz konusuysa E maddesi uygulanabilirliğini kaybeder.

2.3.4.2. Süregiden Depresyon Bozukluğu (Distimi) Tanı Kriterleri

DSM-5'e göre süregiden depresyon bozukluğun tanı kriterleri aşağıda bahsedildiği şekildedir (APA, 2013).

A. En az iki yıl boyunca günün büyük bir zaman diliminde kişinin söylediği veya başkaları tarafından bu durumun gözlemlendiği açık bir çökkün duygudurum hali yaşanmaktadır. Depresyondayken aşağıdaki belirtilerden ikisi ve daha çoğu kendini göstermektedir:

1. Yemek isteğinin azalması veya çok fazla yemek yeme
2. Uykusuzluk durumu yaşama veya çok fazla uyuma
3. İçsel enerjinin azlığı veya bitkin bir hal
4. Benlik saygısındaki azlık
5. Konsantrasyon olamama veya karar verirken zorlanma
6. Umutsuzluk duyguları yaşama

B. Majör depresyon bozukluğun tanı kriterleri iki yıl boyunca devamlı bulunabilir.

C. Bu tanının konabilmesi için bireyin hiç mani dönemi ve hipomani dönemi geçirmemiş olma şartı vardır. Siklotimi bozukluğu için tanı kriterleri hiçbir zaman karşılanmamış olması gerekmektedir.

D. Bu bozukluğun şizofreni ve psikozla giden diğer durumlarla daha iyi açıklanamıyor olması gerekmektedir.

E. Süren bu dönemin bir maddeye veya başka bir sağlık durumunun nedenlerine bağlanamaz.

F. Majör depresyon döneminin ortaya çıkması şizofreni ve psikozla giden diğer durumlarla daha iyi açıklanamıyor olması gerekmektedir.

G. Yaşanılan semptomların klinik açıdan bakıldığında belirgin bir şekilde sosyal alanlarda işlevsellikte düşüş söz konusudur.

2.3.5. Depresyon Çalışmaları

Üniversite öğrencilerinin konu olduğu depresyon çalışmaları depresyonun yaygın bir sağlık sorunu olduğuna işaret etmektedir. Sistemik olarak üniversite öğrencilerinin konu olduğu depresyon çalışmaları gözden geçirilmiştir. Bu çalışmalar 1990 ile 2010 yılları arasındadır. Gözden geçirilirken anahtar kelimeler depresyon, depresif semptomlar, depresyon bozuklukları, sıklık, üniversite öğrencileri ve genç yetişkinler olarak belirlenmiştir. Kriterleri karşılayan yirmi dört makale seçilmiştir. Depresyonun yaygınlık oranının %10 ile %85 arasında değiştiği belirlenmiştir. Bu şekilde üniversite öğrencilerindeki ortalama depresif yaygınlığın %30.6 olduğu saptanmıştır. Sonuç olarak bu çalışmalarda üniversite öğrencilerinin genel popülasyona oranla daha yüksek depresyon düzeyi yaşadıklarına işaret edilmiştir (İbrahim ve ark., 2013).

Üniversite öğrencilerindeki depresyon sıklığına ilişkin bir araştırmada katılımcıların %38.3'ünde depresyon belirtisi bulunmuştur. İbrahim ve arkadaşlarının sistematik olarak analiz ettiği yirmi dört makalenin sonucundaki ortalamadan daha yüksek bir yüzde sıklığı olduğu anlaşılmaktadır. Depresyon belirtileri taşıyan üniversite öğrencilerinin neden bu belirtileri taşıdığı incelenmiştir. Bu belirtilerin nedenleri arasında okul başarısızlığı, diyet yapma, kilo ve boyundan memnun olmama gibi durumlar söz konusudur. Okulda başarısız olan öğrencilerin motivasyonları azalmaktadır. Motivasyonu azaldığı için okula gitme isteği azalmaktadır. Okula gitme isteğinin azalması daha az hareket etmeye başlamasını besleyebilmektedir. Okula gitmek sosyal ortamın bir parçasıdır. Okula gitme isteğinin azalması ve gidilmemesi bireyin kendini sosyal ortamdan çekmesine neden olabilir. Bu durum da doğal olarak depresyonu geliştirebilir. Kilo veya boyundan memnun olmayan birey kendini insanlar arasında rahat hissetmeyebilir. Bu durum da sosyal yaşamını engelleyici bir faktör olarak kendini gösterebilir. Ayrıca ekonomik durumun etkisi de depresyon belirtisini ortaya çıkarabilecek bir başka faktör olarak karşımıza çıkmaktadır. Depresyon belirtisinin ortaya çıkmasına ilişkin faktörlerde ise öğrencilerin yaşadığı yer, aile tipi, okunulan sınıf durumları ile ilişkisiz olduğu görülmüştür (Ulaş ve ark., 2015).

Üniversite öğrencilerinin depresyon belirtisi göstermeleri ile yaşları arasında güçlü bir ilişki söz konusudur. Yaşları daha küçük olan öğrenciler daha çok onaylanma ihtiyacı duyar. Bu yüzden kişilerarası ilişkilere daha fazla duyarlıdırlar. Yaşanacak herhangi olumsuz bir durumdan daha çok etkilenmektedirler. Bu etkilenme bazen başka bir faktörle de pekişebilmektedir. Sosyoekonomik seviye bu duruma örnek verilebilir. Düşük sosyoekonomik seviyesi olan öğrencilerin depresyon düzeylerinin daha fazla olduğu görülmüştür. Depresyon ile sosyoekonomik seviye arasında ilişki vardır. Dolayısıyla bir öğrencinin hem yaşı küçük hem de sosyoekonomik seviyesi düşük ise depresyona yakalanma olasılığı artmaktadır (Erözkan, 2005).

Depresyona yakalanmamayı artıran davranışlar fiziksel aktivitelerdir. Hareket halinde olmak ve fiziksel aktivitelerde bulunmak depresyona iyi gelmektedir. Bu yüzden sportif faaliyetler depresyon üzerinde olumlu etkilere sahip olduğu görülmüştür (Tekin, Amman ve Tekin, 2009; Yıldırım ve ark., 2015).

2.4. Anksiyete

2.4.1 Anksiyetenin Tanımı

Anksiyete; gergin olma, huzursuzluk, odaklanmakta güçlük çekme, kuruntuları kontrol altına almakta zorluk çekmek ile ilişkilidir (APA, 2013). Anksiyete bozuklukları aşırı korku ve kaygının eşlik ettiği bozuklukları kapsamaktadır. Bu bozukluklarda bireyler korku, kaygı ya da kaçınma davranışları sergilemektedir. Bu yönüyle olağan korku ve olağan kaygıdan ayrılırlar. Bireyler kaçınma davranışları ile yaşamını etkileyecek denli aşırı ve orantısız bir korku ya da anksiyete geliştirmektedir (Köroğlu, 2020).

Anksiyete panik atağı olarak ortaya çıkarabilen bir yapıya sahip olabilmektedir. Panik atak sırasında bireyler çarpıntı yaşayabilir. Kalp atışları hızlanabilir, nefes almakta zorlanabilir, boğuluyor gibi hissedebilirler. Baş dönmesi, sersemlik, üşüme, ürperme gibi fiziksel belirtiler gösterebilirler.

2.4.2. Anksiyete Sıklığı (Epidemiyoloji)

Anksiyetenin sıklığı yaş ilerledikçe düştüğü bilinmektedir. Anksiyete bozuklukları çatısı altında olan panik bozuklukta bu durum görülmektedir. Panik bozukluğun görülme sıklığı yaklaşık %2-3 olduğu saptanmıştır. Bu oran kadınlarda iki kat fazladır. Panik bozukluğu sıklığı ergenlikle beraber artış göstermekte ve yetişkinlik zamanlarında doruk noktasına ulaşmaktadır. Ardından panik bozukluğun sıklığı yaşlandıkça düşmektedir (Koroğlu, 2020).

Anksiyete bozukluklarından biri olan agorafobiye baktığımızda sıklık oranının yaklaşık %1.7 olduğu görülmektedir. Kadınlarda erkeklere kıyasla bu sıklık iki kat fazladır. Yaygın kaygı bozukluğuna baktığımızda ise 12 aylık bir zaman diliminde görülme sıklığı yetişkinlerde %2.9'dur. Bu oran ergenlerde %0.9 olarak karşımıza çıkmaktadır. Yaygın kaygı bozukluğunun yaşam boyu görülme sıklığı ise %9 olduğu bilinmektedir. En çok orta yaşlarda görülmekte olup kadınlarda erkeklere kıyasla 2 kat fazladır. Kadınlara yaygın kaygı bozukluğu tanısı daha çok konmaktadır. Bir diğer anksiyete türü olan sosyal fobinin 12 aylık sürede görülme sıklığı yaklaşık %2-7 olarak tespit edilmiştir. İleri yaşlarda bu oran %2-5 olarak karşımıza çıkmaktadır. Sosyal fobinin kadınlarda görülme sıklığı daha yüksektir. Özgül fobide ise 12 aylık sürede görülme %6-9 sıklığında olmaktadır. Fobinin kaynak uyaranları farklı olsa da kadın ve erkek karşılaştırmasına baktığımızda kadınların bu tanıyı daha fazla aldığı görülmektedir (Koroğlu, 2020).

2.4.3. Anksiyetenin Nedenleri (Etiyoloji)

Anksiyeteyi ortaya çıkaran etmenlerden biri negatif duygulanımsallık içinde olmaktır. Negatif duygulanımsallık yatkınlığı negatif duyguları daha çok ortaya çıkarabilmektedir. Anksiyetenin nedenlerinden biri de kaygı duyarlılığıdır. Bu duyarlılık ile bireyler kaygıyı negatif olarak kodlayabilir ve belirtileri kötücül olarak algılayabilir. Kötücül olarak algılandığı için negatif duyguların ortaya çıkması kaçınılmaz olabilmektedir. Fakat anksiyete aynı zamanda kişilerin zorlayıcı durumlar karşısında verdikleri bir duygusal tepki de olabilmektedir. Bu duygusal tepkileri düzenleyebilen bireyler anksiyeteyi işlevsel olarak kullanabilmektedir (Dağtekin ve ark., 2020).

Anksiyetenin nedenlerinden biri genetik faktörlerin varlığıdır. Birincil dereceden yakınarda görülen anksiyete, bireyin anksiyeteye yatkınlığına işaret etmektedir. Bireyler genetik faktör ile anksiyeteye daha yatkın olabilmektedir. Bununla birlikte çevresel faktörlerin etkisi de önemlidir. Anksiyeteyi ortaya çıkaracak çevresel olaylar yaşanmadığı takdirde genetik faktör etkisini göstermeyebilir. Çevresel faktörlere baktığımızda örneğin çocuklukta yaşanan travmalar ilerleyen süreçte ayrılma kaygısını oluşturabilir. Ebeveyn kaybı ya da boşanması gibi çevre etkenleri anksiyeteyi geliştirebilir. Yaygın anksiyete bozukluğu olarak ortaya çıkabilir. Yatkınlığın temel faktörlerine bakıldığında davranışsal kısıtlanma ve olumsuz duygulanımsallık gözlenmektedir. Bir başka çevresel etmen ise ailenin aşırı koruyuculuğudur. Bu durum anksiyeteyi geliştirebilmektedir.

Anksiyeteyi ortaya çıkaran bir diğer neden ise belirsizliktir. Bu belirsizlik kişide huzursuzluk yaratmaktadır. Yaşadığı huzursuzluk bireyin kuruntularını artırabilir. Bu da kişiyi daha gergin biri haline dönüştürebilir. Bu gerginlikle anksiyete artışa geçmektedir. Anksiyete nesnesi belli olmayan gerçekleşme olasılığı olan uyarana tepki olarak ortaya çıkmaktadır. Örneğin panik atak geçirmiş biri yeni bir atak gelişeceği kaygısı yaşayarak beklenti anksiyetesi oluşturabilmektedir. Normalde bir daha panik atak yaşamayacak olsa

da bu durumu yaşayacağına dair bir beklenti anksiyetesi geliştirebilir. Sonuç olarak bu beklenti yeni atağın gelme olasılığını artırabilir. O yüzden bu beklentili anksiyete hali yeni atağın ortaya çıkmasına etki edebilecek denli risklidir (Tükel, 2002).

2.4.4. Anksiyete ve DSM-5

DSM-5'e göre anksiyete bozukluklarının 11 türü belirlenmiştir (APA, 2013). Bunlar:

1. Ayrılma Kaygısı Bozukluğu
2. Seçici Konuşmazlık (Mutizm)
3. Özgül Fobi
4. Toplumsal Kaygı Bozukluğu (Sosyal Fobi)
5. Panik Bozukluk
6. Agorafobi
7. Yaygın Kaygı Bozukluğu
8. Maddenin/İlacın Yol Açtığı Kaygı Bozukluğu
9. Başka Bir Sağlık Durumuna Bağlı Kaygı Bozukluğu
10. Tanımlanmış Diğer Bir Kaygı Bozukluğu
11. Tanımlanmamış Kaygı Bozukluğu

2.4.4.1. Panik Bozukluğu Tanı Kriterleri

DSM-5'e göre panik bozukluğun tanı kriterleri aşağıda bahsedildiği şekildedir (APA, 2013).

A. Beklenmedik bir şekilde tekrar eden panik atakları görülür. Panik atak yaşanırken aşağıdaki semptomlardan 4 tanesinin ya da daha fazlasının varlığı gözlenir ve birden yoğun bir içsel sıkıntıya korkunun eşlik edebildiği bir haldir:

1. Kalp atışlarının hızlanması veya çarpıntı yaşama
2. Terlemenin olması
3. Titremenin veya sarsılmanın olması
4. Nefesin daralması ya da boğuluyor gibi hissetme
5. Nefesin tıkanıldığını duyumsama
6. Göğüs bölgesinde sıkışma hissi veya ağrısı
7. Karın ağrısı veya bulantı yaşama
8. Ayakta durmada zorluk, baş dönmesi, sersem olma veya bayılacak gibi olma
9. Ateş basması, titreme, ürperme veya üşüme hali yaşanması
10. Uyuşma veya karıncalanma hisleri
11. Gerçekdışılık veya kendine yabancılaşma hissi
12. Kontrolü kaybetme veya çıldırarak gibi olma korkusu
13. Ölme korkusu

Not: Kültüre has semptomların görülmesi dışlanma kriteridir. Örneğin kulağın çınlaması, kontrol dışı çığlık atma veya ağlama gibi durumlar kültürel bir durumdan ötürü olabilir.

B. En az bir panik ataktan sonra aşağıdaki durumlardan en az birinin bir ay veya daha uzun bir süreyle olması:

1. Başka atakların gerçekleşeceği veya yaşanacak olası sonuçlarla ilgili devamlı olarak bir kaygılanma veya üzülmeye hali
2. Atakların davranış değişikliğine sebep olması. Örneğin panik atak geçirmemek için her zaman yaptığı olay ve durumdan kaçınmak, davranışları bu şekilde tasarlamak

C. Panik bozukluğu bir maddeden dolayı veya başka bir sağlık durumundan dolayı ortaya çıkmamıştır.

D. Panik bozukluğun başka bir bozuklukla daha iyi açıklanamıyor olması gerekmektedir. (Sadece korkulan sosyal durumlar varsa toplumsal kaygı bozukluğundan, özgül bir fobi kaynağı uyarını ya da durumu varsa özgül fobiden, takıntılara tepki durumundaki obsesif kompulsif bozukluktan, travmatik olayları hatırlatan olaylardan kaçınan travma sonrası stres bozukluğundan veya bağlandığı kişiden ayrılmaya tepki olarak gelişen ayrılma kaygısı bozukluğundan ayırt edilmelidir.)

2.4.4.2. Yaygın Kaygı Bozukluğu Tanı Kriterleri

DSM-5'e göre yaygın kaygı bozukluğun tanı kriterleri aşağıda bahsedildiği şekildedir (APA, 2013).

A. En az altı ay süren ve günün çoğunluğunda çeşitli olay ve etkinliklere karşı aşırı bir anksiyete ve anksiyeteli beklenti yaşanması vardır.

B. Kişi, bu anksiyeteli beklentilerini kontrol altında tutmakta zorlanır.

C. Bu anksiyete ve anksiyeteli beklentiye aşağıdaki semptomlardan üçü veya daha fazlasının eşlik etmesi söz konusudur:

1. Huzurlu olmama veya gerginlik duyumu
2. Kolay yorulma
3. Konsantrasyonda zorlanma veya zihnin boş kalması
4. Kolay sinirlenme
5. Kasların gergin olması
6. Uyku bozukluğu yaşama (verimli olmayan bir uyku sürecinin olması)

D. Anksiyete, anksiyeteli beklenti veya bedensel semptomlar sosyal alanlarda belirgin işlevsellik kaybına sebep olur.

E. Yaygın kaygı bozukluğu bir maddeden dolayı veya başka bir sağlık durumundan dolayı ortaya çıkmamıştır.

F. Yaygın kaygı bozukluğun başka bir bozuklukla daha iyi açıklanamıyor olması gerekmektedir. (Panik atak yaşayacağına dair anksiyete veya anksiyeteli beklenti geliştiriyorsa panik bozukluğundan, sadece korkulan sosyal durumlar varsa toplumsal

kaygı bozukluğundan, takıntılara tepki durumundaki obsesif kompulsif bozukluktan, travmatik olayları hatırlatan olaylardan kaçınan travma sonrası stres bozukluğundan, bağlandığı kişiden ayrılmaya tepki olarak gelişen ayrılma kaygısı bozukluğundan, bedensel yakınmaların olduğu bedensel belirti bozukluğundan, önemli bir hastalığı olduğu düşüncesiyle hastalık kaygısı bozukluğundan veya sanrılı inançların içeriğini taşıyan sanrısız bozukluktan ayırt edilmelidir.)

2.4.5. Anksiyete Çalışmaları

Anksiyete çalışmaları ile üniversite öğrencilerine ilişkin pek çok bilgi elde edilmektedir. Anksiyetenin olası nedenleri ve anksiyete düzeylerini yordayan etmenler gibi bulguları bu araştırmalar yolu ile öğrenmekteyiz. Örneğin öğrencilerin anksiyete düzeyleri arttıkça zaman yönetme becerileri azalmaktadır. Çünkü kişi anksiyete geliştirdikçe gerginleşmektedir. Gittikçe huzursuzlaştığı için odaklanmakta güçlük çekmektedir. Odaklanmadaki bu sıkıntı zamanı verimli kullanabilmesinin önüne geçmektedir. Öğrenciler zamanı tersine kaliteli kullandıklarında ise anksiyetelerinde düşüş meydana gelmektedir (Erdul, 2005).

Öğrenciler üniversitede okurken stres nedenlerinden biri mezun olduktan sonra iş bulup bulamayacaklarına ilişkin endişedir. Bu endişe anksiyete skorunu doğrudan etkilemektedir. Bireyler gelecekte iş bulmaya ilişkin endişe geliştirdikçe gelecek kaygısına zemin hazırlamaktadırlar. İşsiz kalınabileceği düşüncesi anksiyeteyi beslemektedir. İşsizlik düşüncesindeki umutsuzluğun tersine öğrenciler geleceğe dair umut beslerler ise o zaman ise anksiyetelerinin azaldığı görülmüştür. Kişiler ne kadar umutlu olursa anksiyete seviyeleri o kadar düşüktür. Umutlu olan bireyler daha fazla olanağın farkında olmaktadır. Örneğin işsizlik düşüncesi yerine kısa süreli de olsa bir iş deneyimi sahibi olan bir öğrencinin anksiyete seviyesi daha düşük çıkmaktadır. Bu durum umutlu olmanın anksiyeteye karşı ne kadar önemli olduğunu göstermektedir. Aynı zamanda kısa süreliğine de olsa bir iş deneyimi kazanmak da anksiyeteyi o kadar düşürmektedir (Dursun ve Aytaç, 2009).

İş deneyimi sahibi olan bireyler psikolojik olarak güçlenmektedir. Çünkü iş yaşamındaki olumlu ve olumsuz yönleri bu deneyimle öğrenmektedirler. Olumsuz yönlerindeki zorluklara karşı nasıl baş edebileceğini görmekteirler. Bireyler ne kadar çok deneyim sahibi olursa o iş hakkında o kadar az anksiyete geliştirecektir. İş deneyimi bulunmayan öğrencilerin iş deneyimi bulunan öğrencilere kıyasla daha kaygılı olması bunun sonucudur. Çünkü iş deneyimi olmayan bireyler bilmediği duruma karşı anksiyeteli beklenti geliştirmektedir. Bu da bireyleri daha gergin, daha huzursuz, daha çok kuruntu yapan bir psikolojik hale sokmaktadır. Bir işin sadece olumsuz yanlarını değil, aynı zamanda olumlu yanlarını da bilmediği için belirsizlik kaygısını artırmaktadır. Buna ek olarak iş deneyiminden önce eğer öğrenciler aldıkları eğitimin yetersiz olduğunu düşünüyorlarsa daha fazla kaygılı olma eğilimindedirler. Çünkü yetersiz olduğunu düşündüklerinde sonrasında ne ile karşılaşacaklarına dair beklentili bir anksiyete geliştirmektedirler. Aldığı eğitimin yeterli olduğunu düşünen öğrencilerde ise anksiyete düzeyi daha düşük olmaktadır (Aslan, 2015).

2.4.6. Anksiyete-Depresyon Çalışmaları

Anksiyete ve depresyon birbirini yordayan değişkenler olarak araştırmalarda gözlemlenmektedir. Öğrencilerin yaşadığı depresyon anksiyetesi ile mevcut anksiyetesi de depresyonu ile ilişki içinde olabilmektedir. Örneğin bireyin anksiyetesi yüksek düzeyde ise bu şekilde yaşamaktan bunaldığı zaman eşlik edici depresif belirtiler ortaya çıkabilmektedir. Çalışmalar göstermektedir ki depresyon ile anksiyete düzeyleri arasında pozitif yönde bir ilişki vardır. Örneğin Hong Kong'taki çalışmada depresif ve anksiyete belirtileri yaşadığını söyleyen katılımcılar yarıdan fazladır. Bununla birlikte düzenli egzersiz yapanların daha az depresif ve anksiyete belirtileri yaşadıkları tespit edilmiştir (Lun ve ark., 2018).

Kendini başarısız olarak algılayan öğrenciler depresyon düzeylerinde daha yüksek bir skora sahip olabilmektedir. Kendini başarısız algılamak depresif belirtileri ortaya çıkarabilmektedir. Çünkü başarısızlık düşüncesi kişinin motivasyonunu düşürebilmektedir. Motivasyonu düşen kişi çalışmaya daha az istekli hale gelebilir. İsteksizliği artırabilen başarısızlık algısı, harekete geçme dürtüsünü engelleyebilir. Böylece kişiler daha az hareket eden, etkinlik gösterirken zevk almayan, ilgi kaybı yaşayan bir hale geçebilir. Örneğin kendini başarısız olarak algılayan bir öğrenci sınav süreci geldiğinde okula gitmekte isteksiz olabilmektedir. Gitmesi gerektiği noktada daha anksiyeteli bir tablo çizebilmektedir. Ayrıca öğrencilerin yaşı da önemlidir. Öğrencilerin yaşı arttıkça anksiyete düzeylerinin azaldığı görülmüştür. Bu durum daha genç olanların daha anksiyeteli olabileceğini göstermektedir (Bozkurt, 2004).

Literatürde depresyon ve anksiyete ilişkisi sıklıkla işlenen bir konu olarak karşımıza çıkmaktadır. Malezyalı üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada öğrencilerin ortalama yaygın depresyon ve anksiyete düzeyleri orta şiddetli gözlemlenmiştir. Depresyon ve anksiyetenin bu oranlarda görülmesi ve eşlik eder bir pozisyonda olmaları bu iki değişkenin birbirlerine etki ettiklerini düşündüren bir çalışma olduğunu göstermektedir (Shamsuddin ve ark., 2013). Benzer bir çalışma İspanya'da yapılmıştır. Üniversite öğrencilerinin depresyon ve anksiyete yaygınlığı incelendiğinde orta derecede oldukları görülmüştür. Zihinsel sağlık müdahalelerinin amaçlanması teşvik edilmiştir. Aynı zamanda kadınların ve ailesiyle beraber yaşayan üniversite öğrencilerin daha stresli oldukları görülmüştür (Ramon-Arbues ve ark., 2020).

2020 yılında Ramon-Arbues ve arkadaşlarının İspanya'da yapmış oldukları çalışmayı pandemiden bağımsız düşünmek hatalı olacaktır. Çünkü pandemi günümüz insan psikolojisini doğrudan etkilemiştir. Bu yüzden yakın zamanda yapılmış COVID-19 konulu çalışmalar bugüne ışık tutması adına çok önemlidir. Bundan dolayı üniversite öğrencileri ile yapılmış yakın zaman çalışmalarına kısaca bakmak yararlı olacaktır.

Fransa'da pandemi döneminde karantinede yaşayan öğrencilerin stres ve anksiyete düzeyleri incelenmiştir. Öğrencilerin bu zamanda anksiyetelerinin arttığı ve orta ile şiddetli stres yaşadıkları görülmüştür (Husky, Masfety ve Swendsen, 2020). İtalya'da benzer bir durum olarak öğrencilerin anksiyete yaşadıkları saptanmıştır. Bu durumun nedeninin pandemi olduğu düşünülmüştür (Busetta ve ark., 2021). Suudi Arabistan'daki çalışmada ise üniversite öğrencilerinin yaklaşık %35'inin orta ile yüksek düzeyde anksiyete yaşadıkları saptanmıştır (Khoshaim ve ark., 2020). Bangladeş araştırmasında Bangladeşli üniversite öğrencilerin yaklaşık %15'inde orta ve yüksek dereceli depresyon

geçirdikleri, %18.1'inin ise ciddi derecede anksiyete yaşadığı görülmüştür (Islam ve ark., 2020). Polonya'da yapılan çalışmaya baktığımızda ise pandemi devam ettikçe öğrencilerin depresyon seviyelerinde önemli bir artış olduğunu görülmüştür. Polonyalı kadın öğrencilerin depresyon, anksiyete ve stres puanları erkek öğrencilere kıyasla anlamlı seviyede daha yüksek olduğu bulunmuştur. Buna ek olarak psikoloji bölümü öğrencilerin en düşük puanları kaydettiği görülmüştür. Ayrıca 18-24 yaş arasındakilerin, 25 ve üzeri grubuna kıyasla daha fazla depresyon ve anksiyete belirtisi taşıdığı gözlemlenmiştir (Debowska ve ark., 2022).

Pandemi sırasında dokuz ülkedeki üniversite öğrencileri baz alınarak bir araştırma yürütülmüştür. Kolombiya, Çekya, Almanya, İsrail, Polonya, Rusya, Slovenya, Türkiye ve Ukrayna bu çalışmada yer alan ülkelerdir. Farklı kültürlerdeki bakış açıları psikolojik sağlık adına değerlendirilmiştir. Ruh sağlığı farkındalığının belirlenmesi adına yapılan bu çalışmada en yüksek depresyon ve anksiyete riskinin Türkiye'de olduğu, en düşük depresyon riskinin Çekya'da ve en düşük anksiyete riskinin Almanya'da olduğu saptanmıştır (Ochnik ve ark., 2021).

Ülkemizde ise COVID-19 sürecinde üniversite öğrencilerinin anksiyete düzeylerini etkileyen değişkenler analiz edilmiştir. Aile ile yaşamın anksiyete düzeyine bir etkisi olmadığı gözlemlenmiştir. Bununla birlikte cinsiyet ve yaş durumlarında farklılık vardır. Erkek öğrenciler daha düşük anksiyete düzeyine sahiptir (Ceviz ve ark., 2020). Bir başka çalışmada ise üniversite öğrencilerinin genellikle orta düzeyde anksiyete yaşadıkları bildirilmiştir (Didin, Yavuz ve Yazıcı, 2022). Bu durum dünyada yapılan diğer çalışmalarla benzerlik taşımaktadır.

2.5. Gelecek Kaygısı

2.5.1. Gelecek Kaygısının Tanımı

Gelecek kaygısı bireylerin deneyimlediği kaygının geleceğe yönelik olma durumudur. Geleceğe yönelik bu kaygıda bireyler gelecekte yaşanabilecek tehlikelere karşı bir beklenti geliştirirler. Bu beklenti, gelecekle ilgili kuruntular yaratırken süregelen endişe ile de iç içedir. Gelecek kaygısı yaşayan kişiler kuruntularını denetim altına almakta güçlük çekmektedirler. Böylece endişeli bir beklentiye sahip olurlar. Bu endişeli bekleyiş hali gelecek kaygısı olarak kendisini göstermektedir (Dağtekin ve ark., 2020).

2.5.2. Gelecek Kaygısının Nedenleri (Etiyoloji)

Gelecek kaygısının nedenlerinde biyolojik, zihinsel ve sosyal etmenler vardır. Kaygının gen ile aktarılabilirdiği ve biyolojik bir yönü olduğu araştırmalarda gözlemlenmiştir. Gelecek kaygısı bir kaygı türü olduğu için biyolojik nedenlerden pay alabilmektedir. Sosyal etmen açısından ise bireylerin yetiştirilme şekli, yaşamının ileri safhasında gelecek kaygısı geliştirip geliştirmeyeceği noktasında bir faktör olarak karşımıza çıkabilmektedir. Yaşamın doğal seyrinin sekteye uğradığı zamanlar geleceğe dair endişelerin arttığı bir zaman dilimi olabilmektedir. Doğal afet, ekonomik sıkıntı gibi durumlar bu duruma örnek verilebilir.

Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı düzeylerini ortaya çıkaran bir başka nedenin iş bulup bulmama olduğu görülmektedir. Öğrenciler mezuniyet sonrası yeni yaşamlarının nasıl olacağını merak etmekte, buna ilişkin birtakım planlar yapmaktadırlar. Ama bu plan

bir stres unsuru da olabilmektedir. Geleceğe ilişkin kaygı artışa geçtiğinde umutsuzluğu da beraberinde getirebilmektedir. Bireylerin iş deneyimi kazanıp kazanmamış olması ve umut seviyelerinin bununla yakından ilişkili olduğu görülmüştür (Dursun ve Aytaç, 2009).

Bireylerin psikososyal gelişim dönemleri de gelecek kaygısını besleyebilmektedir. Erikson, kuramında bu dönemlerden bahsetmektedir. Erikson'ın kuramına göre beşinci evre kimliğe karşı kimlik karmaşası meselesidir ve 12-20 yaş dilimini kapsamaktadır. Bu da bize göstermektedir ki üniversiteye yeni başlamış öğrencilerde henüz kimlik oluşturma tamamlanmamış olabilmektedir. Üniversite çağında iken bir sonraki psikososyal gelişim dönemine geçiş görülmektedir. Bu dönemde ise yakınlığa karşı izolasyon vardır. 20 yaşından 35 yaşına kadar sürebilmektedir. Yakınlık kurabilen bireyler kendi kimliklerini sağlam bir şekilde oluşturabilmiş olmaktadır. Diğer insanlarla olan farklılıklara karşı hoşgörü geliştirmişlerdir. Başkalarına ve kendine güvenmeye istekli oldukları görülmektedir. Kendi kimliğini muhafaza ederek yakın duygusal bağa açıktır. Yakın ilişkileri geliştirme eğilimi taşımaktadır. Kurduğu yakın ilişkilerden tatmin olmakta ve istedikleri zaman kendilerini izole edip yalnız kalabilmektedirler. Yakınlıktan tamamen uzaklaşıp izolasyon halinde ise birey kendi kimliğini sağlam bir şekilde oluşturamamıştır. Diğer insanlarla olan farklılığına hoşgörüsüz olma eğilimindedir. Kurdukları ilişkilerinde hem kendine hem de diğerlerine karşı güvenmeye istekli olmadıkları görülmektedir. Yakın duygusal bağ kurmaktan çekinmektedir. Bunun nedeni benliklerini kaybetme korkusudur. Bu korku, kaygısını beslemektedir. Sonuç olarak başkalarıyla geliştirici değil, rekabetçi ilişkiler geliştirme eğilimi taşımaktadır (Hamachek, 1990).

Bireyler psikososyal gelişim evresindeki durumunun sonucu olarak gelecek kaygısını yaşayabilmektedir. Bu dönemde genç yetişkin evresinde olup pek çok alanda sorunu yüzleşebilmektedirler. Bu alanların biri sosyal alanlardır. Sosyal alanda uyum sağlama sorunu yaşayabilmektedirler. Bu durum akademik yaşamlarına etki edebilmektedir. Uyum sağlama sorununun bir diğer kaynağı da ekonomik durumlardır. Ekonomik endişeden kaynaklı bir gelecek kaygısı oluşturabilmektedirler. Bununla birlikte sorumluluklar arttığı için bununla nasıl baş edileceği noktasında sorun yaşayabilmektedirler. Geçim sıkıntısı yaşama, istediği bölümde okumama, psikososyal gelişimini tamamlayamama gibi nedenlerle gelecek kaygı ortaya çıkabilmektedir. Maddi olarak zorluk yaşamak geleceğe ilişkin kaygıyı artırabilmektedir. Harçlık durumu, ulaşım masrafları ve bursla ilgili sorunlar yaşamak bu kaygıyı besleyebilecek etmenlerdir. Ayrıca akademik açıdan dersler, hocalar ve gelecekteki kariyeri gibi konularda belirsizlik yaşadığında gelecek kaygısı oluşabilmektedir. Sosyal açıdan baktığımızda ise üniversiteye başlarken yeni bir şehirde bulunma, üniversite ortamına uyum sağlama, kültürel farklılıklar içinde tanıştığı yeni insanlarla arkadaşlık kurma gibi noktalarda bir alışma süreci yaşamaktadırlar. Bu aşamalarda yaşadığı olaylar çok önemli olabilmektedir. Eğer sorunların üstesinden gelemese okuldan soğuma, derslerden soğuma, aidiyet duygusu hissetmeme, özgüvende azalma, okulu terk etme isteği gibi sonuçlar doğabilmektedir (Donat ve ark., 2019).

Üniversite öğrencilerinin pek çok sorunu olabilmektedir. Öğrenciler ekonomik olarak zorluk yaşayabilmektedir. Ekonomi temelli yaşadıkları sorunlar maddi olarak zorlanmalarına sebep olmaktadır. Bu durum da temel gereksinimlerin karşılanamaması olarak kendini gösterebilmektedir. Öğrencilerin bu bağlamda sorunlarına gelecek kaygısı da eklenmektedir. Bundan dolayı ekonomik sorun, gelecek kaygısı ile yakından ilişkidir (Şahin ve Fırat, 2009).

2.5.3. Gelecek Kaygısı, Anksiyete ve Depresyon Çalışmaları

Gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon birbiri arasında bir ilişkiye sahiptir. Depresif belirtiler anksiyeteye, kaygı semptomları depresyonla sonuçlanabilmekte ve gelecek kaygısı bu eşlik etmelerin parçası olabilmektedir. Yani bu üç değişken birbirlerine eşlik edebilmektedir. Örneğin öğrenciler anksiyete yaşadıklarında huzursuz ve gergin bir ruh halinde olmaktadır. Bu huzursuzluk geleceğe ilişkin oluşan anksiyete olabilmektedir. Anksiyete düzeylerini izleyen nedenlerden biri gelecek kaygısı olduğu görülmüştür (Ozen ve ark., 2010).

Literatürde üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı düzeylerini araştıran pek çok araştırma mevcuttur. Gelecek kaygısını oluşturan etmenlerden bazıları öğrencilerin okudukları bölüm, mezun olma sonrasındaki iş istihdamı ve süreçler arasındaki yaşadıkları streslerdir. Bunlar gelecek kaygısının düzeyini etkileyebilmektedir. Bu etkililiğe bakarsak örneğin okul öğrencisi öğretmen adaylarının çok az gelecek kaygısına sahip oldukları görülmüştür (Bilgici ve Deniz, 2016). Tıp fakültesi son sınıf öğrencilerinde yapılan bir çalışmada ise gelecek kaygısı düzeyleri yüksek bulunmuştur. (Cihan, Kutlu ve Karademirci, 2017). Görülmektedir ki farklı öğrenci gruplarında gelecek kaygısı yaşanan strese bağlı olarak farklı şekillenmektedir. Gelecek kaygısının yüksek olduğu çalışmaları destekleyen başka bir araştırma turizm öğrencileriyle yürütülmüştür. Bu öğrencilerin gelecek kaygısı yüksek bulunmuştur. Nedenine baktığımızda istedikleri bölümde okumamaları olduğunu görmekteyiz. Araştırmada aynı zamanda erkek öğrencilerin gelecek kaygısının kadın öğrencilerden anlamlı derecede daha yüksek olduğu saptanmıştır (Baltacı ve ark., 2012). Toplumsal cinsiyet rolleri açısından erkeğe yüklenen sorumluluklardan dolayı erkeklerin daha gelecek kaygılı çıkmaları bu durumun nedeni olabilmektedir. Turizm öğrencileri ile yapılan başka bir çalışmada ise geleceğe ilişkin ekonomik beklentilerde katılımcıların karamsar ifadeler kullandıkları görülmüştür. Gelecek ile ilgili geliştirdikleri olumsuz tutum gelecek beklentisi ile yakından ilişkilidir. Geleceğe ilişkin ekonomik beklentilerde karamsar oluşları depresyon ile nasıl bir ilişki içinde olduğuna işaret etmektedir (Davras ve Alili, 2019).

Öğrencilerin geleceğe ilişkin kaygılarının yüksek olmasının bir başka nedeni ise işsizlik kaygısıyla ilişkilidir. İşletme bölümünde okuyan üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmada geleceğe yönelik en büyük kaygının işsizlik kaygısı olduğu, bununla beraber gelecekte beklenen yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrenciler iş bulup bulmamaya karşı yoğun bir kaygı içerisinde olabilmektedirler (Aytar ve Soyly, 2019).

Gelecek kaygısının araştırıldığı çalışmalarda kadın öğrencilerde görülen gelecek kaygısının erkek öğrencilere kıyasla anlamlı derecede daha yüksek olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Aslan 2015; Kula ve Saraç, 2016; Zengin ve Şengel, 2020). Cinsiyetler açısından istatistiksel olarak herhangi bir anlamlılığın bulunmadığı çalışmalara da rastlanılmıştır (Mamun, Hossain ve Griffiths, 2019). Ayrıca Kula ve Saraç'ın 2016'da yürüttüğü araştırmada ailesinin ortalama aylık geliri düşük olan öğrencilerin orta ve yüksek ortalama aylık gelir ailelere göre kaygılarının anlamlı şekilde daha yüksek olduğu saptanmıştır. Bu durum maddi gelir düzeyin kaygıya etkisini gösterebilmektedir.

Kaygı açısından cinsiyetler arası farka baktığımızda ise kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden daha kaygılı olduğu çalışmalar mevcuttur (Dursun ve Aytaç, 2009; Aslan,

2015). Aynı zamanda Dursun ve Aytaç'ın çalışmasında umutsuzluk puanlarında kadınların daha yüksek olduğu saptanmıştır. Umutsuzluk ile işsizliğe ilişkin düşünceler öğrencilerde iç içedir. İşsizlik hem kadınları hem de erkekleri psikolojik olarak etkileyen bir durumdur. Toplumsal roller, aile beklentileri gelecek kaygısını pekiştiren etkilerdendir. Çeşitli toplumsal değerler daha umutsuz olmalarının nedenlerinden biridir. Toplumda kadınlardan beklenen rol ve modellerin bunda etken olduğu düşünülmektedir (Dursun ve Aytaç, 2009).

Gençlerin kaygı ve umutsuzluk düzeylerine bakıldığında kadınların genç işsizliğe ilişkin oranlarda daha yüksek bir işsizlik riski içinde oldukları görülmektedir. Bu durum kadınların kaygılarını artırabilmektedir. İşsizlik riski, yaşamını nasıl sürdürmeye devam edeceğini bilememe olarak umutsuzluğu pekiştirebilmektedir. Çünkü işsizliğin psikolojik sonuçlarından biri umutsuzluk halidir (Aslan, 2015).

İşsizlik riski umutsuzluk hali ile ilişkili ise gençlerin iyi olma faktörü de bu riskten payını almaktadır. Bir sivil toplum kuruluşu olan Habitat Derneği, her yıl gençlerin iyi olma halini araştırmaktadır. Son çalışma 8 Mart ile 8 Nisan 2023 tarihleri arasında kentte yaşayan 18-29 yaş arasındaki gençler ile yapılmıştır. Onların iyilik hali incelenmiştir. Çalışmanın örneklemini 1228 gençtir. Cinsiyet oranı neredeyse yarı yarıya olan bu çalışmadaki katılımcıların %22'sini öğrenciler oluşturmaktadır. Yaşamdan memnun olma oranlarına bakıldığında 2017'de %70.8 olan oranın her yıl azalarak 2023'te %45.6 olduğu görülmüştür. Katılımcıların en az yarısı hiç memnun olmadığını ve pek memnun olmadığını belirtmişlerdir. Başka bir ülkeye taşınma isteği ise 2019'da %25.3 iken her yıl artışa geçerek 2023'te %43.3 olduğu bulunmuştur. Öğrencilerde başka bir ülkeye taşınma isteği ise %52.4 bulunmuş olup ortalamanın üstünde bir oran olduğu görülmektedir. Maddi durumdan memnuniyet ise 2017'de %61 olan oran her sene azalarak 2023'te %38.3 olmuştur Maddi durum memnuniyeti ve yaşamdan memnun olma birbirini beslemektedir. Bu memnuniyet skalaları işsizlik düşüncesi, umutsuzluk seviyesi ile doğrudan bir ilişkiye sahiptir (Habitat Derneği, 2023).

Literatürde yer alan araştırmaların bulguları ışığında öğrencilerin güncel ekonomik durumdan endişelenme düzeylerinin gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon ile bir ilişki içinde olduğu tahmin edilmiştir. Bilimsel bir metotla bu düşüncenin araştırılması ve sonucun saptanması uygun görülmüştür.

Bu çalışmada büyükşehirde yaşayan üniversite öğrencileri odaklı bir çalışma yürütülerek literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır. Öğrencilerin endişe düzeyleri ile gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon ilişkisinin değerlendirilmesi hedeflenmiştir. Aynı zamanda geçmiş çalışmalarda ortaya konan gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon arasındaki ilişkinin tekrar gözden geçirilmesi uygun görülmüştür. Bu şekilde çalışmaların güvenilirliğinin test edilmesi hedeflenmiştir. Ayrıca bu tez araştırmasının gelecek çalışmalara yararlı olabileceği ya da yeni araştırma konularına fikir verebileceği düşünülmüştür.

3. YÖNTEM

Araştırmanın bu bölümünde araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, veri toplama araçları ve veri analiziyle alakalı bilgiler yer almaktadır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Büyükşehirde yaşayan üniversite öğrencilerinin güncel ekonomik durumdan endişelenme, gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon arasındaki ilişkinin değerlendirilmesi için kartopu örnekleme tekniği kullanılmıştır. Kartopu örneklemede araştırma evrenini oluşturan biri ile bağlantı kurulmaktadır. Bağlantı kurulan kişi ile bir başkasına ulaşılmaktadır. Bu yöntemle bir kişiden diğer kişiye ulaşılmakta olup örneklem havuzu oluşmaya başlamaktadır. Kartopu tekniği ile örneklem zincirleme olarak büyümektedir.

3.2. Araştırma Evreni ve Örnekleme

Türkiye’de 2021-2022 yükseköğretim istatistiklerine göre 8.296.959 üniversite öğrencisi bulunmaktadır. 2019-2020 istatistiklerine göre bu sayı 7.940.133 kişi olup büyükşehirde yaşayan üniversite öğrencisi sayısı toplam 2.702.421’dir. %95 güçle ve hata payı %5 alındığında örneklem boyutu 385 olarak hesaplanmıştır (Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi, 2022).

Araştırma evrenini 30 büyükşehirde yaşayan 18-30 yaş aralığındaki üniversite öğrencileri oluşturmaktadır. Çalışmaya toplam 390 üniversite öğrencisi katılmıştır. Araştırma verileri 8 Ocak 2023 ile 26 Mart 2023 tarihleri arasında toplanmıştır.

3.3. Araştırmanın Veri Toplama Araçları

3.3.1. Demografik Bilgi Formu

Cinsiyet, yaş, yaşanılan şehir, yaşanılan şehrin hangi noktasında ikamet edildiği, üniversite adı, bölüm adı, üniversite özelliği, bursluluk durumu, öğrenim derecesi, eğitim türü, öğrenim kredisi, medeni hal, annenin ve babanın eğitim durumu ve işleri, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, nerede yaşadığı, kiminle yaşadığı, bir işte çalışıp çalışmadığı, herhangi bedensel bir kronik rahatsızlığı olup olmadığı, daha önce herhangi bir psikiyatrik tanı alıp almadığı, daha önce psikiyatrik ilaç kullanıp kullanmadığı, daha önce psikoterapi alıp almadığı sorulmuştur. Bununla birlikte ekonomiden memnuniyet indeksi hazırlanarak ekonomiye ilişkin sorular sorulmuştur. Bu sorular likert tipi sırasıyla 1, 2, 3, 4, 5 şeklinde puanlanmaktadır. Bu sorular sırasıyla şu şekildedir:

- Mevcut ekonomik durumdan memnun musunuz?
- Mevcut ekonomik durumdan endişeleniyor musunuz?
- Ekonomik durumdan ne sıklıkla endişe edersiniz?
- Mevcut ekonomik durumun parasal ve/veya zihinsel açıdan sizi ne kadar etkilediğini düşünüyorsunuz?

3.3.2. Beck Anksiyete Ölçeği

Bu ölçek anksiyetenin şiddetini ölçmek için Beck ve arkadaşları tarafından hazırlanmıştır (Beck ve ark., 1993). Türkiye’de yapılan ölçek uyarlama çalışmasında psikiyatri popülasyonuna göre geçerlik ve güvenilirliği yapılmıştır (Ulusoy, Sahin ve Erkmén, 1998). Ölçek yüksek bir iç tutarlılık göstermektedir. Beck Anksiyete Ölçeğinde 21 madde vardır. Sonuçlar hafif, orta veya şiddetli düzeyde anksiyete olarak sınıflandırılmaktadır.

3.3.3. Beck Depresyon Envanteri

Bireylerin depresyon düzeyini ölçebilmek için ölçek kullanma fikri doğmuştur (Beck ve ark., 1961). Ardından oluşturulan Beck Depresyon Envanterinin psikometrik özellikleri için yirmi beş yılın değerlendirilmesi yapılmıştır (Beck, Steer ve Garbin, 1988). Sonrasında Beck Depresyon Envanteri II’nin kılavuzu yayınlanmıştır (Beck, Steer ve Brown, 1996). 1996’da yayınlanan kılavuza göre psikometrik özelliklerin Türkiye’de uygulanabilirliğini doğrulanmıştır (Kapci ve ark., 2008). Buna ek olarak ergenler üzerinde envanterin psikometrik özellikleri incelenmiş ve geçerlik güvenilirliği sağlanmıştır (Uslu ve ark., 2008). Beck Depresyon Envanteri 21 maddeden oluşmaktadır. Ölçekten en düşük 0, en yüksek 63 puan alınmaktadır. Sorulara verilen yanıtlara göre puanlar toplanmaktadır. Sonuçlar minimal, hafif, orta veya şiddetli depresyon olarak sınıflandırılmaktadır.

3.3.4. Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Ölçeği

Üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik kaygı seviyelerini belirlemek için geçerlik ve güvenilirlik çalışması yapılmış olan Üniversite Öğrencilerinde Gelecek Kaygısı Ölçeği kullanılmıştır. Ölçeğin cronbach’s alpha güvenilirlik düzeyi 0.91’dir. Bu ölçek 5’li Likert tipindedir. 19 maddeden oluşmaktadır. Ölçek gelecek korkusunu ve gelecekte umutsuzluğu içeren bir yapıya sahiptir. Ölçekteki 2. maddeden 12. maddeye kadar olan çift sayılı maddeler tersten puanlanmaktadır. Bu maddeler gelecek kaygısına ilişkin negatif bir tutum içermektedir. Ölçekten alınan puan sayısı arttıkça gelecek kaygısı artmakta, ölçekten alınan puan sayısı azaldıkça gelecek kaygısı azalmaktadır (Geylani ve Çiriş Yıldız, 2022).

3.4. Verilerin Toplanması

Katılımın büyükşehirlere eşit olarak dağılabilmesi için çevrimiçi anket yöntemiyle çalışmanın linki ülke genelinde paylaşılmıştır. Kartopu örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Telegram üzerinden üniversite gruplarına iletilmiştir. Instagram hesaplarında hikâye olarak paylaşılmıştır. Verilerin toplanma süreci Google Formlar üzerinden gerçekleştirilmiştir. Araştırma verileri 8 Ocak 2023 ile 26 Mart 2023 tarihleri arasında büyükşehirde yaşayan üniversite öğrencilerinden toplanmıştır. Araştırma verisi 18-30 yaş arası katılımcılardan elde edilmiştir. 18-30 yaş arasında olmamak, büyükşehirde yaşamıyor olmak ve üniversite öğrencisi olmamak dışlama kriteri olmuştur. Katılımcıların çalışmaya gönüllü olarak katıldıklarını beyan eden onam formu sunulmuştur.

3.5. Verilerin Analizi

Toplanan veriler IBM SPSS 25.0 programı ile analiz edilmiştir. Katılımcıların verileri incelenirken yüzdeler, ölçeklerden elde edilen skorların ortalaması ve standart sapmalarına bakılmıştır. İkili gruplarda bağımsız örneklem t-testi, üçlü gruplarda ANOVA testi uygulanmıştır. Ölçeklerin korelasyonu analiz edilmiştir. Ölçek araçlarının güvenirlik düzeylerinin belirlenmesi amacıyla cronbach's alpha güvenirlik analizi yapılmıştır. BAÖ'nün cronbach's alpha güvenirlik düzeyi 0.932, BDE'nin 0.937 ve ÜÖGKÖ'nün ise 0.935 olduğu görülmüştür. Bu değerler yüksek güven düzeyinde olduğunu ifade etmektedir.

Ekonomiden memnuniyet indeksindeki likert tipi puanlamada 4 ve 5 puanları, 3.puana dahil edilmiştir. Bu şekilde sorulara verilen cevaplara göre 3'lü gruplar oluşturulmuştur ve bu gruplar tek yönlü ANOVA ile analiz edilmiştir.

4. BULGULAR

4.1. Sosyodemografik Bilgiler

Katılımcılara ait bazı demografik bilgiler Tablo 4.1.'de gösterildiği gibidir.

Çalışmaya toplam 390 üniversite öğrencisi katılmıştır. Katılımcıların yaş ortalamasının 22.12 ± 2.64 olduğu saptanmıştır. Katılımcıların %66.2'si (n=258) kadın, %33,8'inin (n=132) ise erkektir. Katılımcıların çoğunlukla merkez ilçede yaşadıkları (%72.6; n=283), devlet üniversitesinde okudukları (%69.2; n=270), 100 TL – 5.000 TL arası aylık gelire sahip olduğu (%75.3; n=294), lisans öğrencisi oldukları (%75.6; n=295), öğrenim kredisi almadıkları (%66.4; n=259), bir işte çalışmadıkları (%77.7; n=303), annelerinin ev hanımı oldukları (%59.74; n=233), babalarının çalışıyor oldukları (%69.23; n=270), evde yaşadıkları (%73.6, n=287), herhangi bedensel bir rahatsızlığa sahip olmadıkları (%91.8; n=358), herhangi bir ilaç kullanmadıkları (%92.8; n=362), herhangi bir psikiyatrik tanı almadıkları (%81.2; n=316), daha önce psikiyatrik ilaç kullanmadıkları (%71.8; n=280) ve daha önce psikoterapi almadıkları (%71.5; n=279) belirlenmiştir.

Tablo 4.1. Sosyodemografik Özelliklerin Dağılımı

Demografik	Grup	n	%
Cinsiyet	Kadın	258	66,2
	Erkek	132	33,8
İl noktası	Merkez ilçe	283	72,6
	Çevre ilçe	98	25,1
	Diğer	9	2,3
Üniversite özelliği	Devlet	270	69,2
	Özel	120	30,8
Aylık Gelir	100 TL – 2.000 TL arası	147	37,7
	2.000 TL – 5.000 TL arası	147	37,6
	5.000 TL – 20.000 TL'den fazla	96	24,7
Öğrenim derecesi	Lisans	295	75,6
	Yüksek lisans	63	16,2
	Diğer	32	8,2
Öğrenim kredisi	Alıyorum	131	33,6
	Almıyorum	259	66,4
Bir işte çalışmak	Çalışıyorum	87	22,3
	Çalışmıyorum	303	77,7
Annenin işi	Çalışmıyor	233	59,74
	Çalışıyor veya emekli	153	39,23
	Diğer	4	1,03
Annenin eğitim düzeyi	İlkokul	109	27,95
	Ortaokul	39	10
	Lise	110	28,20
	Üniversite	132	33,85
Babanın işi	Emekli	106	27,18
	Çalışıyor	270	69,23
	Diğer	14	3,59
Babanın eğitim düzeyi	İlkokul	54	13,85
	Ortaokul	44	11,28
	Lise	122	31,28
	Üniversite	168	43,08
	Diğer	2	0,51
Kaldığı bina	Ev	287	73,6
	Yurt	86	22,1
	Diğer	17	4,3

Bedensel kronik bir rahatsızlığa sahip olma	Evet	32	8,2
	Hayır	358	91,8
Herhangi bir ilaç kullanma	Evet	28	7,2
	Hayır	362	92,8
Daha önce herhangi bir psikiyatrik tanı alma	Evet	74	18,8
	Hayır	316	81,2
Daha önce psikiyatrik ilaç kullanma	Evet	110	28,2
	Hayır	280	71,8
Daha önce psikoterapi alma	Evet	111	28,5
	Hayır	279	71,5
		Yaş Ortalaması: 22.12±2.64	
Toplam		390	100,0

4.2. BAÖ, BDE ve ÜÖGKÖ'nün Betimsel Bulguları

Elde edilen verilerin dağılımına ait sonuçlar Tablo 4.2.'de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.'de görüldüğü gibi BAÖ'den alınan ortalama puanı 15.14 ± 12.82 ile orta düzeyde olduğu, BDE'den alınan ortalama puan 17.58 ± 12.83 ile orta düzeyde olduğu gözlenmiştir. ÜÖGKÖ'den alınan ortalama puanın ise 42.65 ± 15.43 olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.2. Ölçeklerin Betimsel Bulguları

	$\bar{x}$	s.s	n
BAÖ	15,14	12,82	390
BDE	17,58	12,83	390
ÜÖGKÖ	42,65	15,43	390

Skewness-Kurtosis analizine göre katılımcıların verileri normal dağılmaktadır.

4.3. Ölçeklerin Birbiri Arasında ve Yaşa Göre Korelasyon Bulguları

Ölçeklerin birbiri arasında ve yaş arasındaki ilişkiyi belirlemek için yapılan Pearson Korelasyon Analizi yapılmış olup sonuçlar Tablo 4.3.'te belirtilmiştir.

Tablo 4.3. Ölçeklerin Birbiri Arasında ve Yaşa Göre Korelasyon Bulguları

		BAÖ	BDE	ÜÖGKÖ	Yaş
BAÖ	r	1	0,717**	0,536**	-0,164**
	p		0,000	0,000	0,001
	n	390	390	390	390
BDE	r	0,717**	1	0,676**	-0,159**
	p	0,000		0,000	0,002
	n	390	390	390	390
ÜÖGKÖ	r	0,536**	0,676**	1	-0,091
	p	0,000	0,000		0,074
	n	390	390	390	390
Yaş	r	-0,164**	-0,159**	-0,091	1
	p	0,001	0,002	0,074	
	n	390	390	390	390

Pearson Korelasyon Analizi sonuçlarına göre ÜÖGKÖ ile yaş hariç bütün değişkenler arasında korelasyon bulunmuştur. BAÖ ile ÜÖGKÖ arasında pozitif yönlü anlamlı bir korelasyon vardır ($r=.536$). BDE ile ÜÖGKÖ arasında pozitif yönlü, BAÖ'ye göre daha pozitif anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.676$). BAÖ ile BDE ise anlamlılık açısından en yüksek pozitif korelasyona sahiptir ($r=.717$). Yaş ile BAÖ arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.164$). Katılımcıların yaşı arttıkça BAÖ düzeyleri azalmaktadır. Yaş ile BDE arasında negatif yönde anlamlı bir ilişki vardır ($r=-.159$). Katılımcıların yaşı arttıkça BDE düzeyleri azalmaktadır. Yaş ile ÜÖGKÖ arasında ise negatif yönlü ancak anlamsız bir ilişki saptanmıştır ($r=-.091$).

4.4. Sosyodemografik Bilgilere Göre BAÖ, BDE ve ÜÖGKÖ Ölçümlerinin Farklılıklarına Ait Analiz Bulguları

BAÖ, BDE ve ÜÖGKÖ puanlarının sosyodemografik farklılıklarına ait analiz bulguları tablo 4.4.'te verilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre kadın katılımcıların BAÖ ($t:-3.802$; $p<0.05$), BDE ($t:-2.321$; $p<0.05$) ve ÜÖGKÖ ($t:-3.831$; $p<0.05$) ile anlamlı derecede erkek katılımcılardan yüksek olduğu belirlenmiştir.

Üniversite öğrencilerinin yaşadıkları ilin merkez ilçesinde ya da çevre ilçesinde olması ile BAÖ ($t:0.156$; $p>0.05$), BDE ($t:0.135$; $p>0.05$) ve ÜÖGKÖ ($t:0.001$; $p>0.05$) arasında herhangi bir anlamlılık yoktur.

Devlet üniversitesinde okuyan bireyler özel üniversitede okuyan bireylere kıyasla BAÖ ($t:2.317$; $p<0.05$), BDE ($t:3.475$; $p<0.05$) ve ÜÖGKÖ ($t:2.516$; $p<0.05$) puanları daha yüksektir.

Aylık geliri 100 TL ve 2.000 TL arası olan öğrenciler, aylık geliri 2.000 TL ve 5.000 TL arası olan öğrencilerden anlamlı olarak daha yüksek BAÖ ($t:2.144$; $p<0.05$), BDE ($t:2.178$; $p<0.05$) olduğu belirlenmiştir. Fakat ÜÖGKÖ ($t:1.473$; $p>0.05$) ile bu iki gelir düzeyi arasında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Öğrenim derecelerine göre karşılaştırıldığında lisansta okuyan öğrenciler yüksek lisansta okuyan üniversite öğrencilere kıyasla BAÖ ($t:4.229$; $p<0.05$), BDE ($t:4.925$; $p<0.05$) ve ÜÖGKÖ ($t:2.659$; $p<0.05$) puanları anlamlı düzeyde yüksektir.

Öğrenim kredisi alıp almamaları ile BAÖ ($t:0.352$; $p>0.05$), BDE ($t:0.841$; $p>0.05$) ve ÜÖGKÖ ($t:-0.796$; $p>0.05$) puanları arasında istatistiksel olarak fark bulunmamıştır.

Bir işte çalışmayan öğrenciler, bir işte çalışan öğrencilere kıyasla daha yüksek BAÖ ($t:2.384$; $p<0.05$), BDE ($t:3.062$; $p<0.05$) ve ÜÖGKÖ ($t:3.594$; $p<0.05$) skorları olduğu belirlenmiştir.

Öğrencilerin annenin işi BAÖ ($t:0.790$; $p>0.05$), BDE ($t:1.432$; $p>0.05$) ve ÜÖGKÖ ($t:1.122$; $p>0.05$), annenin eğitim durumu BAÖ ($F:0.767$; $p>0.05$), BDE ($F:1.629$; $p>0.05$) ve ÜÖGKÖ ($F:1.561$; $p>0.05$), babanın işi BAÖ ($t:0.317$; $p>0.05$), BDE ($t:0.319$; $p>0.05$) ve ÜÖGKÖ ($t:-0.118$; $p>0.05$) ve babanın eğitim durumu BAÖ ($F:2.271$; $p>0.05$), BDE ($F:1.270$; $p>0.05$) ve ÜÖGKÖ ($F:2.075$; $p>0.05$) düzeyleri arasında istatistiksel olarak anlamlı bir fark belirlenmemiştir.

Yurtta yaşayan öğrenciler evde yaşayan öğrencilere göre BA (t:-4.551; p<0.05), BDE (t:-3.202; p<0.05) ve GK (t:-2.096; p<0.05) düzeyleri anlamlı olarak daha yüksek olduğu belirlenmiştir.

Daha önce psikiyatrik ilaç kullanan niversite öğrencileri, daha önce kullanmayanlara kıyasla BA (t:3.849; p<0.05), BDE (t:3.187; p<0.05) ve GK (t:-2.817; p<0.05) düzeylerinde anlamlı olarak daha yüksektir. Daha önce psikoterapi alan katılımcılar, psikoterapi hiç almamış katılımcılara göre BA (t:2.314; p<0.05) ve GK (t:0.026; p<0.05) düzeylerinde anlamlı olarak daha yüksektir. Fakat BDE (t:0.201; p>0.05) puanlarında anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablo 4.4. BAÖ, BDE ve ÜÖGKÖ Puanlarının Demografik Özellikler ile Karşılaştırılmasına Ait Bulgular

Demografik	Grup	n	BAÖ		BDE		ÜÖGKÖ	
			$\bar{x}$	s.s	$\bar{x}$	s.s	$\bar{x}$	s.s
Cinsiyet	Kadın	258	16,87	12,98	18,65	12,63	44,90	13,80
	Erkek	132	11,74	11,83	15,48	13,01	38,23	17,43
	t		-3,802		-2,321		-3,831	
	P		0,000*		0,021*		0,000*	
İl noktası	Merkez ilçe	283	14,99	12,52	17,55	12,53	42,48	14,99
	Çevre ilçe	98	14,75	13,57	17,35	13,80	42,48	16,73
	t		0,156		0,135		0,001	
	P		0,876		0,892		1,000	
Üniversite özelliği	Devlet	270	16,13	12,93	19,07	13,09	43,95	15,11
	Özel	120	12,89	12,33	14,24	11,61	39,72	15,80
	t		2,317		3,475		2,516	
	P		0,021*		0,001*		0,012*	
Aylık Gelir	100 TL – 2.000 TL arası	147	17,90	13,52	20,80	13,55	45,69	14,26
	2.000 TL – 5.000 TL arası	147	14,63	12,63	17,50	12,40	43,16	15,18
	t							
	P		2,144		2,178		1,473	
Öğrenim derecesi	Lisans	295	16,01	12,73	18,59	12,79	43,70	15,12
	Yüksek lisans	63	10,20	9,17	11,08	9,19	38,19	14,00
	t		4,229		4,925		2,659	
	P		0,000*		0,000*		0,008*	
Öğrenim kredisi	Alıyorum	131	15,46	12,35	18,35	12,57	41,77	14,86
	Almıyorum	259	14,97	13,08	17,19	12,97	43,09	15,72
	t		0,352		0,841		-0,796	
	P		0,725		0,401		0,426	
Bir işte çalışmak	Çalışıyorum	87	12,26	12,73	13,91	12,72	37,48	17,05
	Çalışmıyorum	303	15,96	12,75	18,64	12,69	44,13	14,63
	t		2,384		3,062		3,594	
	P		0,018*		0,002*		0,000*	
Annenin işi	Çalışmıyor	233	15,47	12,75	18,21	13,04	43,30	14,19
	Çalışıyor veya emekli	153	14,42	12,79	16,31	12,38	41,43	17,15
	t		0,790		1,432		1,122	
	P		0,430		0,153		0,263	
Annenin eğitim düzeyi	İlkokul	109	16,31	13,69	19,48	13,74	44,16	14,76
	Ortaokul	39	16,18	9,71	17,30	10,51	42,54	13,01
	Lise	110	15,01	12,94	17,88	12,80	43,91	14,40
	Üniversite	132	13,95	12,83	15,85	12,60	40,37	17,24
	F		0,767		1,629		1,561	
P		0,513		0,182		0,198		
Babanın işi	Emekli	106	15,22	12,99	17,52	12,58	42,05	15,85
	Çalışıyor	270	14,75	12,61	17,05	12,73	42,25	15,18
	t		0,317		0,319		-0,118	
	P		0,752		0,750		0,906	
Babanın eğitim düzeyi	İlkokul	54	14,72	11,96	18,29	13,19	45,80	15,24
	Ortaokul	44	19,14	13,50	19,02	12,95	43,57	14,81
	Lise	122	15,77	12,81	18,62	13,27	43,56	13,69
	Üniversite	168	13,70	12,78	16,08	12,34	40,47	16,56
	F		2,271		1,270		2,075	
P		0,080		0,284		0,103		
Kaldığı bina	Ev	287	13,40	12,08	16,36	12,28	41,96	15,62
	Yurt	86	20,35	13,47	21,33	13,79	45,87	13,58
	t		-4,551		-3,202		-2,096	
	P		0,000*		0,001*		0,037*	
Daha önce psikiyatrik ilaç kullanmak	Evet	110	19,30	13,90	21,09	14,22	46,13	15,19
	Hayır	280	13,50	12,01	16,20	12,00	41,28	15,34
	t		3,849		3,187		2,817	
	P		0,000*		0,002*		0,005*	
Daha önce psikoterapi almak	Evet	111	17,50	12,75	18,90	12,68	45,40	14,30
	Hayır	279	14,19	12,75	17,05	12,88	41,55	15,75
	t		2,314		1,281		2,239	
	P		0,021*		0,201		0,026*	

*p<0.05; t: Bağımsız örneklem t-testi; F: Tek Yönlü ANOVA Testi

4.5. Yaşadıkları Şehirlere Göre Ölçek Sonuçlarına Ait Analiz Bulguları

Katılımcıların yaşadıkları büyükşehirlerin dağılımı Tablo 4.5.'teki gibidir.

Tablo 4.5.'te görüldüğü üzere araştırmaya yirmi dört büyükşehirden katılım sağlanmıştır. İstanbul'dan 67; Antalya'dan 64; Ankara'dan 56; Eskişehir'den 36; Malatya'dan 31; Kayseri'den 30; İzmir'den 24; Bursa'dan 17; Adana'dan 11; Denizli'den 9; Diyarbakır'dan 7; Konya'dan 6; Balıkesir, Aydın, Muğla ve Van'dan 4; Kocaeli, Kahramanmaraş ve Samsun'dan 3; Mersin ve Erzurum'dan 2; Manisa, Gaziantep ve Hatay'dan ise 1 üniversite öğrencisi çalışmaya katılmıştır.

Tablo 4.5. Yaşadıkları Büyükşehirlerin Dağılımı

Şehir	n	%
İstanbul	67	17,2
Antalya	64	16,4
Ankara	56	14,4
Eskişehir	36	9,2
Malatya	31	7,9
Kayseri	30	7,7
İzmir	24	6,2
Bursa	17	4,4
Adana	11	2,8
Denizli	9	2,3
Diyarbakır	7	1,8
Konya	6	1,5
Balıkesir	4	1
Aydın	4	1
Muğla	4	1
Van	4	1
Kocaeli	3	0,8
Kahramanmaraş	3	0,8
Samsun	3	0,8
Mersin	2	0,5
Erzurum	2	0,5
Manisa	1	0,3
Gaziantep	1	0,3
Hatay	1	0,3
Toplam	390	100,0

Katılımcıların yaşadıkları şehirlere göre betimsel bulguları Tablo 4.6.'da verilmiştir.

Araştırmamızda toplam örnekleme göre her grupta yüzde on katılımcı minimum olarak belirlenmiştir. Bu belirleme doğrultusunda şehirler arası karşılaştırmada 39 ve üstü katılımcılar analize dahil edilmiştir.

BAÖ'ye göre İstanbul ortalaması 14.04 ± 12.97 , Antalya ortalaması 10.55 ± 11.09 ve Ankara ortalaması 13.23 ± 11.81 şeklindedir.

BDE'ye göre İstanbul ortalaması 15.18 ± 11.76 , Antalya ortalaması 13.06 ± 10.53 ve Ankara ortalaması 16.34 ± 12.70 şeklindedir.

ÜÖGKÖ'ye göre İstanbul ortalaması 40.55 ± 16.94 , Antalya ortalaması 38.66 ± 13.32 ve Ankara ortalaması 42.86 ± 17.76 şeklindedir.

Tablo 4.6. Şehirlerin Ölçeklere Göre Betimsel Bulguları

Ölçekler	Şehirler	n	$\bar{x}$	s.s
BAÖ	İstanbul	67	14,04	12,97
	Antalya	64	10,55	11,09
	Ankara	56	13,23	11,81
	Toplam	187	12,60	12,04
BDE	İstanbul	67	15,18	11,76
	Antalya	64	13,06	10,53
	Ankara	56	16,34	12,70
	Toplam	187	14,80	11,67
ÜÖGKÖ	İstanbul	67	40,55	16,94
	Antalya	64	38,66	13,32
	Ankara	56	42,86	17,76
	Toplam	187	40,59	16,06

Tablo 4.7.'de şehirlere göre analizin ölçek değerleri verilmiştir.

Tek yönlü ANOVA sonucuna göre şehirler arasında BAÖ (F:1.498; $p > 0.05$), BDE (F:1.235; $p > 0.05$) ve ÜÖGKÖ (F:1.022; $p > 0.05$) düzeylerinde anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Tablo 4.7. Şehirlerin Ölçeklere Göre Analizi

Ölçek	F	p
BAÖ	1,498	0,226
BDE	1,235	0,293
ÜÖGKÖ	1,022	0,362

* $p < 0.05$; F: Tek Yönlü Anova Testi

Üç büyükşehrin karşılaştırılmasına ilişkin bulgular Tablo 4.8.'de verilmiştir.

Şehirler arasındaki değerleri bulgulamak için Post-Hoc Çoklu Karşılaştırmalar Tukey testi yapılmıştır. Analiz sonuçlarına göre İstanbul, Antalya ve Ankara illeri arasında BAÖ, BDE ve ÜÖGKÖ açısından anlamlı bir farklılık yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 4.8. Şehirlerin Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bağımlı Değişken		Yaşadığınız Şehir (I)	Yaşadığınız Şehir (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
BAÖ	Tukey HSD	İstanbul	Antalya	3,49790	0,221
			Ankara	0,81263	0,926
		Antalya	İstanbul	-3,49790	0,221
			Ankara	-2,68527	0,442
		Ankara	İstanbul	-0,81263	0,926
			Antalya	2,68527	0,442
BDE	Tukey HSD	İstanbul	Antalya	2,11660	0,553
			Ankara	-1,16018	0,847
		Antalya	İstanbul	-2,11660	0,553
			Ankara	-3,27679	0,276
		Ankara	İstanbul	1,16018	0,847
			Antalya	3,27679	0,276
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	İstanbul	Antalya	1,89599	0,778
			Ankara	-2,30490	0,708
		Antalya	İstanbul	-1,89599	0,778
			Ankara	-4,20089	0,328
		Ankara	İstanbul	2,30490	0,708
			Antalya	4,20089	0,328

*p<0.05 Tek Yönlü ANOVA testi

4.6. Yaşadıkları Bölgelere Göre Betimsel ve Analitik Bulgular

Katılımcıların katılım sağladığı bölgelerin betimsel bilgileri Tablo 4.9.'da verilmiştir.

İç Anadolu Bölgesi (n=128), Marmara Bölgesi (n=91), Akdeniz Bölgesi (n=81), Ege Bölgesi (n=42), Doğu Anadolu Bölgesi (n=37), Güneydoğu Anadolu Bölgesi (n=8) ve Karadeniz Bölgesinden (n=3) katılım sağlanmıştır.

Bölgeler BAÖ'ye göre İç Anadolu Bölgesinin ortalaması 14.16 ± 12.47 ; Marmara Bölgesinin ortalaması 15.72 ± 13.27 ; Akdeniz Bölgesinin ortalaması 11.43 ± 11.21 ; Ege Bölgesinin ortalaması 16.95 ± 13.57 ; Doğu Anadolu Bölgesinin ortalaması 21.97 ± 13.31 ; Güneydoğu Anadolu Bölgesinin ortalaması 22.00 ± 9.07 ; Karadeniz Bölgesinin ortalaması 11.00 ± 11.36 olduğu belirlenmiştir.

Bölgeler BDE'ye göre İç Anadolu Bölgesinin ortalaması 16.61 ± 12.48 ; Marmara Bölgesinin ortalaması 16.94 ± 12.35 ; Akdeniz Bölgesinin ortalaması 14.72 ± 12.14 ; Ege Bölgesinin ortalaması 18.83 ± 13.56 ; Doğu Anadolu Bölgesinin ortalaması 26.97 ± 12.57 ; Güneydoğu Anadolu Bölgesinin ortalaması 22.25 ± 12.15 ; Karadeniz Bölgesinin ortalaması 10.00 ± 2.00 olduğu belirlenmiştir.

Bölgeler ÜÖGKÖ'ye göre İç Anadolu Bölgesinin ortalaması 41.85 ± 15.98 ; Marmara Bölgesinin ortalaması 43.52 ± 16.54 ; Akdeniz Bölgesinin ortalaması 39.74 ± 14.04 ; Ege Bölgesinin ortalaması 44.67 ± 13.95 ; Doğu Anadolu Bölgesinin ortalaması 47.05 ± 14.74 ; Güneydoğu Anadolu Bölgesinin ortalaması 45.37 ± 17.24 ; Karadeniz Bölgesinin ortalaması 38.33 ± 7.37 olduğu belirlenmiştir.

Tablo 4.9. Yaşadıkları Bölgelere Göre Betimsel Bulgular

	Bölgeler	n	$\bar{x}$	s.s
BAÖ	İç Anadolu	128	14,16	12,47
	Marmara	91	15,72	13,27
	Akdeniz	81	11,43	11,21
	Ege	42	16,95	13,57
	Doğu Anadolu	37	21,97	13,31
	Güneydoğu Anadolu	8	22,00	9,07
	Karadeniz	3	11,00	11,36
	Toplam	390	15,13	12,82
BDE	İç Anadolu	128	16,61	12,48
	Marmara	91	16,94	12,35
	Akdeniz	81	14,72	12,14
	Ege	42	18,83	13,56
	Doğu Anadolu	37	26,97	12,57
	Güneydoğu Anadolu	8	22,25	12,15
	Karadeniz	3	10,00	2,00
	Toplam	390	17,58	12,83
ÜÖGKÖ	İç Anadolu	128	41,85	15,98
	Marmara	91	43,52	16,54
	Akdeniz	81	39,74	14,04
	Ege	42	44,67	13,95
	Doğu Anadolu	37	47,05	14,74
	Güneydoğu Anadolu	8	45,37	17,24
	Karadeniz	3	38,33	7,37
	Toplam	390	42,65	15,43

Tablo 4.10.'da bölgelere göre analizin ölçek değerleri aşağıdaki gibidir.

Tek yönlü ANOVA sonucuna göre bölgeler arasında BAÖ (F:3,764; $p<0.05$) ve BDE (F:4,820; $p<0.05$) puanlarında anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir. Fakat ÜÖGKÖ (F:1.294; $p>0.05$) puanlarının bölgelere göre farkların anlamsız olduğu saptanmıştır.

Tablo 4.10. Bölgelerin Ölçeklere Göre Analizi

Ölçek	F	p
BAÖ	3,764*	0,001*
BDE	4,820*	0,000*
ÜÖGKÖ	1.294	0,259

* $p<0.05$; F: Tek Yönlü Anova Testi

Doğu Anadolu Bölgesi'nin İç Anadolu, Marmara ve Akdeniz Bölgesi ile karşılaştırılması Tablo 4.11.'de gösterildiği gibidir.

İstatistiksel olarak anlamlılığın hangi bölgeler arasında olduğunu bulgulamak için Post-Hoc Çoklu Karşılaştırmalar Tukey testi yapılmıştır.

BAÖ sonuçlarına göre İç Anadolu Bölgesi ile Doğu Anadolu Bölgesi arasında ve Akdeniz Bölgesi ile Doğu Anadolu Bölgesi arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur ($p<0.05$).

BDE sonuçlarına göre İç Anadolu Bölgesi ile Doğu Anadolu Bölgesi arasında, Marmara Bölgesi ile Doğu Anadolu Bölgesi arasında ve Akdeniz Bölgesi ile Doğu Anadolu Bölgesi arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p < 0.05$).

ÜÖGKÖ açısından ise bölgeler arası istatistiksel olarak herhangi bir farklılık yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 4.11. Doğu Anadolu Bölgesinin Diğer Üç Bölge ile Karşılaştırılmasına İlişkin Bulgular

Bağımlı Değişken	Yaşadığınız Bölge (I)	Yaşadığınız Bölge (J)	Ortalama Fark (I-J)	p	
BAÖ	Tukey HSD	Doğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu	7,81672*	0,016*
			Marmara	6,24770	0,144
			Akdeniz	10,54087*	0,001*
BDE	Tukey HSD	Doğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu	10,36360*	0,000*
			Marmara	10,02792*	0,001*
			Akdeniz	12,25692*	0,000*
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Doğu Anadolu Bölgesi	İç Anadolu	5,20249	0,542
			Marmara	3,52658	0,903
			Akdeniz	7,31331	0,204

* $p < 0.05$ Tek Yönlü ANOVA

4.7. Ekonomi Yanıtlarına Göre BAÖ, BDE ve ÜÖGKÖ'ye İlişkin Bulgular

Katılımcılara sosyodemografik form içinde ekonomiye ilişkin 4 soru sorulmuştur. Bunlar Tablo 4.12.'de görüldüğü gibidir.

Üretilen soruların birincisi “Mevcut ekonomik durumdan memnun musunuz?” olmuştur. Yanıt maddeleri sırasıyla şu şekildedir: Hiç memnun değilim, memnun değilim, kararsızım, memnunum ve çok memnunum.

İkinci soru “Mevcut ekonomik durumdan endişeleniyor musunuz?” olmuştur. Yanıt maddeleri sırasıyla şu şekildedir: Çok endişeleniyorum, endişeleniyorum, kararsızım, endişelenmiyorum ve hiç endişelenmiyorum.

Üçüncü soru “Ekonomik durumdan ne sıklıkla endişe edersiniz?” olmuştur. Yanıt maddeleri sırasıyla şu şekildedir: Her zaman, genellikle, bazen, nadiren ve hiçbir zaman.

Dördüncü soru “Mevcut ekonomik durumun parasal ve/veya zihinsel açıdan sizi ne kadar etkilediğini düşünüyorsunuz?” olmuştur. Yanıt maddeleri sırasıyla şu şekildedir: Çok, orta, az, çok az ve hiç.

Katılımcılar çoğunlukla ekonomiden hiç memnun olmadığını (%46.4; n=181), mevcut ekonomik durumdan çok endişelendiğini (%50.8; n=198), ekonomik durumdan genellikle endişelendiğini (%43.1; n=168) ve mevcut ekonomik durumun parasal ve/veya zihinsel açıdan çok etkilendiklerini (%51; n=199) belirtmişlerdir.

Tablo 4.12. Ekonomi Sorularına İlişkin Bilgiler

Sorular	Yanıtlar	n	%
Mevcut ekonomik durumdan memnun musunuz?	Hiç memnun değilim	181	46,4
	Memnun değilim	125	32,1
	Kararsızım	53	13,6
	Memnunum	23	5,9
	Çok memnunum	8	2,1
Mevcut ekonomik durumdan endişeleniyor musunuz?	Çok endişeleniyorum	198	50,8
	Endişeleniyorum	152	39
	Kararsızım	21	5,4
	Endişelenmiyorum	16	4,1
	Hiç endişelenmiyorum	3	0,8
Ekonomik durumdan ne sıklıkla endişe edersiniz?	Her zaman	135	34,6
	Genellikle	168	43,1
	Bazen	69	17,7
	Nadiren	14	3,6
	Hiçbir zaman	4	1
Mevcut ekonomik durumun parasal ve/veya zihinsel açıdan sizi ne kadar etkilediğini düşünüyorsunuz?	Çok	199	51
	Orta	160	41
	Az	21	5,4
	Çok az	7	1,8
	Hiç	3	0,8
Toplam		390	100,0

Katılımcıların ekonomi sorularına verdikleri yanıtların ölçekler bağlamında belirlendiği bulguları Tablo 4.13'te verilmiştir.

Sorulara verilen yanıt sayısına göre katılımcılar 3 gruba ayrılmıştır. Birinci soru için kararsızlar, memnunlar ve çok memnunlar ortak gruba dahil edilmiştir. İkinci soru için kararsızlar, endişelenmeyenler ve hiç endişelenmeyenler ortak gruba dahil edilmiştir. Üçüncü soru için endişelenme sıklığına bazen, nadiren ve hiçbir zaman yanıtları veren katılımcılar ortak gruba dahil edilmiştir. Dördüncü soru için parasal ve/veya zihinsel açıdan az, çok az etkilendiğini ve hiç etkilenmediğini düşünen katılımcılar ortak gruba dahil edilmiştir.

Analiz sonuçlarına göre öğrencilerin mevcut ekonomik durumdan memnuniyet düzeyleri ile BAÖ (F:1.815; $p>0.05$) arasında herhangi bir anlamlılık yoktur. Fakat ekonomik durumdan memnun olma düzeyleri ile BDE (F:5.994; $p<0.05$) ve ÜÖGKÖ (F:8.009; $p<0.05$) arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir.

Katılımcıların mevcut ekonomik durumdan endişelenme ile BAÖ (F:12.378; $p<0.05$), BDE (F:16.849; $p<0.05$) ve ÜÖGKÖ (F:17.949; $p<0.05$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Katılımcıların ekonomik durumdan endişelenme sıklıkları ile BAÖ (F: 15.958; $p<0.05$), BDE (F: 21.711; $p<0.05$) ve ÜÖGKÖ (F: 25.440; $p<0.05$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Katılımcıların mevcut ekonomik durumdan parasal ve/veya zihinsel olarak etkilenme düzeyleri ile BAÖ (F: 14.992; $p<0.05$), BDE (F: 20.852; $p<0.05$) ve ÜÖGKÖ (F: 22.320; $p<0.05$) puanları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki vardır.

Tablo 4.13. Ekonomi Soruları ile Ölçekler Arasındaki Bulgular

Sorular	Yanıtlar	BAÖ			BDE			ÜÖGKÖ		
		n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s	n	$\bar{x}$	s.s
Mevcut ekonomik durumdan memnun musunuz?	Hiç memnun olmayanlar grubu	181	16,44	13,76	181	19,98	13,43	181	45,51	15,15
	Memnun olmayanlar grubu	125	14,48	11,61	125	15,30	11,66	125	41,99	13,23
	Kararsız ve memnun olanlar grubu	84	13,46	12,29	84	15,88	12,47	84	37,60	17,68
	Toplam	390	15,17	12,82	390	17,60	12,85	390	42,68	15,44
	F		1,815			5,994			8,009	
	P		0,164			0,003*			0,000*	
Mevcut ekonomik durumdan endişeleniyor musunuz?	Çok endişelenenler grubu	198	18,24	13,81	198	21,17	13,70	198	46,67	14,88
	Endişelenenler grubu	152	12,21	10,58	152	13,87	10,37	152	39,96	13,33
	Kararsız ve endişelenmeyenler grubu	40	11,13	11,94	40	14,00	12,19	40	33,20	19,16
	Toplam	390	15,17	12,82	390	17,60	12,85	390	42,68	15,44
	F		12,378			16,849			17,949	
	P		0,000*			0,000*			0,000*	
Ekonomik durumdan ne sıklıkla endişe edersiniz?	Her zaman endişelenenler grubu	135	19,79	14,59	135	22,99	13,34	135	48,90	14,92
	Genellikle endişelenenler grubu	168	13,68	11,08	168	15,71	11,69	168	41,77	12,90
	Bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu	87	10,86	10,80	87	12,86	11,32	87	34,79	16,78
	Toplam	390	15,17	12,82	390	17,60	12,85	390	42,68	15,44
	F		15,958			21,711			25,440	
	P		0,000*			0,000*			0,000*	
Mevcut ekonomik durumun parasal ve/veya zihinsel açıdan sizi ne kadar etkilediğini düşünüyorsunuz?	Çok etkilendiğini düşünenler grubu	199	18,48	13,84	199	21,45	13,36	199	47,07	14,59
	Orta etkilendiğini düşünenler grubu	160	12,14	10,37	160	14,14	10,99	160	39,49	14,31
	Az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu	31	9,61	12,05	31	10,90	10,73	31	31,13	16,70
	Toplam	390	15,17	12,82	390	17,60	12,85	390	42,68	15,44
	F		14,992			20,852			22,320	
	P		0,000*			0,000*			0,000*	

*p<0.05; F: Tek yönlü ANOVA

Ekonomi sorularına verilen yanıtlara göre oluşturulan 3'lü gruplar arasında Post-Hoc Çoklu Karşılaştırmalar Tukey testi uygulanmıştır. Birbirleri arasında anlamlılık test edilmiştir. Sonuçlar aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

Ekonomik memnuniyet ile BAÖ arasındaki ilişki Tablo 4.14.'te gösterildiği şekildedir.

Hiç memnun olmayanlar grubu, memnun olmayanlar grubu ve kararsız ve memnun olanlar grubu arasında BAÖ açısından herhangi bir anlamlılık yoktur ($p>0.05$)

Tablo 4.14. Ekonomik Memnuniyet Düzeyleri ile BAÖ İlişkisine Göre Bulgular

Bağımlı Değişken		Ekonomik memnuniyet (I)	Ekonomik memnuniyet (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
BAÖ	Tukey HSD	Hiç memnun olmayanlar grubu	Memnun olmayanlar grubu	1,96066	0,388
			Kararsız ve memnun olanlar grubu	2,97218	0,185
BAÖ	Tukey HSD	Memnun olmayanlar grubu	Hiç memnun olmayanlar grubu	-1,96066	0,388
			Kararsız ve memnun olanlar grubu	1,01152	0,842
BAÖ	Tukey HSD	Kararsız ve memnun olanlar grubu	Hiç memnun olmayanlar grubu	-2,97218	0,185
			Memnun olmayanlar grubu	-1,01152	0,842

Ekonomik memnuniyet ile BDE arasındaki ilişki Tablo 4.15.'te gösterildiği şekildedir.

Hiç memnun olmayanlar grubu ile memnun olmayanlar grubu ve kararsız ve memnun olanlar grubu arasında BDE açısından istatistiksel olarak anlamlıdır ($p<0.05$).

Ancak memnun olmayanlar grubu ile kararsız ve memnun olanlar grubu arasında BDE açısından anlamlılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.15. Ekonomik Memnuniyet Düzeyleri ile BDE İlişkinine Göre Bulgular

Bağımlı Değişken		Ekonomik memnuniyet (I)	Ekonomik memnuniyet (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
BDE	Tukey HSD	Hiç memnun olmayanlar grubu	Memnun olmayanlar grubu	4,67951*	0,005*
			Kararsız ve memnun olanlar grubu	4,09695*	0,039*
BDE	Tukey HSD	Memnun olmayanlar grubu	Hiç memnun olmayanlar grubu	-4,67951*	0,005*
			Kararsız ve memnun olanlar grubu	-0,58257	0,943
BDE	Tukey HSD	Kararsız ve memnun olanlar grubu	Hiç memnun olmayanlar grubu	-4,09695*	0,039*
			Memnun olmayanlar grubu	0,58257	0,943

Ekonomik memnuniyet ile ÜÖGKÖ arasındaki ilişki Tablo 4.16.'da gösterildiği şekildedir.

Memnun olmayanlar grubu ile hiç memnun olmayanlar grubu ve kararsız/memnun olanlar grubu arasında ÜÖGKÖ'ye göre anlamlı bir farklılık yoktur ($p>0.05$).

Fakat hiç memnun olmayanlar grubu ile kararsız ve memnun olanlar grubu arasında ÜÖGKÖ'ye göre anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($p<0.05$).

Tablo 4.16. Ekonomik Memnuniyet Düzeyleri ile ÜÖGKÖ İlişkinine Göre Bulgular

Bağımlı Değişken		Ekonomik memnuniyet (I)	Ekonomik memnuniyet (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Hiç memnun olmayanlar grubu	Memnun olmayanlar grubu	3,52188	0,115
			Kararsız ve memnun olanlar grubu	7,91857*	0,000*
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Memnun olmayanlar grubu	Hiç memnun olmayanlar grubu	-3,52188	0,115
			Kararsız ve memnun olanlar grubu	4,39670	0,102
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Kararsız ve memnun olanlar grubu	Hiç memnun olmayanlar grubu	-7,91857*	0,000*
			Memnun olmayanlar grubu	-4,39670	0,102

Ekonomik endişe ile BAÖ arasındaki ilişki Tablo 4.17.'de gösterildiği şekildedir.

Çok endişelenenler grubu ile endişelenenler grubu ve kararsız ve endişelenmeyenler grubu arasında BAÖ'ye göre anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.05$).

Fakat endişelenenler grubu ile kararsız ve endişelenmeyenler grubu arasında BAÖ açısından herhangi bir anlamlılık saptanmamıştır ($p > 0.05$).

Tablo 4.17. Ekonomik Endişe Düzeyleri ile BAÖ İlişisine Göre Bulgular

Bağımlı Değişken		Ekonomik endişe (I)	Ekonomik endişe (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
BAÖ	Tukey HSD	Çok endişelenenler grubu	Endişelenenler grubu	6,03050*	0000*
			Kararsız ve endişelenmeyenler grubu	7,11742*	0,003*
BAÖ	Tukey HSD	Endişelenenler grubu	Çok endişelenenler grubu	-6,03050*	0,000*
			Kararsız ve endişelenmeyenler grubu	1,08692	0,876
BAÖ	Tukey HSD	Kararsız ve endişelenmeyenler grubu	Çok endişelenenler grubu	-7,11742*	0,003*
			Endişelenenler grubu	-1,08692	0,876

Ekonomik endişe ile BDE arasındaki ilişki Tablo 4.18.'de gösterildiği gibidir.

Çok endişelenenler grubu ile endişelenenler grubu ve kararsız ve endişelenmeyenler grubu arasında BDE'ye göre anlamlı bir ilişki tespit edilmiştir ($p < 0.05$).

Fakat endişelenenler grubu ile kararsız ve endişelenmeyenler grubu arasında BDE açısından herhangi bir anlamlılık yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 4.18. Ekonomik Endişe Düzeyleri ile BDE İlişisine Göre Bulgular

Bağımlı Değişken		Ekonomik endişe (I)	Ekonomik endişe (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
BDE	Tukey HSD	Çok endişelenenler grubu	Endişelenenler grubu	7,29754*	0,000*
			Kararsız ve endişelenmeyenler grubu	7,17172*	0,003*
BDE	Tukey HSD	Endişelenenler grubu	Çok endişelenenler grubu	-7,29754*	0,000*
			Kararsız ve endişelenmeyenler grubu	-0,12583	0,998
BDE	Tukey HSD	Kararsız ve endişelenmeyenler grubu	Çok endişelenenler grubu	-7,17172*	0,003*
			Endişelenenler grubu	0,12583	0,998

Katılımcıların ekonomik endişe gruplandırılmaları ile ÜÖGKÖ arasındaki ilişki Tablo 4.19.'da gösterildiği gibidir.

ÜÖGKÖ'ye göre incelendiğinde katılımcıların endişelenme oranlarının bütün gruplarda istatistiksel olarak anlamlı bir ilişki içerisinde olduğu görülmektedir ($p < 0.05$).

Tablo 4.19. Ekonomik Endişe Düzeyleri ile ÜÖGKÖ İlişisine Göre Bulgular

Bağımlı Değişken		Ekonomik endişe (I)	Ekonomik endişe (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Çok endişelenenler grubu	Endişelenenler grubu	6,71145*	0,000*
			Kararsız ve endişelenmeyenler grubu	13,47172*	0,000*
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Endişelenenler grubu	Çok endişelenenler grubu	-6,71145*	0,000*
			Kararsız ve endişelenmeyenler grubu	6,76026*	0,029*
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Kararsız ve endişelenmeyenler grubu	Çok endişelenenler grubu	-13,47172*	0,000*
			Endişelenenler grubu	-6,76026*	0,029*

Ekonomiden endişelenme sıklığı ile BAÖ arasındaki ilişki Tablo 4.20.'de gösterildiği şekildedir.

Her zaman endişelenenler grubu ile genellikle endişelenenler grubu ve bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu arasında BAÖ'ye göre anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.05$).

Fakat genellikle endişelenenler grubu ile bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu arasında BAÖ açısından herhangi bir anlamlılık saptanmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.20. Ekonomiden Endişelenme Sıklığı ile BAÖ İlişkisine Göre Bulgular

Bağımlı Değişken		Ekonomik endişe (I)	Ekonomik endişe (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
BAÖ	Tukey HSD	Her zaman endişelenenler grubu	Genellikle endişelenenler grubu	6,11595*	0,000*
			Bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu	8,93052*	0,000*
BAÖ	Tukey HSD	Genellikle endişelenenler grubu	Her zaman endişelenenler grubu	-6,11595*	0,000*
			Bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu	2,81458	0,198
BAÖ	Tukey HSD	Bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu	Her zaman endişelenenler grubu	-8,93052*	0,000*
			Genellikle endişelenenler grubu	-2,81458	0,198

Ekonomiden endişelenme sıklığı ile BDE arasındaki ilişki Tablo 4.21.'de gösterildiği şekildedir.

Her zaman endişelenenler grubu ile genellikle endişelenenler grubu ve bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu arasında BDE'ye göre anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Fakat genellikle endişelenenler grubu ile bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu arasında BDE açısından herhangi bir anlamlılık bulunmamıştır ($p>0.05$).

Tablo 4.21. Ekonomiden Endişelenme Sıklığı ile BDE İlişkisine Göre Bulgular

Bağımlı Değişken		Ekonomik endişe (I)	Ekonomik endişe (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
BDE	Tukey HSD	Her zaman endişelenenler grubu	Genellikle endişelenenler grubu	7,28002*	0,000*
			Bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu	10,13052*	0,000*
BDE	Tukey HSD	Genellikle endişelenenler grubu	Her zaman endişelenenler grubu	-7,28002*	0,000*
			Bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu	2,85051	0,183
BDE	Tukey HSD	Bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu	Her zaman endişelenenler grubu	-10,13052*	0,000*
			Genellikle endişelenenler grubu	-2,85051	0,183

Ekonomiden endişelenme sıklığı ile ÜÖGKÖ arasındaki ilişki Tablo 4.22.'de gösterildiği gibidir.

ÜÖGKÖ'ye göre incelendiğinde katılımcıların endişelenme sıklığı oranlarının bütün gruplarda istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık içerisinde olduğu görülmektedir ($p < 0.05$).

Tablo 4.22. Ekonomiden Endişelenme Sıklığı ile ÜÖGKÖ İlişkisine Göre Bulgular

Bağımlı Değişken		Ekonomik endişe (I)	Ekonomik endişe (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Her zaman endişelenenler grubu	Genellikle endişelenenler grubu	7,12983*	0,000*
			Bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu	14,10319*	0,000*
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Genellikle endişelenenler grubu	Her zaman endişelenenler grubu	-7,12983*	0,000*
			Bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu	6,97336*	0,001*
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Bazen, nadiren endişelenen ve hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu	Her zaman endişelenenler grubu	-14,10319*	0,000*
			Genellikle endişelenenler grubu	-6,97336*	0,001*

Ekonomiden parasal ve/veya zihinsel açıdan etkilenme ile BAÖ arasındaki ilişki Tablo 4.23.'te gösterildiği gibidir.

Çok etkilendiğinin düşünenler grubu ile orta etkilendiğini düşünenler grubu ve az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu arasında BAÖ açısından anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$).

Fakat orta etkilendiğini düşünenler grubu ile az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu arasında BAÖ açısından herhangi bir anlamlılık tespit edilmemiştir ($p > 0.05$).

Tablo 4.23. Parasal ve/veya Zihinsel Açıdan Etkilenme Seviyeleri ile BAÖ İlişkisine Göre Bulgular

Bağımlı Değişken		Ekonomik endişe (I)	Ekonomik endişe (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
BAÖ	Tukey HSD	Çok etkilendiğini düşünenler grubu	Orta etkilendiğini düşünenler grubu	6,34110*	0,000*
			Az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu	8,87195*	0,001*
BAÖ	Tukey HSD	Orta etkilendiğini düşünenler grubu	Çok etkilendiğini düşünenler grubu	-6,34110*	0,000*
			Az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu	2,53085	0,551
BAÖ	Tukey HSD	Az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu	Çok etkilendiğini düşünenler grubu	-8,87195*	0,001*
			Orta etkilendiğini düşünenler grubu	-2,53085	0,551

Ekonomiden parasal ve/veya zihinsel açıdan etkilenme ile BDE arasındaki ilişki Tablo 4.24.'te gösterildiği gibidir.

Çok etkilendiğinin düşünenler grubu ile orta etkilendiğini düşünenler grubu ve az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu arasında BDE açısından anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$).

Ancak orta etkilendiğini düşünenler grubu ile az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu arasında BDE açısından herhangi bir anlamlılık yoktur ($p > 0.05$).

Tablo 4.24. Parasal ve/veya Zihinsel Açıdan Etkilenme Seviyeleri ile BDE İlişisine Göre Bulgular

Bağımlı Değişken		Ekonomik endişe (I)	Ekonomik endişe (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
BDE	Tukey HSD	Çok etkilendiğini düşünenler grubu	Orta etkilendiğini düşünenler grubu	7,31199*	0,000*
			Az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu	10,54627*	0,000*
BDE	Tukey HSD	Orta etkilendiğini düşünenler grubu	Çok etkilendiğini düşünenler grubu	-7,31199*	0,000*
			Az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu	3,23427	0,370
BDE	Tukey HSD	Az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu	Çok etkilendiğini düşünenler grubu	-10,54627*	0,000*
			Orta etkilendiğini düşünenler grubu	-3,23427	0,370

Parasal ve/veya zihinsel açıdan etkilenme ile ÜÖGKÖ arasındaki ilişki Tablo 4.25.'te gösterildiği şekildedir.

ÜÖGKÖ'ye göre katılımcıların parasal ve/veya zihinsel açıdan etkilenmeleri incelendiğinde bütün gruplar arasında anlamlı bir farklılık vardır ($p < 0.05$).

Tablo 4.25. Parasal ve/veya Zihinsel Açıdan Etkilenme Seviyeleri ile ÜÖGKÖ İlişisine Göre Bulgular

Bağımlı Değişken		Ekonomik endişe (I)	Ekonomik endişe (J)	Ortalama Fark (I-J)	p
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Çok etkilendiğini düşünenler grubu	Orta etkilendiğini düşünenler grubu	7,58321*	0,000*
			Az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu	15,94167*	0,000*
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Orta etkilendiğini düşünenler grubu	Çok etkilendiğini düşünenler grubu	-7,58321*	0,000*
			Az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu	2,87533*	0,011*
ÜÖGKÖ	Tukey HSD	Az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu	Çok etkilendiğini düşünenler grubu	2,83019*	0,000*
			Orta etkilendiğini düşünenler grubu	-2,87533*	0,011*

5. TARTIŞMA

Bu araştırmada büyükşehirde yaşayan üniversite öğrencilerinde güncel ekonomik durumdan endişelenme, depresyon, anksiyete ve gelecek kaygısı arasındaki ilişki değerlendirilmiştir. Bu değerlendirilme sonucunda bu değişkenler arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

İbrahim ve arkadaşları (2013) sistematik gözden geçirme çalışmasında üniversite öğrencilerinin genel popülasyona oranla önemli ölçüde daha yüksek depresyon düzeyine sahip olduklarını saptamıştır. Bu durum, çalışmamızın örneklemini üniversite öğrencileri üzerinden oluşturmamızı sağlamıştır. Üniversite öğrencilerinin ihtiyaçlarını saptamak ve gelecek kaygılarını değerlendirmek önem teşkil etmektedir. Çünkü üniversite öğrencileri geleceğin entelektüel seviyesini oluşturacak olan bir topluluktur. Bu durum gelişmişliği simgelemesi açısından önemlidir.

Bu çalışmada gelecek kaygısının değerlendirilme sebebi geçmiş bir çalışmaya dayanmaktadır. Ozen ve arkadaşlarının çalışmasında (2010), öğrencilerin anksiyete puanlarını oluşturan etmenlerden birinin geleceğe ilişkin taşıdıkları kaygı olduğu görülmüştür. Gelecek kaygısı bireyler üzerinde baskı kurarak huzursuz olmalarına neden olmaktadır. Dolayısıyla bu araştırmada mevcut anksiyeteye ek olarak gelecek kaygısının yer alması uygun görülmüştür. Bu noktada geçtiğimiz yıl geçerlik ve güvenirlik çalışması yapılmış olan güncel bir ölçek kullanılmıştır. Bu ölçeğin üniversite öğrencileri için hazırlanmış olması çalışmanın bilimselliği açısından önemlidir (Geylani ve Yıldız, 2022).

Gelecek kaygısı ve anksiyete birbirinden etkilenirken bu değişkenlere ek olarak katılımcıların depresyon düzeylerine bakılmak istenmiştir. Çünkü çalışmalar göstermektedir ki depresyon ve anksiyete birbirini pozitif olarak etkilemektedir. Bu çalışmada depresyon ve anksiyete ilişkisinin nasıl olacağı bilimsel açıdan tekrar gözden geçirilmiştir ve tartışmada ele alınmıştır.

Üniversite öğrencilerinin güncel ekonomik duruma ilişkin taşıdıkları endişenin gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon üzerindeki etkisi incelenmiştir. Güncel ekonomik durumla ilgili sorular üretilmiştir ve analiz sonuçları tartışmada ele alınmıştır.

5.1. Sosyodemografik Özelliklerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde araştırmanın sosyodemografik özellikleri değerlendirilmiş ve literatür ışığında tartışılmıştır.

Çalışmaya katılan öğrencilerin çoğunluğunun herhangi bedensel bir rahatsızlığa sahip olmadıkları görülmüştür. Aynı zamanda herhangi bir psikiyatrik tanı almamış ve daha önce psikiyatrik ilaç kullanmamış olanlar çoğunluğu oluşturmaktadır. Ayrıca katılımcıların çoğu daha önce psikoterapi almamıştır. Çalışmaya katılan gençlerin yaklaşık üçte biri terapi almıştır. Yaklaşık beşte biri ise daha önce psikiyatrik tanı almıştır.

Bu çalışmanın sonucunda kadınlar erkeklere kıyasla daha yüksek anksiyete ve depresyon puanlarına sahiptir. Bu sonuç literatürdeki çalışma ile benzerlik taşımaktadır (Debowska ve ark., 2022). Nedenleri irdelendiğinde kadınların aile ve arkadaşların refahı hakkında daha fazla endişeli oldukları düşünülmektedir. Aynı zamanda karşılanmamış bir sosyal bağlılık ihtiyacı içinde olmak sebep olarak gösterilmektedir. Kadınların bu konularda

erkeklere kıyasla daha fazla etkilendikleri düşünülmektedir. Son zamanlarda artan kadına şiddet haberlerinin anksiyete ve depresyon düzeylerini artıran bir etken olduğu düşünülmektedir.

Kadınların anksiyete düzeylerinin daha yüksek olması geçmiş çalışmalarla desteklenmektedir (Bozkurt, 2004; Ceviz ve ark., 2020; Ramon-Arbues ve ark., 2020). Aynı zamanda kadınlar erkeklere oranla daha yüksek gelecek kaygısı düzeyine sahip oldukları görülmektedir. Sosyokültürel durum, güvenlik ihtiyacı, fizyolojik ihtiyaçlar, maddi gelir ve harcamalar, iş istihdamı gibi nedenlerin etkili olduğu düşünülmektedir. Bazı yüksek stres ve kaygı belirtilerinin aslında gelecek kaygısı belirtisi olduğu düşünülmektedir. Kadınların daha anksiyeteli ve gelecek kaygılı olması, onların sosyal yaşamda etkilendikleri stres faktörlerine daha çok odaklanması gerektiğine işaret etmektedir.

Bu çalışmaya göre devlet üniversitesinde okuyanlar özel üniversitede okuyanlara göre, lisans öğrencileri yüksek lisans öğrencilerine göre, bir işte çalışmayanlar çalışanlara göre, yurttan yaşayanlar evde yaşayanlara göre, daha önce psikiyatrik ilaç kullananlar kullanmayanlara göre mevcut anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısı düzeylerinde anlamlı olarak daha yüksek oldukları sonucuna ulaşılmıştır.

Özel üniversitede okuyan öğrencilerin genellikle maddi olarak daha konforlu bir yaşam sürdükleri tahmin edilmektedir. Bu yüzden özel üniversitede okuyan öğrencilerin devlet üniversitesinde okuyan öğrencilere kıyasla daha az depresyon, mevcut anksiyete ve gelecek kaygısı düzeyleri taşıdıkları düşünülmektedir. Yüksek lisans öğrencileri lisans öğrencilerine kıyasla daha eğitimlidirler. Yüksek lisans öğrencileri bir mesleğe sahiptirler. Dolayısıyla yüksek lisans öğrencileri, lisans öğrencilerine kıyasla mesleki anlamda daha çok olanaktan yararlanmaktadır. Bundan dolayı daha düşük seviyede kaygı, depresyon ve gelecek kaygısı düzeyi taşıdıkları tahmin edilmektedir.

Bu çalışmanın sonucuna göre bir işte çalışmayanlar, çalışanlara oranla daha yüksek anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısı düzeyindedir. Bir işte çalışmayanların aldıkları harçlıklar dışında düzenli maddi gelire sahip olmamalarının bunda etkili olduğu düşünülmektedir. Bir işte çalışmak aynı zamanda sosyal bir alan ortamı sağlamaktadır. Kişi bir işte çalışarak izole olması engellenmektedir. Bu durum depresyon düzeylerini azaltan bir faktör olmaktadır. Çalışan bir kişi ona verilmiş olan bir sorumluluğu üstlenmektedir. Sorumluluğunu yerine getirdiğinde başarıya duygusu yaşamaktadır. Bu durumun mevcut anksiyeteyi azalttığı ve geleceğe ilişkin daha az kaygı duymasına neden olduğu düşünülmektedir. Bir işte çalışmak hem maddi hem de manevi olarak bir doyum kapasitesi yarattığı düşünülmektedir. Sonuç olarak daha düşük düzeyde anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısı skoru ortaya çıkardığı tahmin edilmektedir.

Yurt ortamının ev ortamına göre daha kısıtlayıcı bir yer olduğu düşünülmektedir. Yurttan yoklama saati ve yurda giriş çıkış saatleri gibi durumlar olduğu bilinmektedir. Üniversite öğrencilerinin evde yaşamının yurttan yaşamaya göre daha konforlu olduğunu düşündükleri tahmin edilmektedir. Bu yüzden yurttan yaşayan öğrencilerin daha anksiyeteli, depresif ve gelecek kaygılı çıktıkları düşünülmektedir.

Bu çalışmada daha önce psikiyatrik ilaç kullanan öğrencilerin gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon düzeyleri, daha önce psikiyatrik ilaç kullanmayan öğrencilere kıyasla

anlamli olarak daha yuaksektir. Daha once psikiyatrik ilac kullanan ogrencilerin daha once kullandiklari ilaclari yarida birkmalari bunun bir nedeni olabilir. Geçmişte kullandiklari ilacın yetersiz gelmiş olması olabilir. Ya da daha yüksek düzeyde anksiyete, gelecek kaygısı ve depresyon skoru olan ogrencilerin ilac kullanmaya daha yatkın olduklarını gösteriyor olabilir. Sonuç olarak devlet üniversitesinde okuyanlar özel üniversitede okuyanlara göre, lisans ogrencileri, yüksek lisans ogrencilerine göre, bir işte çalışmayanlar çalışanlara göre, yurttta yaşayanlar evde yaşayanlara göre ve daha önce psikiyatrik ilac kullananlar kullanmayanlara göre daha anksiyeteli, daha depresif ve daha gelecek kaygılıdır.

100 TL ve 2.000 TL arasında aylık gelire sahip olanlar 2.000 TL ve 5.000 TL arası aylık gelire sahip olanlara kıyasla daha kaygılı ve daha depresif oldukları görülmüştür. Bu durum bize maddi durumun önemli olduğunu bildirmektedir. Bu sonuca göre aylık geliri daha düşük olan ogrencilerin anksiyete ve depresyon düzeylerinin daha yüksek olduğuna işaret etmektedir. Bu çalışma bu iki maddi gelir grubu arasında gelecek kaygısı bağlamında ise anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Gelecek kaygısının ortak duyulan bir kaygı olduğu düşünülmektedir. Bu bulgu mevcut anksiyete ile gelecek kaygısının farklı kavramlar olduklarına ilişkin önemli bir sonuçtur. Yılmaz ve arkadaşlarının çalışmasında (2014), üniversite ogrencilerinde anksiyete düzeyleri ile aylık gelir arasında anlamlı bir farklılık görülmüştür. Bu sonuç maddi gelire ilişkin çalışmamızdaki sonuçla benzerlik içermektedir. 100 TL – 2.000 TL arası aylık geliri olan ogrencilerin anksiyete seviyeleri, 2.000 TL – 5.000 TL arası aylık geliri ogrencilerin anksiyete seviyelerinden anlamlı derecede daha yuaksektir. Aylık harcama yapılırken ogrencilerin ihtiyaçlarını karşılama noktasında paralarının yetip yetmeyeceğine ilişkin kaygı besledikleri düşünülmektedir.

Bu çalışmada daha önce psikoterapi alan katılımcıların anksiyete ve gelecek kaygısı düzeyleri psikoterapi hiç almamış katılımcılara göre daha yüksek olduğu bulunmuştur. Daha önce psikoterapi desteği almış olmalarına rağmen daha yüksek bir kaygı skoru göstermektedirler. En önemli nedenlerinden birinin psikoterapinin yarida bırakılmış olabileceğidir. Bununla birlikte daha yüksek anksiyete ve gelecek kaygısı skoru bildiren katılımcıların psikoterapi almaya meyilli olduklarından dolayı bu sonuç ortaya çıkmış olabilir. Bir başka olasılık ise daha önce psikoterapi alan ogrenciler terapiden bekledikleri yardımı alamamalarıdır. Fakat depresyon açısından bakıldığında daha önce psikoterapi alanlar ile almayanlar arasında anlamlı bir farklılık görülmemektedir. Psikoterapilerin daha işlevsel olması için gerekli çalışmalar yapılmalıdır.

Bu çalışmada merkez ilçede ya da çevre ilçede yaşama, öğrenim kredisi alma, anne-babanın eğitim düzeyi ve işine göre depresyon, anksiyete ve gelecek kaygıları arasında istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık bulunmamıştır. Merkez ilçede ya da çevre ilçede yaşamanın farklılık oluşturmaması 2016'da Ersöz ve arkadaşlarının Karabük Üniversitesi'nde yaptıkları çalışma ile benzerlik taşımaktadır. Araştırmaya katılan ogrencilerin çoğunluğu büyükşehirde yaşamaktadır. Bununla birlikte yerleşim yerleri açısından bakıldığında büyükşehir veya şehirde ikamet etmenin bir farklılık yaratmadığı bulunmuştur. Ulaş ve arkadaşlarının 2015'te yaptığı çalışmada da benzer bir durum söz konusudur. Depresyon belirtilerini ortaya çıkaran faktörler değerlendirildiğinde ogrencilerin yaşadıkları yerle bir ilişki bulunmamıştır. Öğrencilerin şehirselsel olarak yaşadıkları yerle bir anlam bulunmaması bu çalışmamızla da desteklenmiştir.

Bu çalışma pandemi sonrası dünyada yaşanan ekonomik sıkıntıların baş gösterdiği bir zamanda yapılmıştır. Bu zamanda bu konunun çalışılmasına bağlı olarak literatürde benzer bir çalışmanın yer aldığı görülmüştür. 2002’de yapılmış çalışmanın benzer olma nedeni ekonomik sıkıntıların yaşandığı zamana denk gelmesidir. Türkiye, Kasım 2000 ve Şubat 2001 yıllarında peş peşe iki ekonomik kriz yaşamıştır. 2001 krizi 2000 yılında çıkan krizin ikinci dalgası olarak görülmektedir (Keskin, 2004). Bir sonraki yıl Özdel ve arkadaşlarının yaptığı çalışmada (2002), üniversite öğrencilerinde depresyon belirtileri ile yaşadıkları ekonomik problemler arasında anlamlı bir ilişki olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç çalışmamızla benzerlik taşımaktadır. Ekonomik dalgalanma sürecinde üniversite öğrencilerinin depresif semptomlar ile bir ilişkisi vardır.

5.2. Ölçeklerin ve Korelasyonun Değerlendirilmesi

Gelecek kaygısı ile depresyon puanları arasında, gelecek kaygısı ile anksiyete puanları arasında ve depresyon ile anksiyete puanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki olduğu hipotezi doğrulanmıştır.

Gelecek kaygısı ve depresyon arasındaki ilişki değerlendirildiğinde .676 ile pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur ($r=.676$). Bu duruma göre gelecek kaygısı puanı arttıkça depresyon puanının da arttığı, azaldıkça azaldığı ya da depresyon puanı arttıkça gelecek kaygısı puanının arttığı, azaldıkça azaldığı sonucu anlaşılmaktadır.

Gelecek kaygısı ile anksiyete arasındaki ilişkiye bakıldığında .536 ile pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır ($r=.536$). Bu duruma bakıldığında anksiyete puanı arttıkça gelecek kaygısı puanının arttığı, azaldıkça azaldığı veya gelecek kaygısı puanı arttıkça anksiyete puanının arttığı, azaldıkça azaldığı sonucuna varılmıştır.

Depresyon ve anksiyete puanlarındaki ilişkinin, gelecek kaygısı-anksiyete ve gelecek kaygısı-depresyon puanlarındaki ilişkiye göre daha pozitif yönde güçlü bir ilişki içinde olduğu saptanmıştır. Depresyon ile anksiyete puanları arasında anlamlılık açısından en yüksek pozitif korelasyona sahiptir ($r=.717$). Bu sonuca bakıldığında depresyon puanı arttıkça anksiyete puanının arttığı veya azaldıkça azaldığı ve anksiyete puanı arttıkça depresyon puanının arttığı veya azaldıkça azaldığı sonucuna varılmıştır.

Mevcut anksiyete, gelecek kaygısı ve depresyon arasında pozitif yönlü bir ilişki olduğu görülmektedir. Bu durum bu üç değişkenin birlikte artıp azaldığını göstermektedir. Bununla birlikte depresyon ve gelecek kaygısının korelasyonu, gelecek kaygısı ve mevcut anksiyetenin korelasyonuna göre daha pozitif bir ilişki içindedir. Gelecek kaygısının bir kaygı türü olmasına rağmen depresyonla daha pozitif bir ilişki içinde olması depresyon ve gelecek kaygısının birlikte araştırılmasının önemli olduğunu göstermektedir. Ayrıca bu çalışmanın sonuçlarına göre bu değişkenler arasında en çok BAÖ ve BDE arasında pozitif ilişki olduğu gözlenmiştir. Bu iki ölçek arasındaki güçlü pozitif yönlü ilişki Lee, Kim ve Cho’nun yaptığı çalışma ile de doğrulanmaktadır (Lee, Kim ve Cho, 2018). BAÖ ve BDE’nin gerek kendi içlerinde gerek birbiri arasında güçlü bir geçerliliği ve güvenilirliği söz konusudur.

Bu çalışmada katılımcıların gelecek kaygısı ile yaş değişkenleri arasında herhangi bir korelasyon yoktur. Yani yaşın artması ya da azalması ile gelecek kaygısının artıp azalması arasında bir anlamlılık bulunmamaktadır. Ama katılımcıların yaşları arttıkça, mevcut anksiyete ve depresyon düzeyleri azalmaktadır.

Bu çalışmanın sonucuna göre katılımcıların yaşı arttıkça depresyon seviyeleri azalmaktadır. Bilişsel üçlü, depresyonla yakından ilişkilidir. Kişinin kendisi, çevresi ve geleceği algılaması ile karakterizedir. Birey önyargılı bir şekilde bilgileri işleyerek depresyonu geliştirmekte ve sürdürmektedir. Çevresel olaylar bunu etkinleştirmektedir ve geleceği yorumlamada olumsuzluklar kendini göstermektedir. Bireylerin yaşı arttıkça depresyon düzeylerinin azalmasının nedeni kişinin kendisini, çevresini ve geleceği algılamasının psikososyal olarak pozitif anlamda gelişim göstermesidir. Bu yüzden Beck'in depresyon kuramının temelini oluşturan bilişsel üçlü bu çalışmanın sonucunu desteklemektedir (Disner ve ark., 2011).

BAÖ sonuçları 8-15 puan arası hafif düzeyde, 16-25 puan arası orta düzeyde, 26-63 puan arası şiddetli düzeyde anksiyete semptomlarını göstermektedir. Katılımcıların ortalama anksiyete puanınının 15.14 olduğu görülmüştür. Katılımcılar BAÖ sonucuna göre orta dereceli anksiyete düzeyine sahiptir.

BDE sonuçları 0-9 puan arası minimal, 10-16 puan arası hafif, 17-29 puan arası orta ve 30-63 puan arası şiddetli depresyon semptomlarını ifade etmektedir. Katılımcıların ortalama depresyon puanınının 17.58 olduğu görülmüştür. Katılımcılar BDE sonucuna orta dereceli depresyon düzeyine sahiptir. Katılımcıların orta dereceli depresyon düzeyinde olduklarının saptanması, Ramon-Arbues ve arkadaşlarının (2020) çalışmasıyla benzerlik içermektedir. 2020 çalışmasında aynı şekilde depresyon yaygınlığı orta dereceli bulunmuştur. Günümüz toplumunda üretkenlik izolasyon halinde evlerde artışa geçmiştir. Bu yönüyle depresif semptomların artmasına neden olma sebeplerinden biri olduğu düşünülmektedir.

Katılımcıların ÜÖGKÖ sonucuna göre ise ortalama gelecek kaygısı puanları 42.65 olarak hesaplanmıştır. Bu araştırmaya katılan üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı ölçeğinde bir maddeye verdikleri yanıt dikkat çekmektedir. Katılımcılar politik ve ekonomik değişikliklerin değişmesine ilişkin yüksek derecede kaygı duymaktadırlar. Buna ek olarak yüksek derecede gelecekte başarmak istediklerini yapabileceklerini düşünmektedirler. Bu durum literatürdeki bir çalışmayla desteklenmektedir. Aytar ve Soylu'nun çalışmasında (2019), geleceğe dair işsizlik kaygısı en büyük kaygı unsuru olarak bulunmuştur. Bununla beraber katılımcılar geleceğe ilişkin olumlu bakmakta ve yüksek bir beklentiye sahiptirler. Bu durum şunu göstermektedir: Üniversite öğrencileri dış faktörlerin belirsizliğine karşı kaygı duymalarına rağmen kurmak istedikleri bireysel hayatlara ilişkin bir umut beslemektedirler. Bunun motivasyonel anlamda geliştirici bir unsur olduğu düşünülmektedir.

5.3. Ölçek Sonuçlarına Göre Şehir ve Bölgelerin Değerlendirilmesi

Bu bölümde üniversite öğrencileri olan katılımcılar şehir ve bölgelerine göre değerlendirilmiştir. Çalışmaya toplam yirmi dört büyükşehirden katılım sağlanmıştır.

Şehirler değerlendirilirken toplam örneklemin her grupta yüzde on katılımcının belirlenmesi ile 39 ve üstü katılımcılar analize dahil edilmiştir. Bu şartı karşılayan iller sırasıyla İstanbul, Antalya ve Ankara şeklindedir. Öğrencilerin İstanbul, Antalya ya da Ankara'da ikamet etmelerine göre mevcut anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısı düzeylerinde anlamlı bir farklılık yoktur.

İç Anadolu Bölgesi, Marmara Bölgesi, Akdeniz Bölgesi, Ege Bölgesi, Doğu Anadolu Bölgesi, Karadeniz Bölgesi ve Güneydoğu Anadolu Bölgesi istatistiksel açıdan incelenmiştir. Bölgeler arasında anksiyete ve depresyon düzeyleri arasında anlamlı bir farklılık vardır. Fakat gelecek kaygısı için bölgeler arası istatistiksel açıdan herhangi bir anlamlılık yoktur.

Doğu Anadolu Bölgesi ile İç Anadolu Bölgesi arasında ve Doğu Anadolu Bölgesi ile Akdeniz Bölgesi arasında BAÖ'ye göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Doğu Anadolu Bölgesi, İç Anadolu ve Akdeniz Bölgesinden daha kaygılıdır. BDE açısından Doğu Anadolu Bölgesi ile İç Anadolu, Marmara ve Akdeniz Bölgesi arasında anlamlı bir fark vardır. Doğu Anadolu Bölgesi; İç Anadolu, Marmara ve Akdeniz Bölgesinden daha depresiftir. 6 Şubat depremlerinin buna neden olduğu düşünülmektedir.

6 Şubat 2023 tarihinde dokuz saat arayla Kahramanmaraş merkez üssü olmak üzere 7.7 ve 7.6 büyüklüğünde iki deprem meydana gelmiştir. Bu durumun öğrencilerde daha depresif ve kaygılı bir ruh haline sebep olduğu düşünülmektedir.

Doğu Anadolu Bölgesinin BAÖ ve BDE'ye göre diğer bölgelerden anlamlı farkların çıkması Malatya katılımcılarından dolayı olduğu düşünülmektedir. Doğu Anadolu Bölgesinden katılım sağlayanlardan 31 üniversite öğrencisi çalışmaya Malatya'dan katılmıştır. Malatya, depremi en çok hisseden şehirlerden biridir. Malatya'dan hissedilen deprem öğrencilerdeki anksiyete belirtilerini tetiklediği düşünülmektedir. 6 Şubat depremleri sonrası ortaya çıkan travma ve stres tepkileri göz önünde bulundurulmalıdır.

Gelecek kaygısı açısından ise bölgeler arası herhangi bir farklılık bulunmamaktadır. Gelecek kaygısının ortak duyulan bir kaygı olduğu düşünülmektedir.

5.4. Ölçek Sonuçlarına Göre Ekonomi Yanıtlarının Değerlendirilmesi

Güncel ekonomik durumdan memnuniyet, endişelenme, endişelenme sıklığı ve parasal veya zihinsel açıdan etkilenme ile mevcut anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısı arasında anlamlı ilişkiler belirlenmiştir.

Katılımcılara mevcut ekonomik durumdan memnun olup olmadıkları sorulmuştur. Çünkü memnuniyet, oluşmuş bir sonuca ilişkin verilen doyumunu ifade etmektedir. Sorulan soru doğrultusunda mevcut ekonomik duruma ilişkin memnuniyet düzeyi ile katılımcıların anksiyete skorları arasında bir anlamlılık tespit edilmemiştir ($p>0.05$). Ama depresyon ve gelecek kaygısı açısından anlamlılık saptanmıştır ($p<0.05$). Gruplar arasındaki ilişkiye baktığımızda ekonomik durumdan hiç memnun olmadığı bildiren katılımcılar, memnun olmadığını bildiren ve kararsız/memnun olduğunu bildiren katılımcılara göre daha depresiftir. Ancak ekonomik durumdan memnun olmayan grup ile kararsız/memnun olan grup arasında depresyon skorları arasında bir anlamlılık yoktur ($p>0.05$). Gelecek kaygısında ise ekonomik durumdan hiç memnun olmayan grup ile kararsız/memnun olan grup arasında anlamlı bir farklılık olduğu belirlenmiştir ($p<0.05$).

Memnuniyet düzeylerinde gelecek kaygısı ve depresyonun anlamlı olması bilişsel üçlüyü düşündürmektedir. Beck, Bilişsel Depresyon Modelinde *Bilişsel Üçlü* kavramından bahsetmektedir. Kişinin kendisine ilişkin yetersizlik ve değersizlik düşünceleri vardır. Bu düşüncelere ek olarak geleceğin zorlu olduğu ve hayal kırıklıkları yaşatacağı düşüncesi yatmaktadır. Ayrıca dünyanın engeller içerdiği ve karşılanamayacak denli talepler

içermesi ile karakterizedir. Birey bilgiyi işlerken benliği, kişisel dünyası ve geleceği hakkında olumsuz düşünceler ile beslenmekte ve sonuç olarak olumsuz bilişsel üçlüyü ortaya çıkarmaktadır (Disner ve ark., 2011). Bilişsel üçlünün güncel ekonomik durumdan memnuniyet ile yakından ilişkili olduğu düşünülmektedir.

Endişe, nesnesi var olmayan gerçekleşme olasılığı olan uyarana verilen tepkiyi ifade etmektedir. Güncel ekonomik durumdan çok endişe bildirenler ile endişe bildirenler ve kararsız/endişelenmeyenler arasında anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısı skorları arasında anlamlılık vardır ($p < 0.05$). Çok endişelenen katılımcılar, endişelenen ve kararsız/endişelenmeyen katılımcılara göre daha depresif, anksiyeteli ve gelecek kaygılı olmaktadır. Bu durum bağımlı değişkenlerdeki belirtilerin endişelenme seviyesi ile olan ilişkisini göstermektedir. Mevcut ekonomik durumdan daha çok endişelenen öğrenciler daha yoğun gelecek kaygısına, anksiyeteye ve depresyona sahip olmaktadır. Korelasyon bulgusu ile bu sonucu birleştirdiğimizde öğrencilerin gelecek kaygı düzeyleri arttıkça anksiyete ve depresyon düzeyleri artmakta, anksiyete düzeyleri arttıkça gelecek kaygısı ve depresyon düzeyleri artmakta ve depresyon düzeyleri arttıkça anksiyete ve gelecek kaygısı düzeyleri artmakta olduğu görülmektedir. Depresyonun ekonomik durumdan duyulan endişe olan ilişkisinde bilişsel üçlünün rolü olduğu düşünülmektedir. Ayrıca gelecek kaygısı, endişe bildirenler ile kararsız veya endişe bildirmeyen katılımcılar arasında da anlamlılık vardır ($p < 0.05$). Fakat anksiyete ve depresyon açısından endişe bildirenler ile kararsız veya endişe bildirmeyenler arasında anlamlılık yoktur ($p > 0.05$).

Endişelenme sıklığı, endişenin derecesi hakkında bilgi vermektedir. Bu yüzden önemlidir. Her zaman endişelendiğini bildiren katılımcılar ile genellikle endişelendiğini bildiren katılımcılar ve bazen/nadiren endişelenen/hiçbir zaman endişelenmediğini bildiren katılımcılar arasında depresyon, gelecek kaygısı ve anksiyete skorlarında anlamlı bir ilişki vardır ($p < 0.05$). Fakat genellikle endişelenenler grubu ile bazen/nadiren endişelenen/hiçbir zaman endişelenmeyenler grubu arasında BDE ve BAÖ açısından herhangi bir anlamlılık saptanmamıştır ($p > 0.05$). Endişelenme sıklığının her zaman oluşunun anlamlılık açısından önem teşkil ettiği düşünülmektedir.

Katılımcıların mevcut ekonomik durumdan psikolojik ve finansal olarak etkilenme derecesi, öğrencilerin ekonomiye ilişkin algılarını şekillendirmektedir. Bu yüzden önem teşkil etmektedir. Çok etkilendiğini düşünenler grubu ile orta etkilendiğini düşünenler grubu ve az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu arasında BDE, BAÖ ve ÜÖGKÖ açısından anlamlı bir ilişki olduğu belirlenmiştir ($p < 0.05$). Çok etkilendiğini bildiren katılımcılar, orta etkilendiğini bildiren katılımcılara kıyasla daha anksiyeteli, depresif ve gelecek kaygılıdır. Fakat orta etkilendiğini düşünenler grubu ile az, çok az ve hiç etkilendiğini düşünenler grubu arasında depresyon ve mevcut anksiyete düzeyleri arasında herhangi bir anlamlılık tespit edilmemiştir ($p > 0.05$). Bu durum, güncel ekonomik durumdan çok etkilendiğini düşünmenin, depresyon ve mevcut anksiyete üzerinde güçlü bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Gelecek kaygısında ise ekonomik durumdan zihinsel veya parasal etkilenme, bütün gruplar arasında anlamlı ilişkilere sahiptir. Ekonomik durum, bireyleri zihinsel veya parasal anlamda çok fazla etkilemiştir. Katılımcıların bu konuda ileride ev sahibi olma, araba sahibi olma gibi düşünceleri olduğu tahmin edilmekte, sonuçta bunun etkili olduğu

düşünülmektedir. Buna ilişkin maddi birikim yapıp yapmayacaklarına zihinsel vakit harcamaları söz konusu olduğu tahmin edilmektedir. Bu durum gelecek kaygısının, zihinsel veya parasal olarak bütün gruplar arasında anlamlı çıkmasına sebebiyet vermiştir.

Sonuç olarak büyükşehirde yaşayan üniversite öğrencilerinde güncel ekonomik durumdan endişelenme, gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur. Genel olarak hipotezlerin desteklendiği görülmüştür.

6. SONUÇLAR VE ÖNERİLER

Sonuç olarak büyükşehirde yaşayan üniversite öğrencilerinde güncel ekonomik durumdan endişelenme, gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon arasında istatistiksel olarak pozitif yönlü anlamlı ilişkiler tespit edilmiştir.

Katılımcılar çoğunlukla ekonomiden hiç memnun olmadığını, mevcut ekonomik durumdan çok endişelendiğini, ekonomik durumdan genellikle endişelendiğini ve mevcut ekonomik durumun parasal ve/veya zihinsel açıdan çok etkilendiğini belirtmişlerdir. Katılımcılardaki yüksek oranda ekonomiden memnuniyet duymama ve endişelenme hali dikkat çekmektedir. Ekonomik durumla ilgili üretilen sorulan neticesinde bulunan sonuçlar aşağıdaki gibidir:

- 1) Güncel ekonomik durumdan çok endişeli olduğunu bildiren kişilerin anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısı puanları, bu durumdan endişeli olduğunu bildiren kişilere göre anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısı düzeyleri anlamlı derecede yüksektir.
- 2) Güncel ekonomik durumdan hiç memnun olmadığını bildiren kişilerin depresyon puanları, bu durumdan memnun olmadığını bildiren kişilere göre depresyon düzeyleri anlamlı derecede yüksektir. Fakat anksiyete ve gelecek kaygısı düzeylerinde böyle bir anlamlılık yoktur.
- 3) Güncel ekonomik durumdan her zaman endişelendiğini bildiren kişilerin anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısı puanları, bu durumdan genellikle endişelendiğini bildiren kişilere göre anlamlı derecede yüksektir.
- 4) Güncel ekonomik durumdan parasal ve/veya zihinsel açıdan çok etkilendiğini bildiren kişilerin anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısı puanları, bu durumdan orta derecede etkilendiğini bildiren kişilere göre anlamlı derecede yüksektir.

Bu çalışmada kadınların erkeklere göre, bir işte çalışmayanların çalışanlara göre, devlet üniversitesinde okuyanların özel üniversitede okuyanlara göre, lisans öğrencilerinin yüksek lisans öğrencilerine göre, yurttan yaşayanların evde yaşayanlara göre, daha önce psikiyatrik ilaç kullananların kullanmayanlara göre depresyon, anksiyete ve gelecek kaygısı düzeyleri anlamlı derecede yüksektir.

Bu çalışmada 100 TL - 2.000 TL arası aylık gelire sahip olanların 2.000 TL - 5.000 TL arası aylık gelire sahip olanlara göre anksiyete ve depresyon düzeyleri anlamlı derecede yüksektir. Fakat bu maddi gelir grupları arasında gelecek kaygısı açısından anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Bu çalışmada merkez ilçede ya da çevre ilçede ikamet etmenin, öğrenim kredisi alıp almamanın, anne-babanın eğitim düzeyi veya işinin gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon düzeyleri arasında istatistiksel olarak herhangi bir anlamlılığı yoktur.

İstanbul, Antalya ve Ankara'da yaşayan üniversite öğrencileri arasında mevcut anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısı düzeylerinde istatistiksel olarak anlamlı bir farklılık yoktur.

Türkiye'nin bölgeleri karşılaştırıldığında anksiyete açısından Doğu Anadolu Bölgesi; İç Anadolu ve Akdeniz Bölgesinden anlamlı derecede daha anksiyetelidir. Doğu Anadolu Bölgesi; İç Anadolu, Marmara ve Akdeniz Bölgesinden anlamlı derecede daha

depresiftir. 6 Şubat 2023 depremlerinin bunda etkili olduğu düşünülmektedir. Fakat gelecek kaygısı bağlamında bölgeler arası anlamlı herhangi bir farklılık yoktur.

Ölçek sonuçları açısından baktığımızda gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon puanları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki vardır. En güçlü anlamlılık anksiyete ve depresyon puanları arasındadır. Katılımcıların anksiyete ve depresyon puanlarının ortalaması orta seviyede olduklarını göstermektedir.

Öneriler

- Büyükşehirde yaşayan üniversite öğrencilerine ekonomik destek sağlanmalıdır. Öğrencilere toplu taşıma araçlarında uygulanan indirim gibi, temel ihtiyaçlarını karşılamaları için benzer indirimler uygulanmalıdır.
- Üniversite öğrencileri kredili sistem ile desteklenerek ekonomik harcamalarının azaltılması sağlanmalıdır. Öğrencilere ekonomik açıdan ve üniversite açısından ideal koşullar sağlanmalıdır.
- Öğrencilere verilen burs olanakları çeşitlendirilmelidir. Öğrencilere derslerde elde ettikleri başarılar ile doğru orantılı olarak maddi ödüllendirmeler verilmelidir. Öğrencilere yapılan ekonomik destekler artarsa öğrencilerin anksiyete, depresyon ve gelecek kaygısına ilişkin belirtilerinde azalma meydana geleceği öngörülmektedir.
- Öğrencilere staj imkanları artırılmalıdır. Bu şekilde yeni mezun olan bireyler daha tecrübeli olacaktır ve iş bulma olanakları artırılmış olacaktır. Bu durumun gelecek kaygılarını azaltacağı öngörülmektedir.
- Üniversiteyi bitirmiş yeni mezunlara iş istihdamı sağlanmalıdır. Böylece üretim artacaktır. Bu şekilde yeni mezun bireyler hem psikolojik olarak desteklenmiş olacak hem de ülke ekonomisine katkı sağlayacaktır. Bu yapılırsa öğrencilerin öğrenim sırasında yaşadıkları iş kaygısı düzeyinin düşüşe geçeceği tahmin edilmektedir.
- Gelecek çalışmalarda öğrencilerin ekonomiden endişelenme, endişelenme sıklığı, etkilenme ve memnun olma kriterlerinin daha detaylı değerlendirilmesi önerilmektedir. Nedenlerinin ayrıntılı incelenmesi önemlidir. Ayrıca gelecek çalışmalarda bu çalışmaya benzer verilerin toplanması ve daha geniş bir örneklem ile araştırmanın yürütülmesi tavsiye edilmektedir. Bu şekilde üniversite öğrencilerinin farklı tarihlerde yapılmış araştırmalarda ekonomik duruma ilişkin algıları bilimsel olarak değerlendirilmiş olur. Böylece geçmiş çalışmalarla karşılaştırma yapılarak değişim incelenir.

7. KAYNAKÇA

Kitaplar

American Psychiatric Association (APA) (2013) Mental bozuklukların tanısall ve sayımsal el kitabı (DSM-5). APA, Köroğlu E. (Çeviri editörü). Ankara: Hekimler Yayın Birliği.

Beck, A. T., Steer, R. A. ve Brown, G. K. (1996). *Manual for Beck Depression Inventory-II*. San Antonio, TX: Psychological Corporation.

Köroğlu, E. (2020). *Klinik Psikiyatri* (3. Baskı) Esenkall Yayıncılık.

Kubilay, M. M. (2021). *Herkes İçin Ekonomi* (5.Baskı) Doğan Kitap.

Makaleler

Arıkboğa, E. (2013). Geçmişten geleceğe büyükşehir belediye modeli. *Yerel Politikalar Dergisi*, 5, 2(3), 48-95.

Arslan, H. (2014). Çankırı Karatekin Üniversitesinin Kente Ekonomik Katkısı ve Öğrenci Harcamalarının Farklı Değişkenler Açısından Analizi. *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (12), 114-127.

Aslan, B. Y. (2015). Genç işsizliğe yönelik alan araştırması: Üniversite öğrencileri arasında kaygı ve umutsuzluk. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 6(2), 71-86.

Aytaç, Ö. (2017). Kent, metropol ve değişen yer/mekân imajları. *Mukaddime*, 8(1), 1-23.

Aytar, O., ve Soylu, Ş. (2019). Üniversite öğrencilerinin günümüz ve gelecek algısı: İşletme bölümü öğrencileri üzerine bir araştırma. *Ömer Halisdemir Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 12(3), 328-337.

Baltacı, F., Üngüren, E., Avsallı, H. ve Demirel, H. N. (2012). Turizm eğitimi alan öğrencilerin eğitim memnuniyetlerinin ve geleceğe yönelik bakış açılarının belirlmesine yönelik bir araştırma. *Uluslararası Alanya İşletme Fakültesi Dergisi*, 4(1), 17-25.

Barnett, M. R. ve Phares, D. (1990). The metropolitan students. *Metropolitan Universities*, 1(1), 67-78.

Bechtel, G. G. (2012). The Societal Impact of Economic Anxiety. *Journal of Data*

- Science*, 10, 693-710.
- Beck, A. T., Epstein, N., Brown, G. ve Steer, R. (1993). Beck anxiety inventory. *Journal of consulting and clinical psychology*.
- Beck, A. T., Steer, R. A. ve Carbin, M. G. (1988). Psychometric properties of the Beck Depression Inventory: Twenty-five years of evaluation. *Clinical psychology review*, 8(1), 77-100.
- Beck, A. T., Ward, C. H., Mendelson, M., Mock, J. ve Erbaugh, J. (1961). An inventory for measuring depression. *Archives of general psychiatry*, 4(6), 561-571.
- Bilgici, B. G. ve Deniz, Ü. (2016). Okul öncesi öğretmen adaylarının gelecek kaygılarının incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 24(5), 2353-2372.
- Busetta, G., Campolo, M. G., Fiorillo, F., Pagani, L., Panarello, D. ve Augello, V. (2021). Effects of COVID-19 lockdown on university students' anxiety disorder in Italy. *Genus*, 77, 1-16.
- Bozkurt, N. (2004). Bir grup üniversite öğrencisinin depresyon ve kaygı düzeyleri ile çeşitli değişkenler arasındaki ilişkiler. *Eğitim ve Bilim*, 29(133).
- Ceviz, N., Tektaş, N., Basmacı, G. ve Tektaş, M. (2020). Covid 19 pandemi sürecinde üniversite öğrencilerinin kaygı düzeylerini etkileyen değişkenlerin analizi. *International Journal of Scholars in Education*, 3(2), 312-329.
- Cihan, F. G., Kutlu, R. ve Karademirci, M. M. (2017). İntörn doktorların stresle başa çıkma durumları ile gelecek kaygısı düzeyleri. *JAREM*, 7(3), 122-127.
- Dağtekin, G., Dalkılıç, M., Çakıcı, F., Çakır, A., Ekin, A. E., Öztünç, D. ve Işıklı, B. (2020). Tıp fakültesi öğrencilerinde gelecek kaygısı, depresyon ve stres ilişkisinin değerlendirilmesi. *Türk Tıp Öğrencileri Araştırma Dergisi*, 2(3), 135-142.
- Davras, G. M. ve Alili, M. (2019). Turizm eğitimi alan üniversite öğrencilerinin gelecek beklentileri üzerine bir araştırma. *Uluslararası Global Turizm Araştırmaları Dergisi*, 3(1), 40-52.

- Debowska, A., Horeczy, B., Boduszek, D. ve Dolinski, D. (2022). A repeated cross-sectional survey assessing university students' stress, depression, anxiety, and suicidality in the early stages of the COVID-19 pandemic in Poland. *Psychological Medicine*, 52(15), 3744-3747.
- Didin, M., Yavuz, B. ve Yazıcı, H. G. (2022). Covid 19'un öğrencilerin stres, anksiyete, depresyon, korku düzeylerine etkisi: Sistemik derleme. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 14(1), 38-45.
- Disner, S. G., Beevers, C. G., Haigh, E. A. ve Beck, A. T. (2011). Neural mechanisms of the cognitive model of depression. *Nature Reviews Neuroscience*, 12(8), 467-477.
- Donat, A., Bilgiç, B., Eskiocak, A. ve Koşar, D. (2019). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve çözüm önerileri. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, (3), 451-459.
- Dursun, S. ve Aytaç, S. (2009). Üniversite öğrencileri arasında işsizlik kaygısı. *Uludağ Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 28(1), 71-84.
- Erözkan, A. (2005). Üniversite öğrencilerinin kişilerarası duyarlılık ve depresyon düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (14), 129-155.
- Ersöz, F., Ersöz, T. ve Konuşkan, Ö. (2016). Belirsizlikle başa çıkmada etkili olan kriterlerin araştırılması: Bir üniversite uygulaması. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 25(3), 215-232.
- Geylani, M. ve Yıldız, C. Ç. (2022). "Üniversite öğrencilerinde gelecek kaygısı ölçeği"nin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenilirlik çalışması. *İnönü Üniversitesi Sağlık Hizmetleri Meslek Yüksek Okulu Dergisi*, 10(1), 284-300.
- Görkemli, H. N. (2009). Selçuk Üniversitesi'nin Konya kent ekonomisine etkileri. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (22), 169-186.
- Hamachek, D. E. (1990). Evaluating self-concept and ego status in Erikson's last three psychosocial stages. *Journal of Counseling and Development*, 68, 677-683.
- Husky, M. M., Kovess-Masfety, V. ve Swendsen, J. D. (2020). Stress and anxiety among university students in France during Covid-19 mandatory confinement.

Comprehensive psychiatry, 102, 152191.

- Ibrahim, A. K., Kelly, S. J., Adams, C. E. ve Glazebrook, C. (2013). A systematic review of studies of depression prevalence in university students. *Journal of psychiatric research*, 47(3), 391-400.
- Islam, M. A., Barna, S. D., Raihan, H., Khan, M. N. A. ve Hossain, M. T. (2020). Depression and anxiety among university students during the COVID-19 pandemic in Bangladesh: A web-based cross-sectional survey. *PloS one*, 15(8), e0238162.
- Jones, H. E., Manze, M., Ngo, V., Lamberson, P. ve Freudenberg, N. (2021). The impact of the COVID-19 pandemic on college students' health and financial stability in New York City: Findings from a population-based sample of City University of New York (CUNY) students. *Journal of Urban Health*, 98, 187-196.
- Kapci, E. G., Uslu, R., Turkcapar, H. ve Karaoglan, A. (2008). Beck Depression Inventory II: evaluation of the psychometric properties and cut-off points in a Turkish adult population. *Depression and anxiety*, 25(10), E104-E110.
- Kaşlı, M. ve Serel, A. (2008). Üniversite öğrenci harcamalarının analizi ve bölge ekonomilerine katkılarını belirlemeye yönelik bir araştırma. *Yönetim ve Ekonomi Dergisi*, 15(2), 99-113.
- Khoshaim, H. B., Al-Sukayt, A., Chinna, K., Nurunnabi, M., Sundarasan, S., Kamaludin, K., Baloch, G. M. ve Hossain, S. F. A. (2020). Anxiety level of university students during COVID-19 in Saudi Arabia. *Frontiers in psychiatry*, 11, 579750.
- Kıroğlu, K., Kesten, A., ve Elma, C. (2010). Türkiye'de öğrenim gören yabancı uyruklu lisans öğrencilerinin sosyo-kültürel ve ekonomik sorunları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 6(2), 26-39.
- Kula, K. Ş. ve Saraç, T. (2016). Üniversite öğrencilerinin gelecek kaygısı/The future anxiety of the university students. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13(33), 227-242.

- Lee, K., Kim, D., ve Cho, Y. (2018). Exploratory factor analysis of the Beck anxiety inventory and the Beck depression inventory-II in a psychiatric outpatient population. *Journal of Korean Medical Science*, 33(16).
- Lun, K. W., Chan, C. K., Ip, P. K., Ma, S. Y., Tsai, W. W., Wong, C. S., Wong, C. H., Wong, T. ve Yan, D. (2018). Depression and anxiety among university students in Hong Kong. *Hong Kong Med J*, 24(5), 466-472.
- Mamun, M. A., Hossain, M. S. ve Griffiths, M. D. (2019). Mental health problems and associated predictors among Bangladeshi students, *International Journal of Mental Health and Addiction* 1-15.
- Ochnik, D., Rogowska, A. M., Kusnierz, C., Jakubiak, M., Schütz, A., Held, M. J., Arzensek, A., Benatov J., Berger, R., Korchagina, E. V., Pavlova, I., Blazkova, I., Konecna, Z., Aslan, I., Çınar, O., Cuero-Acosta, Y. A. ve Wierzbik-Stronska, M. (2021). A comparison of depression and anxiety among university students in nine countries during the COVID-19 pandemic. *Journal of clinical medicine*, 10(13), 2882.
- Ozen, N. S., Ercan, I., Irgil, E. ve Sigirli, D. (2010). Anxiety prevalence and affecting factors among university students. *Asia Pacific Journal of Public Health*, 22(1), 127-133.
- Özdel, L., Bostancı, M., Özdel, O. ve Oğuzhanoglu, N. K. (2002). Üniversite öğrencilerinde depresif belirtiler ve sosyodemografik özelliklerle ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 3(3), 155-161.
- Özgür, G., Babacan Gümüş, A., ve Durdu, B. (2010). Evde ve yurttan kalan üniversite öğrencilerinde yaşam doyumu. *Psikiyatri Hemşireliği Dergisi*, 1(1), 25-32.
- Ramon-Arbues, E., Gea-Caballero, V., Granada-Lopez, J. M., Juarez-Vela, R., Pellicer-Garcia, B. ve Anton-Solanas, I. (2020). The prevalence of depression, anxiety and stress and their associated factors in college students. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(19), 7001.
- Sahin, I. ve Fırat, N. S. (2009). Üniversite öğrencilerinin sorunları. *Education Sciences*,

4(4), 1435-1449.

- Sen, A. (2011). Local income and employment impact of universities: the case of Izmir University of Economics. *Journal of Applied Economics and Business Research*, 1(1), 25-42.
- Sezer, S. (2017). Öğrenci bakışı ile Karacabey Meslek Yüksekokulu'nun sosyo-kültürel ve ekonomik katkısının değerlendirilmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Vizyoner Dergisi*, 8(17), 70-82.
- Shamsuddin, K., Fadzil, F., Ismail, W. S. W., Shah, S. A., Omar, K., Muhammad, N. A., Jaffar, A., Ismail, A. ve Mahadevan, R. (2013). Correlates of depression, anxiety and stress among Malaysian university students. *Asian journal of psychiatry*, 6(4), 318-323.
- Tekin, G., Amman, M. T. ve Tekin, A. (2009). Serbest zamanlarda yapılan fiziksel egzersizin üniversite öğrencilerinin depresyon ve atılganlık düzeylerine etkisi. *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(2), 148-159.
- Tükel, R. (2002). Panik bozukluğu. *Klinik Psikiyatri Dergisi*, 5(Supp: 3), 5-13.
- Ulaş, B., Tatlıbadem, B., Nazik, F., Sönmez, M. ve Uncu, F. (2015). Üniversite öğrencilerinde depresyon sıklığı ve ilişkili etmenler. *Celal Bayar Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi*, 2(3), 71-75.
- Ulusoy, M., Sahin, N. H. ve Erkmen, H. (1998). Turkish version of the Beck Anxiety Inventory: psychometric properties. *Journal of cognitive psychotherapy*, 12(2), 163.
- Uslu, R. I., Kapci, E. G., Oncu, B., Ugurlu, M. ve Turkcapar, H. (2008). Psychometric properties and cut-off scores of the Beck Depression Inventory-II in Turkish adolescents. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 2008, 15: 225-233.
- Yardımcıoğlu, F., Beşel, F. ve Savaşan, F. (2017). Uluslararası öğrencilerin sosyo-ekonomik problemleri ve çözüm önerileri (Sakarya Üniversitesi örneği). *Akademik İncelemeler Dergisi*, 12(1), 203-254.

- Yıldırım, İ., Özşevik, K., Özer, S., Canyurt, E. ve Tortop, Y. (2015). Üniversite öğrencilerinde fiziksel aktivite ile depresyon ilişkisi. *Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi*, 9(9), 32-39.
- Yılmaz, İ. A., Dursun, S., Güngör Güzeler, E. ve Pektaş, K. (2014). Üniversite öğrencilerinin kaygı düzeyinin belirlenmesi: bir örnek çalışma. *Ejovoc (Electronic Journal of Vocational Colleges)*.
- Zengin, B. ve Şengel, Ü. (2020). Üniversite öğrencilerinin gelecekleriyle ilgili kaygı ve beklentilerinin belirlenmesi. *Optimum Ekonomi ve Yönetim Bilimleri Dergisi*, 7(2), 435-454.

Tezler

- Bıyıkoğlu, M. (2018). *Büyükşehir belediyelerinde çalışma ilişkileri: Ordu Büyükşehir Belediyesi örneği* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Erdul, G. (2005). Üniversite öğrencilerinin zaman yönetimi becerileri ile kaygı düzeyleri arasındaki ilişki (Doctoral dissertation, Bursa Uludağ University (Turkey)).
- Karakaya, S. (2012). *Büyükşehir Belediyelerinin Yapısı ve Yeniden Düzenlenmesi* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).
- Keskin, H. Ü. (2004). *Ekonomik krizlerde küresel güçler: 2001 Türkiye ekonomik krizi* (Doctoral dissertation, Sosyal Bilimler).
- Sen, A. (2005). *The Role of universities in local economic development: The case of İzmir University of Economics* (Master's thesis, Sosyal Bilimler Enstitüsü).

Elektronik Kaynaklar

- Habitat Derneği (2023). Türkiye’de gençlerin iyi olma hali araştırma raporu.
<https://habitatdernegi.org/blog/gencligin-iyi-olma-hali-raporunun-besincisi-yayimlandi/> adresinden 22 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.
- Yükseköğretim Bilgi Yönetim Sistemi (2022). Öğrenim düzeyine göre öğrenci sayısı.
<https://istatistik.yok.gov.tr> adresinden 1 Mayıs 2023 tarihinde alınmıştır.

8. EKLER

EK 1. ARAŞTIRMAYA GÖNÜLLÜ KATILIM FORMU

Sayın Katılımcı,

Katıldığınız bu çalışma bilimsel nitelikte ve etik ilkeleri gözetilen bir araştırmadır. Konusu ‘‘Büyükşehirde Yaşayan Üniversite Öğrencilerinde Güncel Ekonomik Durumdan Endişelenme, Gelecek Kaygısı, Anksiyete ve Depresyon İlişkisinin Değerlendirilmesi’’dir.

Bu araştırma Antalya Bilim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Klinik Psikoloji Tezli Yüksek Lisans bölümünde okuyan Psikolog Haşim Berkay Uyanık’ın yüksek lisans tezi kapsamında yapılmaktadır. Bu çalışma Dr. Klinik Psikolog Cumhuriyet Avcil danışmanlığında yürütülmektedir.

Bu çalışma 18-30 yaş aralığındaki bireylere uygulanmaktadır. Üniversite öğrencilerinin güncel ekonomik durumdan algıladıkları endişeye bağlı olarak gelecek kaygısı, anksiyete ve depresyon ilişkisinin değerlendirilmesi ve literatüre katkı sağlanması amaçlanmıştır.

Çalışma yaklaşık 10-15 dakika sürmektedir. Bu çalışmaya katılmak gönüllülük esasına dayanmaktadır. Gönüllülük esas gereğince çalışmanın herhangi bir aşamasında ayrılma hakkına sahipsiniz.

Verdiğiniz bilgiler gizlilik prensibi kapsamındadır. Verdiğiniz hiçbir kişisel bilgi herhangi bir kişi ya da kurumla paylaşılmayacaktır. Ortak havuzda diğer verilerle birlikte bilimsel amaçla değerlendirilecektir. Lütfen soruları içtenlikle cevaplayınız.

Bu yüksek lisans tezi hakkında daha fazla bilgi almak için Psikolog Haşim Berkay Uyanık’a sorularınızı sorabilirsiniz.

EK 2. DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

Cinsiyetiniz:

- Kadın
- Erkek
- Diğer: _____

Yaşınız:

- 18
- 19
- 20
- 21
- 22
- 23
- 24
- 25
- 26
- 27
- 28
- 29
- 30

Yaşadığınız şehir:

- Adana
- Ankara
- Antalya
- Aydın
- Balıkesir
- Bursa
- Denizli
- Diyarbakır
- Erzurum
- Eskişehir
- Gaziantep
- Hatay
- İstanbul
- İzmir
- Kahramanmaraş
- Kayseri
- Kocaeli
- Konya
- Malatya
- Manisa
- Mardin
- Mersin
- Muğla
- Ordu

- Sakarya
- Samsun
- Şanlıurfa
- Tekirdağ
- Trabzon
- Van

Yaşadığınız ilin hangi noktasında yaşıyorsunuz?

- Merkez
- İlçe
- Diğer: _____

Üniversite adı: _____

Bölüm adı: _____

Üniversite özelliği:

- Özel
- Devlet

Bursluluk durumu: (Devlet üniversitesi ise devleti işaretleyiniz.)

- Yok,
- %25
- %50
- %75
- %100
- Devlet

Öğrenim derecesi:

- Önlisans
- Lisans
- Yüksek lisans
- Doktora

Eğitim türü:

- Örgün öğretim
- Uzaktan öğretim
- İkinci öğretim
- Açık öğretim

Öğrenim kredisi:

- Alıyorum
- Almıyorum

Mevcut ekonomik durumdan memnun musunuz?

- Çok memnunum

- Memnunum
- Kararsızım
- Memnun değilim
- Hiç memnun değilim

Mevcut ekonomik durumdan endişeleniyor musunuz?

- Çok endişeleniyorum
- Endişeleniyorum
- Kararsızım
- Endişelenmiyorum
- Hiç endişelenmiyorum

Ekonomik durumdan ne sıklıkla endişe edersiniz?

- Her zaman
- Genellikle
- Bazen
- Nadiren
- Hiçbir zaman

Mevcut ekonomik durumun parasal ve/veya zihinsel açıdan sizi ne kadar etkilediğini düşünüyorsunuz?

- Hiç
- Çok az
- Az
- Orta
- Çok

Bir işte çalışıyor musunuz?

- Çalışıyorum
- Çalışmıyorum

Çalışıyorsanız işiniz nedir? (Çalışıyorsanız işinizi 'diğer' seçeneğinde belirtiniz.)

- Çalışmıyorum
- Diğer: _____

Ortalama aylık geliriniz (harçlık, öğrenim kredisi gibi durumları da göz önünde bulundurunuz.)

- 100 TL – 1.000 TL arası
- 1.000 TL – 2.000 TL arası
- 2.000 TL – 3.000 TL arası
- 3.000 TL – 4.000 TL arası
- 4.000 TL – 5.000 TL arası
- 5.000 TL – 6.000 TL arası
- 6.000 TL – 7.000 TL arası
- 7.000 TL – 8.000 TL arası

- 8.000 TL – 9.000 TL arası
- 9.000 TL – 10.000 TL arası
- 10.000 TL – 12.000 TL arası
- 12.000 TL – 14.000 TL arası
- 14.000 TL – 16.000 TL arası
- 16.000 TL – 18.000 TL arası
- 18.000 TL – 20.000 TL arası
- 20.000 TL'den fazla

Medeni hal:

- Evli
- Bekar

Anninizin eğitim durumu: _____

Anniniz ne iş yapıyor? _____

Babanızın eğitim durumu: _____

Babanız ne iş yapıyor? _____

Kardeş sayısı: (Kendinizi dahil etmeden)

- 0
- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- 5'ten fazla

Kaçıncı çocuksunuz?

- 1
- 2
- 3
- 4
- 5
- Diğer: _____

Eğer kardeşiniz veya kardeşleriniz varsa çalışıyor mu?

- Evet
- Hayır

Çalışan kardeşinizden veya kardeşlerinizden maddi destek alıyor musunuz?

- Alıyorum
- Almıyorum

Maddi destek alıyorsanız kardeşinizin veya kardeşlerinizin mesleği nedir?

_____

Nerede yaşıyorsunuz?

- Ev
- Yurt
- Apart
- Apart yurt
- Diğer: _____

Kiminle yaşıyorsunuz? (Cevabınız yurt/apart ise odanızı göz önünde bulundurunuz.)

- Aile
- Akraba
- Arkadaş
- Sevgili
- Yalnız
- Diğer: _____

Çocuğunuz var mı?

- Evet
- Hayır

Evet ise kaç çocuğunuz var ve yaşı/yaşları nedir? (Cevabınız hayır ise hayırı işaretleyiniz.)

- Hayır
- Diğer: _____

Herhangi bedensel bir kronik rahatsızlığınız var mı? (Rahatsızlığınız varsa diğer seçenekte belirtiniz.)

- Hayır
- Diğer: _____

Herhangi bedensel bir ilaç kullanıyor musunuz? (Kullanıyorsanız hangi ilaç olduğunu diğer seçenekte belirtiniz.)

- Hayır
- Diğer: _____

Daha önce herhangi bir psikiyatrik tanı aldınız mı? (Tanı aldıysanız diğer seçenekte belirtiniz.)

- Hayır
- Diğer: _____

Daha önce psikiyatrik ilaç kullandınız mı?

- Evet
- Hayır

Evet ise en son ne zaman ve hangi ilacı kullandınız? (Cevabınız hayır ise hayırı işaretleyiniz.)

- Hayır
- Diğer: _____

Daha önce psikoterapi aldınız mı?

- Evet
- Hayır

Evet ise ne zaman ve ne kadar süre dahilinde psikoterapi aldınız? (Cevabınız hayır ise hayırı işaretleyiniz.)

- Hayır
- Diğer: _____

EK 3. BECK ANKSİYETE ÖLÇEĞİ

Beck Anksiyete Ölçeği

Hastanın Soyadı, Adı:.....

Tarih:.....

Aşağıda insanların kaygılı ya da endişeli oldukları zamanlarda yaşadıkları bazı belirtiler verilmiştir. Lütfen her maddeyi dikkatle okuyunuz. Daha sonra, her maddedeki belirtinin **BUGÜN DAHİL SON BİR (1) HAFTADIR** sizi ne kadar rahatsız ettiğini yandakine uygun yere (x) işareti koyarak belirleyiniz.

	Hiç	Hafif düzeyde Beni pek et- kilemedi	Orta düzeyde Hoş değildi ama kat- lanabildim	Ciddi düzeyde Dayanmakta çok zor- landım
1. Bedeninizin herhangi bir yerinde uyuşma veya karın- calanma				
2. Sıcak/ ateş basmaları				
3. Bacaklarda halsizlik, titreme				
4. Gevşeyememe				
5. Çok kötü şeyler olacak korkusu				
6. Baş dönmesi veya sersemlik				
7. Kalp çarpıntısı				
8. Dengeyi kaybetme duygusu				
9. Dehşete kapılma				
10. Sinirlilik				
11. Boğuluyormuş gibi olma duygusu				
12. Ellerde titreme				
13. Titreklilik				
14. Kontrolü kaybetme korkusu				
15. Nefes almada güçlük				
16. Ölüm korkusu				
17. Korkuya kapılma				
18. Midede hazımsızlık ya da rahatsızlık hissi				
19. Baygınlık				
20. Yüzün kızarması				
21. Terleme (sıcaklığa bağlı olmayan)				

Toplam BECK-A skoru:.....

designed by Emrah SONGUR M.D.

EK 4. BECK DEPRESYON ENVANTERİ

BECK DEPRESYON ENVANTERİ-BDE

Hastanın Soyadı, Adı:..... Tarih:.....

Bu form son bir (1) hafta içerisinde kendinizi nasıl hissettiğinizi araştırmaya yönelik 21 maddeden oluşmaktadır. Her maddenin karşısındaki dört cevabı dikkatlice okuduktan sonra, size en çok uyan, yani sizin durumunuzu en iyi anlatanı işaretlemeniz gerekmektedir.

1	(0) Üzgün ve sıkıntılı değilim. (1) Kendimi üzüntülü ve sıkıntılı hissediyorum. (2) Hep üzüntülü ve sıkıntılıyım. Bundan kurtulamıyorum. (3) O kadar üzgün ve sıkıntılıyım ki, artık dayanamıyorum.	11	(0) Başkalarıyla görüşme, konuşma isteğimi kaybetmedim. (1) Eskisi kadar insanlarla birlikte olmak istemiyorum. (2) Birileriyle görüşüp konuşmak hiç içimden gelmiyor. (3) Artık çevremde hiç kimseyi istemiyorum.
2	(0) Gelecek hakkında umutsuz ve karamsar değilim. (1) Gelecek için karamsarım. (2) Geçmişe baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğumu görüyorum. (3) Gelecek hakkında umutsuzum ve sanki hiçbir şey düzelmeyecekmiş gibi geliyor.	12	(0) Karar verirken eskisinden fazla güçlük çekmiyorum. (1) Eskiden olduğu kadar kolay karar veremiyorum. (2) Eskiye kıyasla karar vermekte çok güçlük çekiyorum. (3) Artık hiçbir konuda karar veremiyorum.
3	(0) Kendimi başarısız biri olarak görmüyorum. (1) Başkalarından daha başarısız olduğumu hissediyorum. (2) Geçmişe baktığımda başarısızlıklarla dolu olduğumu görüyorum. (3) Kendimi tüümüyle başarısız bir insan olarak görüyorum.	13	(0) Her zamankinden farklı göründüğümü sanmıyorum. (1) Aynada kendime her zamankinden kötü görünüyorum. (2) Aynaya baktığımda kendimi yaşlanmış ve çirkinleşmiş buluyorum. (3) Kendimi çok çirkin buluyorum.
4	(0) Her şeyden eskisi kadar zevk alıyorum. (1) Birçok şeyden eskiden olduğu gibi zevk alamıyorum. (2) Artık hiçbir şey bana tam anlamıyla zevk vermiyor. (3) Her şeyden sıkılıyorum.	14	(0) Eskisi kadar iyi iş gücü yapamıyorum. (1) Her zaman yaptığım işler şimdi gözümde büyüyor. (2) Ufacık bir işi bile kendimi çok zorlayarak yapabiliyorum. (3) Artık hiçbir iş yapamıyorum.
5	(0) Kendimi herhangi bir biçimde suçlu hissetmiyorum. (1) Kendimi zaman zaman suçlu hissediyorum. (2) Çoğu zaman kendimi suçlu hissediyorum. (3) Kendimi her zaman suçlu hissediyorum.	15	(0) Uykum her zamanki gibi. (1) Eskisi gibi uyuyamıyorum. (2) Her zamankinden 1-2 saat önce uyanıyorum ve kolay kolay tekrar uykuya dalamıyorum. (3) Sabahları çok erken uyanıyorum ve bir daha uyuyamıyorum.
6	(0) Kendimden memnunum. (1) Kendimden pek memnun değilim. (2) Kendime kızgınım. (3) Kendimden nefrete ediyorum.	16	(0) Kendimi her zamankinden yorgun hissetmiyorum. (1) Eskiye oranla daha çabuk yoruluyorum. (2) Her şey beni yoruyor. (3) Kendimi hiçbir şey yapamayacak kadar yorgun ve bitkin hissediyorum.
7	(0) Başkalarından daha kötü olduğumu sanmıyorum. (1) Hatalarım ve zayıf taraflarım olduğumu düşünüyorum. (2) Hatalarımdan dolayı kendimden utanıyorum. (3) Herşeyi yanlış yapıyorum gibi geliyor ve hep kendimi kabahatli buluyorum	17	(0) İştahım her zamanki gibi. (1) Eskisinden daha iştahsızım. (2) İştahım çok azaldı. (3) Hiçbir şey yiyemiyorum.
8	(0) Kendimi öldürmek gibi düşüncülerim yok. (1) Kimi zaman kendimi öldürmeyi düşündüğüm oluyor ama yapmıyorum. (2) Kendimi öldürmek isterdim. (3) Fırsatını bulsam kendimi öldürürüm.	18	(0) Son zamanlarda zayıflamadım. (1) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 2 Kg verdim. (2) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 4 Kg verdim. (3) Zayıflamaya çalışmadığım halde en az 6 Kg verdim.
9	(0) İçimden ağlamak geldiği pek olmuyor. (1) Zaman zaman içimden ağlamak geliyor. (2) Çoğu zaman ağlıyorum. (3) Eskiden ağlayabiliyordum ama şimdi istesem de ağlayamıyorum	19	(0) Sağlığımın ilgili kaygıları yok. (1) Ağrılar, mide sancıları, kabızlık gibi şikayetlerim oluyor ve bunlar beni tasalandırıyor. (2) Sağlığımın bozulmasından çok kaygılanıyorum ve kafamı başka şeylere vermekte zorlanıyorum. (3) Sağlık durumum kafama o kadar takılıyor ki, başka hiçbir şey düşünemiyorum.
10	(0) Her zaman olduğumdan daha canı sıkın ve sinirli değilim. (1) Eskisine oranla daha kolay canım sıkılıyor ve kızıyorum. (2) Her şey canımı sıkıyor ve kendimi hep sinirli hissediyorum. (3) Canımı sıkın şeylere bile artık kızamıyorum.	20	(0) Sekse karşı ilgimde herhangi bir değişiklik yok. (1) Eskisine oranla sekse ilgim az. (2) Cinsel isteğim çok azaldı. (3) Hiç cinsel istek duymuyorum.
		21	(0) Cezalandırılması gereken şeyler yapığımı sanmıyorum. (1) Yaptıklarımın dolayı cezalandırılabileceğimi düşünüyorum. (2) Cezamı çekmeyi bekliyorum. (3) Sanki cezamı bulmuşum gibi geliyor.

Toplam BECK-D skoru:.....

EK 5. ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNDE GELECEK KAYGISI ÖLÇEĞİ

Yönerge: Bu ölçek, üniversite öğrencilerinin geleceğe yönelik kaygı düzeylerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Aşağıda geleceğe yönelik kaygı düzeyiyle ilgili ifadeleri yanıtlarken her bir ifadeyi dikkatle okuyarak, size uygunluk derecesine göre “Hiçbir Zaman”, “Nadiren”, “Bazen”, “Sıklıkla”, “Her Zaman” seçeneklerinden birini seçerek , işaretleyiniz. Yanıtlar arasında doğru ya da yanlış seçenek yoktur. Bu nedenle okuduğunuz cümle üzerinde uzun süre düşünmeden, aklınıza gelen ilk cevabı işaretlemeniz beklenmektedir. Tüm ifadeleri okuyup, eksik işaretleme yapmamaya özen gösteriniz.	Hiçbir Zaman	Nadiren	Bazen	Sıklıkla	Her Zaman
1. Yaşadığım sorunların uzun süre devam edecek olma ihtimalinden korkuyorum					
2. Gelecekte daha mutlu olacağımı düşünüyorum					
3. Gelecekte başarısız olmaktan korkuyorum					
4. Gelecekte arzu ettiğim şeylere kavuşabileceğimi umuyorum					
5. Hayatımda işlerin kötüye doğru gitmesinden korkuyorum					
6. Geçmiş deneyimlerim beni geleceğe iyi hazırladı					
7. Gelecekte zorlukların üstesinden gelememekten korkuyorum					
8. Geleceğe umut ve coşku ile bakıyorum					
9. Her şey yolunda giderken bile, bir aksilik yaşama ihtimalinden korkuyorum					
10. Yapmayı çok istediğim şeyleri gerçekleştirmek için yeterli zamanım var					
11. İşler iyi gittiğinde bile kötü bir şey olacak düşüncesine kapılıyorum					
12. Gelecekte hedeflerimi gerçekleştirebileceğime inanıyorum					
13. Geleceğin ne getireceğinden korkuyorum					
14. Aileme maddi olarak iyi koşullar sunamama kaygısı yaşıyorum					
15. Planlarımın yarım kalma düşüncesi beni mahvediyor					
16. Gelecek benim için bulanık ve belirsiz görünüyor					
17. Ekonomik ve politik değişikliklerin geleceğimi tehdit edeceğinden korkuyorum					

EK 6. ETİK KURUL İZİNİ

EK 7. ÖLÇEK KULLANIM İZİNİ